İlk Kıbrıslı Türk Heykeltraş

Şinasi Tekman

(1933–2005)

Zehra ŞONYA

doğu akdeniz üniversitesi

kıbrıs araştırmaları merkezi

Şinasi Tekman (1933-2005)

doğu akdeniz universitesi kıbrıs araştırmaları merkezi

Yazar: *Zehra Şonya*
zehra.sonya@gmail.com
Düzelti: *Ayşen Dağlı*

Sanat Yönetmeni: *Zehra Şonya*
Grafik ve Kapak Tasarım: *Ersev Sarper*
Baskı: *DAÜ Basımevi*

Yayınevi: **emu**press

1. Baskı, 2014
250 adet

ISBN: 978-975-8401-92-5

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Kıbrıs Araştırmaları Merkezi yayınıdır.

Doğu Akdeniz Üniveristesi
Kıbrıs Araştırmaları Merkezi
Gazimağusa /KKTC
http://www.emu.edu.tr/daukam
daukam@emu.edu.tr

© Kaynak gösterilmeden tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yazarın yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

İlk Kıbrıslı Türk Heykeltraş Şinasi Tekman

Sanatı ve Yaşamı
(1933–2005)

Zehra ŞONYA

İçerik

Önsöz VIII
Yaşam Çizelgesi X
Özgeçmiş XII
Giriş XIV

İÇİNDEKİLER

ŞİNASİ TEKMAN'ın YETİŞTİĞİ KIBRIS TÜRK TOPLUMUNDA SANAT ÇALIŞMALARINA KISA BİR BAKIŞ

1950 Öncesi 1
1950'li Yıllarda Sanatsal Çabalar 5
1950'ler ve Resim-İş Eğitimine Yönelme 6
1974 Sonrası Gerçekleşen Yeni Oluşumlar ve Anlayışlar 9
Gazi Eğitim Enstitüsü Mezunları ve Eğitimde Çağdaş Sanata Yönelme 9
1980'ler ve Kurumlaşma Çabaları 11
İlk Avan-garde Denemeler: Fluxus Grubu ve Galerisi 12

ŞİNASİ TEKMAN'ın YAŞAMI

Çocukluk ve Gençlik Yılları 15
Öğretmen Koleji ve İngiltere Deneyimi 18
Eğitim ve Yöneticilik Alanında İlk Deneyimler 19
Savaş Yılları ve Yeniden Yapılanma 21

YAŞAMA BAKIŞ

Eğitime Bakışı, Öğrenci – Öğretmen İlişkisi ve Yöneticiliği 23
Çok Yönlü Kişiliği ve Uğraşları 27
Fotoğraf Çalışmaları 27
Doğa Sevgisi 29
Koleksiyonculuğu: Biriktirmeye Karşı Duyulan Dayanılmaz İstek 29
Yazın Alanındaki Çalışmaları 29
Yazın Alanında Ortaya Koyduğu Eserlerden Örnekler 30
Lise Dönemi 30
Gençlik Yılları 33
Yetişkin Dönemi 41

ŞİNASİ TEKMANI'ın YAYIMLANMIŞ YAZILARI

Öyküler 48
Fıkralar 48
Şiirler 49
Gazete Yazıları 49

ŞİNASİ TEKMAN'ın HEYKELLERİ

1960'larda Bir Sanatçı Portresi Olarak Şinasi Tekman ve İlk Adımlar 51
İlk Etkilenmeler ve Çevresel Koşullanmalar 53
Doğanın Keşfi ve Malzeme Hesaplaşması 56
Ahşap Heykellerde Tekman'ın Sanatsal Gelişimi 57
Başlangıçta Nahiflik 58
Malzeme Keşfi ve Boşlukla Kurulan İlişki 59
Organik ve Soyut 59
Kendine Özgülük 61
Yaşam ve Ölüm Arasındaki Döngü: "Metal ve Kemikle Sanat 63
Farklı Açılardan Tekman'ın Çalışmalarına Bakış 65
Heykel Çalışmaları ile İlgili Basında Çıkan Yazı ve Röportajlardan Örnekler 65
Şinasi Tekmanla İlgili Basında Yer Alan Heykel ile İlgili Haberler ve Röportajlar 72
Tekman Sanat Galerisinde Açılan Sergiler ve Düzenlenen Şiir Geceleri 74

SON SÖZ 76

KAYNAKÇA 78

EKLER
Belgeler ve Kupürler 81
Anı Fotoğrafları /Şinasi Tekman'ın Yaşamından Kesitler 105
Heykel Fotoğrafları 131

DİZİN 213

Önsöz

Sanatçı kişilik, hiçbir zaman yalnız başına bir varlık değildir. Toplum içinde yaşayan ve toplumla birlikte varolan bir bireydir. Sanat dediğimiz olgu ise sadece sanatçıdan ibaret değildir. Sanatçının yanısıra sanat eserleri, eserleri algılayacak kişiler ve bu üç öğenin içinde varolduğu doğa ve toplumsal yapıyla örgülüdür. Dört öğe arasındaki ilişkilerin ise sanat kurumları ve bilinçli olarak üretilen sanat politikaları tarafından geliştirildiği söylenebilir. Kıbrıslı Türk sanatçının en büyük çıkmazı çoğu zaman yalnız başına varlık sürdürmesindendir. Diğer yapıların oluşturulamaması ve bilinçli sanat politikalarının izlenememesi, başarıları bireysel noktalardan öteye taşıyamamakta, bununla birlikte köklü ve özgün sanat anlayışlarının gelişimini engellemektedir. Sanatçıların yaşamları, ortaya konulan eserler ve sanatsal gelişimler yeterince irdelenememekte, araştırılamamakta ve kayıt altına alınamamaktadır. Bu da bellek kaybıyla birlikte sanatın üzerinde yükselmesi gereken zeminin yaratılamamasına veya elimizden kayıp gitmesine neden olmaktadır.

DAÜ-KAM Görsel Sanatlar Arşivi Projesi ve elinize aldığınız merhum Şinasi Tekman'ın hayatı ve eserlerinden oluşan bu kitap da, böylesi bir zemin yaratma girişiminin küçük bir parçasıdır. Kişisel görüşüm; zemin olmadan bireysel varoluşların zamana yenik düşeceği ve tüm uğraşların boşa gideceği yönündedir. Bu nedenle sanatçı olarak bireysel varoluşların ötesinde farklı sorumluluklar üstlenerek imkanları zorlamanın gerekliliğine inanıyorum.

Bugün DAÜ-KAM görsel sanatlar arşivinde derlenen bilgi ve dökümanlarla oluşturulan, kullanıma hazır kaynağın, bu alanla ilgili araştırmacı ve uzmanlara sağlayacağı kolaylığı düşününce içim aydınlanıyor ve ne kadar doğru bir iş yapmış olduğumuzu anlıyorum. Merkez olarak temennimiz bu arşivin, şimdiden sonra sanat alanında hazırlanacak olan her kitap çalışması için güvenli bir adres olarak hatırlanması ve başvurulmasıdır.

Sanatı bir bütün olarak algılamakla birlikte, eğitim ve donanım sahibi olduğum heykel sanatı ile ilgili sorumluluğumun ağır bastığını belirtmeliyim. Kıbrıs Türkü'nün yetiştirdiği ilk heykelci olan Şinasi Tekman'ın yapıtları ile ilgili görebildiklerimi, belli sanatsal temeller üstüne oturtmayı deneyerek bazı değerleri görünür kılmak ve bu değerler üzerinden tartışma ortamı yaratarak Kıbrıs Türk sanat tarihine not düşmeyi görev bildim. Umarım bu niyet doğru anlaşılır ve sanatsal değerler üzerinden iz sürerek, farklı açılımların ve okuma biçimlerinin gelişmesine yardımcı olur.

Elinizdeki kitap dört seneyi aşan bir zaman sürecinde tamamlandı. Bu dünyadan göçmüş birinin ardında bıraktığı bilgilerin toparlanması, belgelere ve kaynaklara ulaşma, görseller elde etme, anılar toparlama ve geçmiş dönemleri dinleyerek ip uçlarını bir araya getirerek iz sürülmesi birçok kişi ve kurumla iletişime geçmeyi zorunlu hale getirmiştir. Başvurulan her kapıda olumlu bir tavırla karşılanmış olmamı, sorduğum sorulara samimiyetle yanıt bulmamı, yalnız bir şans olarak değil ayni zamanda niyet ettiğim işin bir ihtiyaç olarak algılanmasının kanıtı olarak da görüyorum. Bu kitabın oluşmasında katkı koyan kişilere teşekkür etmeden kitabı sonlandırmak, büyük bir eksiklik ve emeğe saygısızlık olurdu.

Şinasi Tekman'ın, sadece ardında bıraktığı eserleri künyelemek üç aya yakın bir zaman aldı. Bu süreçte atölye ve diğer özel mekanlarını açarak çalışmamı sağlayan, paylaşımlarıyla geçmiş günleri algılamamda yardımcı olan oğlu, gazeteci yazar Ali Tekman'a teşekkür ederim. İlerleyen yaşına ve sağlık sorunlarına rağmen evinin, aslında hayatının kapılarını ardına kadar açan, ihtiyaç duyduğum tüm fotoğraf, döküman ve belgelere ulaşmamı sağlayan ve ne yazık ki kitabı göremeden yaşama veda eden eşi merhum Nevruz Tekman'ı da minnetla anarım.

Cevdet Çağdaş, Gönen Atakol, Mevhibe Hocaoğlu, Tomrul Tomgüsehan, Behzat Gürsel, Kemal Yücel ve Ayer Kaşif'le yapmış olduğum söyleşilerin, Şinasi Tekman'ı ve yaşadığı dönemi anlamak, anlamlandırmak konusunda son derece önemli olduğunu vurgulamak isterim. Kişisel arşivinden yararlandığım değerli araştırmacı Harid Fedai'yi ve Ergün Olgun'u da bu bağlamda anar, katkıları için teşekkürlerimi sunarım.

Kitabın ilk halini okutarak eleştirilerini aldığım Neriman Cahit, Nazif Bozatlı ve Mehmet Ertuğ'un görüşlerine, merkezin danışmanlığını da üstlenen Hacettepe Üniversitesi, Sanat Tarihi Öğretim Üyesi, Çağdaş Sanat Uzmanı Doç. Dr. Zeynep Yasa Yaman'ın eleştirileri eklenince, kitabı ikinci defa yazmak gerekti. Kitabın son hali ise uzun bir çalıma sürecinden sonra DAÜ-KAM yönetim Kurulu üyesi ve Sanat Arşivi Projesi danışmanı, sanat tarihçisi Doç. Dr. Netice Yıldız'ın katkıları ve tashihi ile yeniden şekillenip yayıma hazırlandı.

Merkez çalışanlarından Ayşen Dağlı'ya, konuyla ilgili sıkıntılarımı aşmamda göstermiş olduğu çabadan dolayı teşşekkür etmek istiyorum. Kitap yazım süresince çıkmaza düştüğüm noktalarda konuşup tartışabilecek bir dosta sahip olmak benim için büyük bir şanstı. DAÜ-KAM yönetici asistanı Nihal Sakarya'nın her zamanki yardımları da burada anmaya değer.

Son olarak kitabın her aşamasında yanımda olan, okuyan, eleştiren, yol gösteren ve bu projenin gerekliğine gönülden inanarak yardımlarını eksik etmeyen DAÜ-KAM eski merkez başkanım Prof. Dr. Ülker Vancı Osam'a, ve olaylara ayni duyarlılıkla yaklaşan yeni merkez başkanım Prof. Dr. Naciye Doratlı'ya teşekkür ediyorum.

Zehra Şonya

Yaşam Çizelgesi

1933 yılında Yiğitler (Arçoz) köyünde doğdu.
Orta Okul ve lise eğitimini Lefkoşa'da yatılı yaptı.
Lise yıllarında Edebiyat Öğretmeni Zeki Burdurlu sayesinde edebiyatla tanışır.
1950-52 yıllarında Türk Lisesi öğrencilerinin çıkardığı *"Çığır"* dergisinde ilk yazın çalışmaları yayınlanır.
1952 yılında hayatının akışını değiştirecek olan Öğretmen Koleji sınavlarını kazanır.
1954 yılında ilk öğretmen yeri olan Selamiye'ye atanır.
1955 yılında *"Atatürk Çocuklarına Şiirler"* ve *"Nasrettin Hoca Şiirleri"* kitabını oluşturur.
1956 yılında *"Yeşilada Ağaç ve Orman Şiirleri"* ile *"Haydan Gelen Huya Gider"* Tiyatro Oyununu yazar.
1956-58 yıllarında, İngiltere'de, Winchester'de, Kings Alfred's Koleji'nde El Sanatları tahsili yaptı.
1956-58 seneleri arasında kazandığı burs sayesinde İngiltere'ye King Alfred Colleg'e giderek ağaç işleri ve seramik üzerine uzmanlaşır.
1957 yılında Nevruz hanımla hayatını birleştirir.
1958'de oğlu Ali ve **1963** de kızı Çığal dünyaya gelirler.
1958'de Lefke'de kişisel atölyesini kurarak çalışmalarına başlar.
1959'de ilk sergisini seramik sanatçısı Lerzan Öke ile birlikte yine Lefke'de açar.
1961'de ilk kişisel sergisini Lefkoşa'da açar ve hayatının sonuna kadar heykel çalışmalarını sürdürür.
1962'de Küçük El Sanatları Geliştirme Komitesi üyeliğine seçilir. Aynı yıl Türk El Sanatları Derneği'ni kurar.
1963- İç karışıklık ve savaş yıllarında Mücahitlik görevini yerine getirir.
1968'de şimdiki adıyla Türk Maarif Koleji'ne atanarak emekli olduğu **1990** yılına kadar aynı okulda öğretmen, müdür muavini ve müdürlük görevlerinde bulunur.
1980 yılında Birleşmiş Milletler finansmanıyla gerçekleştirilen El Sanatları Kooperatifi'nin kurulmasında yer alır.

1992' de Demokrat Parti kurucu üyesi olur.
1992-93 yılları arasında kurucu üyesi olduğu Demokrat Parti'nin yayın organı Yeni Demokrat'ta düzenli köşe yazarlığı yapar.
1993'de *"35. Sanat Yılında Dillirga'dan Karpaz'za"* sergi dizisini gerçekleştirir.
1994-96 yıllarında (DAÜ-VYK (Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Vakfı Yönetim Kurulu) ve YÖDAK (Yüksek Öğretim Denetleme ve Akreditasyon Kurulu)) üyesi olur.
1995-2001 yılları arasında Uluslararası Amerikan Koleji'nde kurucu müdür olarak görev yapar.
1996 da Ledra Palas yolu üzerinde Tekman Sanat Merkezi'ni kurarak kendi heykellerini sürekli sergileme yanında başka sanatçılara da sergi açma imkanı tanır ve şiir geceleri düzenler.
1999 ve sonrasında Türk Bankası Kültür Sanat Ödül kurulunda yer alır.
2001-2005 yılları arasında Büyük Han'da kirasında bulunan odalarda heykellerini ve ailesinden kalan eşyaları sergiler.
2005 yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü tarafından verilen "onursal doktora" payesine sahip olur.
2005' de kansere yenik düşerek hayata gözlerini yumar.

Özgeçmiş

Kişisel Sergiler

- 1962 "Dağlama ve Oymacılık" Sergisi, Kıbrıs Türk Memurlar Kurumu Lefkoşa Şubesi Salonu, Lefkoşa- Kıbrıs.
- 1963 Kraliyet Hava Kuvvetleri Ağrotur Eğitim Merkezi, Kıbrıs.
- 1983 20 Temmuz Lisesi, Lefkoşa-Kıbrıs.
- 1990 HP Galeri, Lefkoşa-Kıbrıs.
- 1993 "35. Sanat Yılında Dillirga'dan Karpaz'a" sergi dizisi. Girne, Güzelyurt, Lefke, Dipkarpaz, Yeşilırmak, Mağusa ve Lefkoşa.
- 1998 Amerikan Center Küçük Kaymaklı, Lefkoşa-Kıbrıs.
- 2001 Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul- Türkiye.
- 2005 Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa - Kıbrıs.

Karma Sergiler

- 1959 Lerzan Öke ve Şinasi Tekman , Karadağ Halkevi, Lefke.
- 1963 Resim ve Heykel Sergisi, Cevdet Çağdaş ve Şinasi Tekman, Ledra Palace Hotel, Lefkoşa- Kıbrıs.
- 1967 Resim ve Heykel Sergisi, Cevdet Çağdaş ve Şinasi Tekman, Ledra Palace Hotel, Lefkoşa-Kıbrıs.
- 1968 Resim ve Heykel Sergisi, Cevdet Çağdaş, Şinasi Tekman, Dr. Kemal Karaderi, Saray Hotel, Lefkoşa-Kıbrıs.
- 1970 "Heykel, Resim, Poster, Mozayik" Sergisi, Şinasi Tekman, Beverly Crockford, Goethe Enistitüsü, Ledra Palace, Lefkoşa-Kıbrıs.
- 1974 Resim ve Heykel Sergisi , Özden Selenge, Şinasi Tekman, Kıbrıs Türk İlkokulu Öğretmenler Sendikası Lokali, Lefkoşa-Kıbrıs.
- 1977 "K.T.F.D Sanat Sergisi" Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Ankara- Türkiye.
- 1982 Kıbrıs Türk Resim Heykel Sanatında "DÜN-BUGÜN" Sergisi . Görsel Sanatçılar Derneği K.T.H. Yolları Terminal Salonu, Lefkoşa-Kıbrıs.
- 1986 Resim- Heykel Sergisi , AKM, Lefkoşa-Kıbrıs
- 1988 30. Sanat Yılı dolayısıyla Münise Özmulla ile birlikte açılan sergi, AKM, Lefkoşa-Kıbrıs.
- 1988 II. Uluslararası Asya-Avrupa Sanat Biyenali, Ankara-Türkiye.
- 1992 "Brush Strokes Across Cultures" Karma Sergisi, Güney Lefkoşa-Kıbrıs. HP Galeri Kuzey Lefkoşa- Kıbrıs.
- 1992 IV. Uluslararası Asya-Avrupa Sanat Biyenali, Ankara-Türkiye
- 1994 Karma Sergi, Vision Artist's Centere Sanat Galerisi, Girne-Kıbrıs.
- 1994-95 yılları hariç 13 defa (1986-2001) Devlet Resim Heykel Sergilerine katıldı.
- 1996 "Bir Ağaç Dik" Sergisi, HP Galleri, Lefkoşa-Kıbrıs.
- 1998 "Kıbrıs İktisat Bankası Karma Heykel Sergisi", Lefkoşa-Kıbrıs.
- 2003 VI. Uluslararası Güzelyurt Kültür-Sanat Şenliği Karma Sergisi, Güzelyurt Sergi Salonu, Kıbrıs
- 2004 Artemis Antoniou ile Karma Heykel Sergisi, Baf-Kıbrıs.

Ödüller

- 1980 KTFD 5. Yıl Ödülü.
- 1987 II. Devlet Resim Heykel Sergisi Ödülü.

Görev Yerleri ve Tarihleri

- 1954 -55 İlkokul Öğretmenliği, Selemani-Dillirga ve Baf.
- 1958-59 Teknik Okul Öğretmenliği, Lefke.
- 1959-60 Ortaöğretim Öğretmenliği, Lefke Gazi Lisesi.
- 1960-64 Müdür Muavini, Lefke Gazi Lisesi.
- 1965-67 Müdür Vekili, Lefke Gazi Lisesi.
- 1968-80 Müdür Muavini, Türk Maarif Koleji
- 1980-86 Müdür Vekili, Türk Maarif Koleji.
- 1986-90 Müdür, Türk Maarif Koleji, Lefkoşa.
- 1990 Emeklilik.
- 1995-2001 Uluslararası Amerikan Koleji Kurucu Müdürü.

Giriş

Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Araştırmaları Merkezi, (DAÜ-KAM) 'Görsel Sanatlar Arşiv Projesi' kapsamında gerçekleştirilen elinizdeki kitap çalışması, 2005 yılında yitirilen merhum Şinasi Tekman'ın sanat ve eğitim alanlarındaki katkılarını anlatmayı amaçlar. Tekman hakkında bir kitap yazma fikri ilk belirdiğinde, doğal olarak yaşamına daha derin ve geniş bir açıdan bakma zorunluluğu ortaya çıktı. İzlenen portre 1960'larda Kıbrıs Türk toplumunda ilk heykel örneklerini üreten sanatçı kişiliğinin yanı sıra, öğretmenlik ve yöneticilik görevleri ile de öne çıkan Şinasi Tekman'dı. Bu nedenle elinizdeki kitap Tekman'ın heykellerine odaklansa da, onun diğer yönlerini de keşfetmeye, kişiliğinin ip uçlarını sürmeye ve yaşamı boyunca geçirdiği evreleri de görünür kılmaya girişmiştir.

Kitabın ana amacı Tekman'ın yarattığı eserleri ve ardında bıraktığı değerleri toparlayarak belgelerle ve görsel malzemelerle birlikte gelecek nesillere aktarabilmek olduğundan, bu aktarış sırasında öne çıkan kaygı, öznel görüşlerden çok, varolan belgelerin ve bulguların ışığında yol alarak eserlerini ve yaşamını böylesi bir temele dayandırmak olmuştur.

Kitap dört ana bölümden oluşmaktadır.
Birinci Bölüm *"Şinasi Tekman'ın Yetişdiği Kıbrıs Türk Toplumunda Sanat Çalışmalarına Kısa Bir Bakış"* başlığını taşıyor. Tekman'ın heykellerini/sanatını değerlendirmeye girişmeden önc, Kıbrıs Türk toplumunun içinde bulunduğu sanatsal gelişmeleri ortaya koyma ve bu şekilde temelleri belli olan bir perspektif içinde eserlerini irdeleyebilmek, kimi zaman ise kıyaslayarak geliştirebilmek için böylesi bir bölüme gereksinim duyulmuştur.

Konunun anlaşırlılığını artırmak ve sonraki bölümler için yol çizelgesi olabilecek tarihsel çizgide bazı ön bilgiler birinci bölüm sonrasında eklenmiştir.

İkinci Bölüm *"Şinasi Tekman'ın Yaşamı"* başlığını taşıyor ve çocukluk yıllarından öğretmenliğin ilk yıllarına kadar olan gençlik yıllarını kapsıyor. Bu bölüm Tekman'ın sağlığında kendisiyle yapılan söyleşiler ve elde edilen yazılı bilgilerden öteye gidememiştir. Söz konusu yıllar sadece Tekman'ın değil Kıbrıs Türk toplumunun da içinde bulunduğu şartların algılanması ve eğitim ile kültür hayatının kavranmasını sağlayan bir bölüm niteliğindedir. Birinci bölümde kullanılan bilgiler daha çok gazete kupürlerinden, dönemle ilgili sayılı kitaplardan ve Şinasi Tekman ile sağlığında yapılan söyleşilerden yola çıkılarak geliştirilmiş ve 1974 yılına kadar taşınmıştır.

Üçüncü bölüm Tekman'ın *"Yaşama Bakış"* başlığını taşıyor. Bu bölümde Tekman'ın kişiliğinin ip uçları aranmış ve hayatı boyunca önemsediği değerler üzerinde durulmuştur. Öğretmen ve yönetici olarak Tekman'ın profili, bu konulardaki temel tutumu ve anlayışı, eğitim sistemine koyduğu katkılar ve topluma kazandırdığı değerler üzerinde durulmuştur. Ayrıca Tekman'ın sosyal yönü ve uğraş alanları ele alınarak içsel dünyası gün yüzüne çıkarılmaya çalışılmış ve bu yönde topluma kazandırdığı değerler araştırılmıştır. Bu değerler içerisinde fotoğrafçılık uğraşısı ve kolleksiyonerliği yanında, yazarlığı ve yazın sanatına katkısı dikkat çeker.

Dördüncü Bölüm Tekman'ın yazın alanındaki çalışmalarından örnekler içermektedir.

Beşinci Bölüm ise Tekman'ın yaratım sürecine ve heykellerine ayrılmıştır.
Diğer bölümlerden farklı olarak analizlere gidilmiştir. Tekman'ın eserleri bazı açılardan değerlendirilerek konumlandırılmaya çalışılmıştır. Heykelleri kendi içinde değerlendirilmeye çalışılırken, diğer taraftan Kıbrıs'taki sanat ortamı ile ilişkilendirilmiş ve nihayetinde çağdaş sanat akımları ile olan ilişkisi sorgulanmıştır. Şüphesiz bu değerlendirmeler sanatın özünde de var olan okuma biçimleri ile de ilişkili olarak, üzerinde tartışılabilecek ve geliştirilebilecek durumdadır.

Sonraki başlıklar ise belgeler ve görsel malzemelerin görünür olması kaygısıyla oluşturulmuştur. Sanat Müzesi olmayan bir ülkede yazınsal çalışmalar ve belgeler yanında eserlerin kendileri ve görselleri de korunması gereken önemli belgeler haline gelmektedir. DAÜ–KAM Görsel Sanatlar Arşivi de zaten bu amaçla kurularak imkanları dahilinde misyonunu yerine getirmeyi sürdürmektedir. Eserleri yansıtan göreseller yanında sanatçıları ile ilgili her türlü belgeler de aslı veya suretleri olarak arşivlenmiş, kısmen de sanal ortamda ulaşılabilir kılınmıştır.

Bu kitap büyük bir emekle oluşan bu arşivin kaynaklarını kullanma açısından da önemli bir adım olmuştur. Kitap içinde kullanılan belgeler, sanatçı ile yapılan söyleşileri ve sergileri ile ilgili haberleri içeren gazete kupürleri, sanatçıyı ve sergilerini yansıtan fotoğraflar, eser fotoğraflarının tümü, DAÜ–KAM Görsel Sanatlar Arşivin'den aktarılmıştır. DAÜ-KAM arşivi dışında başka bilgi ve belgeler bu bölümde yer almamıştır. Bu bilgi ve belgelerin bir kısmı Tekman'ın sağlığında kendisinden, büyük bir bölümü de ölümünden sonra yapılan araştırmalar ve çalışmalar sonrasında toplanmış ve kayıt altına alınmıştır.

Şinasi Tekman'ın Yetiştiği Kıbrıs Türk Toplumunda Sanat Çalışmalarına Kısa Bir Bakış

1950 Öncesi

1930-50'li yıllarda Kıbrıs Türk toplumunun içinde bulunduğu şartlar çok ağırdı. Sosyal ve kültürel anlamda varolan birçok sorunla birlikte resim ve heykel sanatında da yokluklar dönemi yaşanmaktaydı. Netice Yıldız Kıbrıs Türk toplumunda ilk resim derslerinin 1926 yılında İslam Lisesi'nde başlandığını belirtmiştir.[1] Genel olarak düşünüldüğünde bu yıllarda sanat eğitimi veya okullardaki resim-el işi çalışmaları çok sınırlıydı. Bununla birlikte varolan eğitim anlayışı felsefe ve kuramsal bilgiden yoksun zanaat ağırlıklıydı. Eğitimde genel olarak öğretmen sıkıntısı yaşandığından, özellikle sanat alanında öğretmen bulmak oldukça zordu. Bu nedenle herhangi güzel sanatlar veya tatbiki okullardan mezun olan öğretmenler yerine, özel girişimlerle kendini geliştiren ve sanatın belli bir alanında eser üreten kişiler bu dersleri vermek üzere okullara davet edilirdi.

(1) Yıldız, N. (2003a). "A Mark of Modernity: The Role of Turkish Cypriot Women Artists in the Evolution of Modern Art", *Kadın/Woman 2000 - Kadın Araştırmaları Dergisi/Journal for Woman Studies*, Cilt IV, Sayı 2, s. 7-8; Netice Yıldız (2002). "Bir Portre: Mevhibe Şefik - İlk Kıbrıslı Türk Kadın Resim - Sanat Öğretmeni (1923-_)", *Kadın/Woman 2000 - Kadın Araştırmaları Dergisi/Journal for Woman Studies*, Cilt III, Sayı: 1, s. 22.

Olga Rauf, Deveciler Hanı 1929.
Sulu boya (Suheyla Küçük kolleksiyonu)

Mehmet Necati 1967.
Tuval üzerine yağlı boya, 50x75cm.

Kayıtlar, Mehmet Necati'nin 1928'de Kıbrıs Müzesi'nde gerçekleşen resim sergisinde, ilk Kıbrıslı Türk ressam olarak Kıbrıslı Rumlar`la birlikte yer aldığını belirtir. Mehmet Necati'nin bu sergiye katılması Lefkoşa'daki İngiliz Okulu kurucusu Cannon Newham sayesinde mümkün olur.[2] Benzer şekilde İngiliz valisi Ronald Storrs'un katkıları ile 1931 yılında açılan ilk Pancyprian sergisine rastlanır. Bu sergiler belli aralıklarla sürmesine rağmen, sergilere katılan Kıbrıslı Türk sanatçılarla ilgili bilgiler çok sınırlıdır.[3]

O dönemlerden başlayarak Kıbrıs'ta bulunan elçiliklerin ve misyonerlerin, Kıbrıslı Türkler`in kültür sanat girişimlerini desteklediği ve etkinliklere ilgi gösterdikleri gazetelere yansıyan haberlerden ve sanatçılara yazılan özel mektuplardan anlaşılır. Sanat uğraşısı içindeki kişilere sağlanan yurtdışı burslar, bu ilginin diğer bir kanıtını oluşturur.

1940'larda sayıları çok az olan okulların yıl sonu etkinlikleri ve el sanatları çerçevesinde gerçekleşen sergiler dışında bireysel bir çaba olarak İsmet. V. Güney'in resim uğraşısı ve ilk kez 1946[4] yılında Limasol'da İngiliz Enstitüsü'nde açtığı kişisel yağlı boya resim sergisi yer alır. Kültürel yapı açısından 1930'lardan itibaren Türkiye'den öğretmenlerin geldiği ve özellikle Burdur`lu Hoca'nın katkılarıyla Türk Edebiyatı alanında birtakım etkinliklerle temellerin atılmaya başlandığı görülür. Bu öğretmenlerden 1932 yılında gelen Şeref bey bilinen Türkiyeli ilk resim öğretmeni olup, o yılların tiyatro etkinliklerinde de rol almıştı.[5]

Yine de bu çabalar oldukça kısıtlı bir ortamda gerçekleşir. Bu nedenle halkın genelinde sanat bilincinin olduğu söylenemez. Zaten Kıbrıs'ın siyasi, ekonomik ve sosyo - kültürel gelişimi de buna olanak verecek durumda değildir. Bu yıllarda II. Dünya Savaşı'ndan yeni çıkılmıştır. Kıbrıs'ta ise Rumlar tarafından vali konağının yıkılmasıyla (1931) İngiliz hükümetinin artırdığı ambargo ve baskılarına EOKA'nın (Ethniki Organasis Kyrion Agoniston) varlığı ve ona karşıt TMT'nin (Türk Mukavemet Teşkilatı) kurulması sonucunda toplumlararası çatışmalar başlar. EOKA'nın etkinlikleri sonucunda Rum ve Türk toplumları arasında çıkan silahlı çatışmalar, 1963'de Türk köyleri arasında iletişimin kesilmesine ve içe kapanık köy hayatının yaşanmasına neden olur.

İç karışıklıklar ve artan baskılar Kıbrıslı Türk toplumunun ve aydınının Türkiye ile olan bağlarını artırır. Özellikle şiirde milliyetçi bir çizginin varlığı hissedilmeye başlanır. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla ayrı yapıların ve kurumların kurulmaya başlaması iki toplum arası mesafelerin artmasını etkiler.

(2) Ergün Olgun (ed.) (1988). *"Kıbrıs Türk Resim Sanatından Bir Kesit"*, sergi kataloğu, Lefkoşa: Olgun & Co Ltd. s. 18.

(3) Yıldız, N. (2003a). "A Mark of Modernity: The Role of Turkish Cypriot Women Artists in the Evolution of Modern Art", *Kadın/Woman 2000 - Kadın Araştırmaları Dergisi/Journal for Woman Studies*, Cilt IV, Sayı: 2, s. 7-8.

(4) 20. Yüzyılda Kıbrıs Sanatı" adlı kitapta, İsmet V.Güney'in ilk sergisi 1948 olarak belirtilmiştir. 1959 tarihli "Beşparmak" dergisinde ise İsmet V. Güney ile yapılan röportajda 1946 olarak geçmektedir.

(5) Netice Yıldız (2002). "Bir Portre: Mevhibe Şefik - İlk Kıbrıslı Türk Kadın Resim - Sanat Öğretmeni (1923-_)", *Kadın/Woman 2000 Kadın Araştırmaları Dergisi/Journal for Woman Studies*, Cilt III Sayı: 1, s. 5.

İsmet V. Güney, Çıplak 1967. Tuval üzerine yağlı boya. 55x70cm

1950'li Yıllarda Sanatsal Çabalar

1950'li yıllarda kişiler kendi yetenekleri doğrultusunda el becerilerini geliştirerek uğraşlarını sürdürmek durumundadırlar. Bu konuda ders alacak ne bir öğretmen ne de okul vardır. Kopya ve kara kalem temelinde yükselen bir anlayış egemendir. Manzara resimleri, tarihi mekanların çizilmesi, gündelik hayatların aktarımı, portre çalışmaları bu gözle yapılmaktadır. Mehmet Necati kendi kendini eğiten ve başarılı örneklere 1930'larda imza atan bir kişidir. 1930-40 yıllarda okullarda sanat eğitimi veren ender insan vardır. Ahmet Burhaneddin Bey, Olga Rauf, Mevhibe Hanım ve sonraları İsmet V. Güney okullarda resim öğretmenliği yaparlar.[6] Ahmet ve İsmet Bey resme yatkınlıklarından dolayı ders vermek üzere okul kadrolarına alınır. Avukat ve yargıçlık yapan Ahmet Burhanettin Bey kara kalem çalışmaları ile bilinir. Öğrencilerine de sıklıkla kara kalem çalışması yaptırıp, küçük resimleri karelere bölerek büyütürler. Burhanettin Bey birçok Türk gencini resim ile buluştururken Cevdet Çağdaş, Kemal Karaderi ve Mehmet Özeş'in gelişimine katkıda bulunarak resim uğraşlarına ilham kaynağı olur. Ahmet Burhanettin Bey'in eserleri savaş yıllarında tahrip edilir ve günümüze çok az sayıda eseri kalır.

Moskova doğumlu Olga Rauf ise bu yıllarda Türk toplumu içinde akademik eğitim alan tek sanatçıdır. 1925 yılında Kıbrıs'a yerleşen Olga, Münih Güzel Sanatlar Akademisin'den mezundur. Kıbrıs'ın doğasına aşık olan sanatçı izlenimcilik akımına bağlı kalarak, canlı renklerle senelerce manzara resimleri çizer, başarılı perspektifleri yakalayışı ile dönemin diğer sanatçılarından ayrı bir karakter gösterir.[7]

İsmet V. Güney de izlenimcilik akımından etkilenir. 1956 yılında Türkiye'de izlenimciliğin öncüsü sayılan İbrahim Çallı ile temasa geçen sanatçı, kendi imkanları dahilinde yaz tatillerinde Çallı atölyesinde çalışmalarını sürdürerek tekniğini geliştirme fırsatı bulur. İsmet Güney de kendi kendini yetiştiren sanatçılardandır. Bu nedenle önüne çıkan her fırsatı değerlendirir. 1967 yılında da bir yıllık bursla öğretmen yetiştiren İrlanda Belfast Queen's University Stranmill's College'e giderek diploma sahibi olur. İsmet. V. Güney her ne kadar birçoğu tarafından izlenimci ekolün ressamı sayılsa da, kimilerince konuların seçimi ve rengin kullanış biçimiyle geç romantik resmin hanesine daha kolay yazılabilir durumdadır. Manzara resimleri yanında natürmort, portre ve nü çalışmaları bize bu konuda ışık tutar.

(6) YILDIZ, N. (2003). "The Role of Turkish Cypriot Women Teachers in the Evolution of Modern Art Education", *Kadın/Woman 2000 - Kadın Araştırmaları Dergisi/Journal for Woman Studies*, Vol. IV, No: 1, s. 22.

(7) Anonim (2005). *"20. Yüzyılda Kıbrıs Sanatı"*, Lefkoşa: Yeni Kıbrıs Derneği, s.28.

1950'ler ve "resim-iş" eğitimine yönelme

Koloni yöneticileri 1950 yıllarında eğitim-öğrenim alanında köklü değişikliklere yönelir. Bu yönelmede okullarda eksikliği hissedilen "Resim-İş" öğretmenliği de nasibini alır. Resim–İş öğretiminin çağdaş yöntemlerle yapılması gerekliliğinden yola çıkılarak, o dönemlerde karışık olarak eğitim alınan Omorfo Öğretmen Koleji'nden seçilen yetenekli gençler, 1 veya 2 seneliğine yurt dışına yollanarak özel konularda uzmanlaşmaları sağlanır. Cevdet Çağdaş, Fikri Direkoğlu ve Şinasi Tekman burs alan ilk kuşak öğretmenlerdendir. Cevdet Çağdaş resim, elişi ve çocuk resimleri konusunda, Şinasi Tekman seramik ve ağaç işleri konusunda, Fikri Direkoğlu ise resim alanında uzmanlaşırlar. Söz konusu kişiler geri dönüşlerinde sadece öğretmen olarak değil, Kıbrıs Türk toplumunun kültürel kalkınmasında önemli görevlere getirilir ve senelerce kültürel gelişmeyi sağlayan kişilerden olurlar.

Cevdet Çağdaş, önceleri suluboya ve pastel çalışmalarla dikkat çeker. Konularını doğadan ve gündelik yaşamdan seçer. Daha sonraları müzecilik eğitimi de alarak ilk Kıbrıslı Türk müzeci olur. Müzecilik çalışmaları sırasında geleneksel öğelere yönelir ve taş kitabeler ve mezar taşları üzerinde bulunan Osmanlı motiflerinden çıkışlı çalışmalar sergiler.

Ahmet Burhanettin, Karakalem çalışması

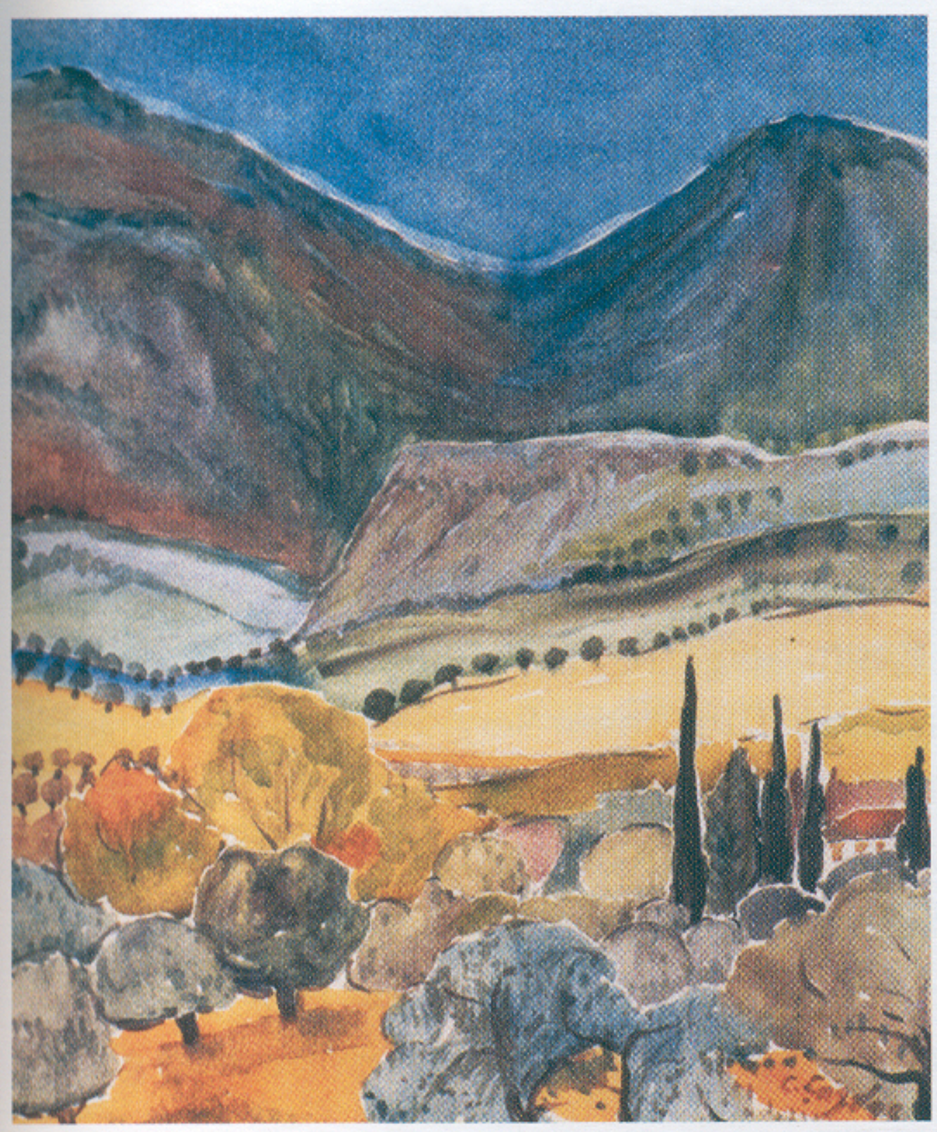
Ahmet Burhanettin, Girne Limanı'ndan kalkan Yunan Gemisi.

Müfettişlik, Kıbrıs Türk Tiyatroları Müdürlüğü, Turizm Bakanlığı Tanıtma Dairesi Müdürlüğü gibi görevlerde de bulunan Fikri Direkoğlu ise doğa çalışmaları ile sınırlı kalmayan ve konularında farklı arayışlara gitmeyi deneyen bir sanatçı olarak dikkat çeker. Direkoğlu İngiliz Hükümet'inden burs alarak eğitimini Londra Üniversitesi'nin Goldsmith's College'inde devam ettirir. 1969 yılında ise Fransız Hükümeti bursu ile Paris Güzel Sanatlar Akademisi'nde (École nationale supérieure des beaux-arts de Paris), Güstave Singier'in (1909-1984) atölyesinde iki yıl öğrenim görür.

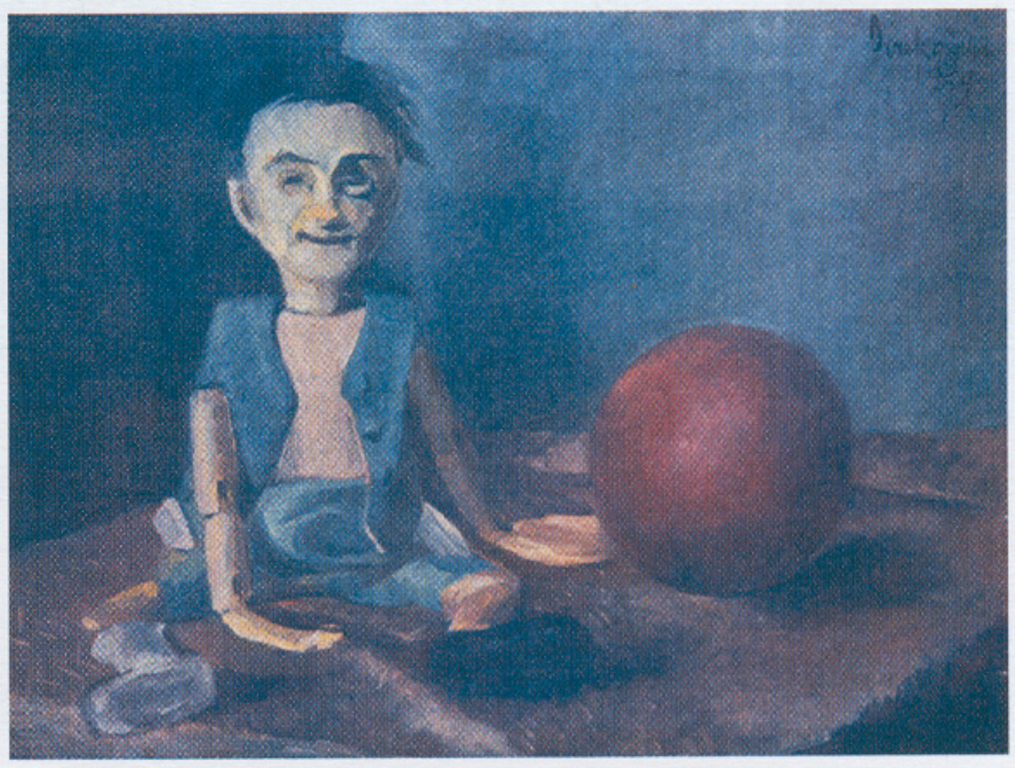
Ağaç işleri ve seramik konusunda uzmanlaşan Şinasi Tekman, yurda döndüğü 1958 yılında atandığı Lefke'de atölyeler kurarak deneyimlerini öğrencileriyle ve ilgili gençlerle paylaşmaya başlar. Tekman'ın doğadaki atık odun parçalarını toplayarak heykel çalışmalarına başlaması da ayni yıllara denk gelir. Yontu ile değil de doğada bulduğu form ve şekilleri keşfeden ve onları öne çıkararak izleyiciye ilginç noktalar yakalatan bir bakışı benimser. Sonraki yıllarda naif olarak başladığı çalışmalarında daha bilinçli müdahaleler ve soyut sanat formları görülür.

Cevdet Çağdaş bu dönemleri, "Kıbrıs Türk Resmi diye bir şeyin düşünülemediği o günler"[8] olarak nitelendirir. İngiliz Hükümeti ve ülkedeki elçiliklerin ilgisi nedeniyle, kısa ve uzun vadeli burslarla, Avrupa'da eğitim görmeye başlayan gençlerle, sanat alanında ilk gelişmelerin daha bilinçli yapılmaya ve yayılmaya başladığı söylenebilir.

Cevdet Çağdaş, 1998. Sulu boya çalışması

Fikri Direkoğlu, Bebek 1959.

(8) Cevdet Çağdaş (1986). "Kıbrıs Türk Resmi, Bu Günlere Gelişin Öyküsü 2", *Türk Bankası Kültür-Sanat Dergisi*, Sayı 4 , s. 12-13.

Ayhan Menteş 1959. Tuval üzerine yağlı boya

Buna karşılık kişiler kendilerini sanatçıdan çok eğitmen olarak görürler. Bu nedenle sergi açmaktan çok, toplumun yapılandırılmasıyla ilgilenirler. Yine de bu gelişmeler Cevdet Çağdaşa göre "Kıbrıs Türk Sanatı diye bir olgunun görüntüsünü sağlamaya yarar".

1960'lara gelindiğinde Kıbrıslı Türkler arasında toplu sergi açma fikrinin yaygınlık kazandığı görülür. Bu sergilerin oluşmasında Türk Cemaat Lideri Dr. Fazıl Küçük'ün etkili olduğu bilinmektedir. Küçük'ün teşvikleri ile Türk Maarif Müdürlüğü I.Türk Ressamlar Resim Sergisi'ni Kıbrıs Müzesi'nde 1961 de açar. Bu sergi Kıbrıs Arkeoloji Müzesinde açılan ilk ve son kapsamlı Türk Resim Sergisi olur. Bu dönemlerde Kıbrıslı Türklerin elinde galeri veya sergi salonu bulunmadığından, sergi mekanı olarak Saray Hotel, Mevlevihane gibi Türk Cemaatine ait mekanlar veya okul salonları kullanılır. Sergiler Türk toplumu tarafından coşkuyla karşılanır. Türk toplumunun övünç kaynağı olarak gazetelerin ön sayfalarına taşınarak öne çıkarılır. Sonuç olarak bu yıllarda gerçekleşen sayılı sergiler ve kültürel etkinliklerin Türk toplumunun adadaki varlığını göstermek ve kanıtlamak açısından önemsendiği ve özel bir ilgi ile teşvik edildiği görülür.

1974 Sonrası Gerçekleşen Yeni Oluşumlar ve Anlayışlar

Gazi Eğitim Enstitüsü Mezunları ve Sanatta Çağdaş Eğitime Yönelme

1960 yıllarında iki toplum arasındaki çatışmaların artması, huzursuz ve güvensiz ortamın sürmesine neden olur. Diğer yandan Türkiye ile olan bağların kuvvetlenmesi hızlanarak Atatürk devrimlerinin gerçekleşmesi sonrasında Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaşlaşma yolunda kaydettiği adımlar, Kıbrıs Türk gencine de olanaklar sunmaya başlar. Birçok Kıbrıslı Türk genci senelerdir açlığı çekilen yüksek eğitim imkanına ulaşır. Resim öğretmenliği ve sanat da bu gelişmeden nasibini alır. Ali Atakan, Ayhan Menteş, Salih Oral, Günay Güzelgün, Yılmaz Hakkı Hakeri, İnci Kansu, Ankara'da bulunan Gazi Eğitim Enstitüsü'ne devam edip mezun olurlar. Aylin Örek, Hasan Amir ve Gültekin Bilge ise İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinde sanat eğitimi alırlar. Gönen Atakol Pennsylvania State Üniversitesi'nde eğitim görür. 1974 öncesi eğitimlerini Türkiye'de tamamlayanlar arasında Özden Selenge, Emel Samioğlu, Ahmet Ustay ve Salih Bayraktar yer alır. Emin Çizenel, Feridun Işıman, Güner Pir, Mehmet Uluhan ve Türksal İnce ise savaş ve iç karışıklıkların sürdüğü dönemde eğitimlerini yine Türkiye'de tamamlarlar.

O dönemlerde Gazi Eğitim Enstitüsü Türkiye'de Orta eğitime öğretmen yetiştiren oldukça önemli bir eğitim merkezidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaşlaşma ve endüstrileşme yolunda hızla yoluna devam etmesini sağlamak amacıyla yola çıkılmış, Batı eğitim sistemi temelinde öğretmen ordusu yetiştirme misyonunu üslenmişlerdir. Gazi Eğitim Enstitüsü'nde görev yapan öğretmenler bu nedenlerle seçilmiş kişilerdir ve eğitimlerini yurt dışında gerçekleştirmişlerdir. Zeynep Yasa Yaman Gazi Eğitim Enstitüsü'nün seçilmiş kadrosunun Almanya'ya yollanarak Bauhaus öğretisiyle yetiştirildiğinden bahseder.[9] Bu nedenle geçmiş öğretilerin tersine, bilimsel-teknik anlayışların temel alındığı, teknik ve teknolojilerin önemsenerek uygulandığı, teknik beceri yanında duygu, sezgi ve yaratıcılığın eğitimde öne çıktığı ve öğretilenlerin maddi kazanımlara dönüştürülmesinin önemsendiği yeni bir anlayışa yöneldiği söylenebilir. Böylesi bir misyonla yetiştirilen Kıbrıslı Türkler de ülkelerine döndüklerinde okullardaki sanat eğitimine yepyeni bir yön vererek, daha bilinçli ve köklü bir eğitim anlayışını yerleştirmeye çalışırlar. 1970'li yıllara gelindiğinde Türk Toplumunda resim anlayışı zenginleşir ve okullardaki resim eğitimi açığı kapanmaya başlar. Kopyacı anlayış yerini temel sanat kurallarının öğretilmesine, yapıcı , yaratıcı anlayışların gelişmesine, perspektif, komposizyon, form ve renk bilgilerine bırakır. Soyut çalışmaların ilk örnekleri yine bu dönemlerde görülmeye başlanır.

Ayhan Menteş Anadolu uygarlıklarından ve minyatür sanatından etkilenerek soyut çalışmaları cesaretle gerçekleştirir. Biçimleri soyutlayarak ve simgeleştirerek imgelemler yaratan Menteş, kullandığı renkler ve yüzeyde yarattığı coşku ile çocuksu bir dünyanın kapısını da aralar gibidir. Folklorik motifler yine onun resimlerinde kendilerine sıklıkla yer bulurlar.

(9) Yaman, Y. Zeynep (2008). "Sanat Tarihine Düşülen Bir Kayıt : Biçim ve Renk Ustası 'Ali Atakan' ", 5. İz Bırakmış Kıbrıslı Türkler Sempozyumu, Ali Atakan Resim Sergisi Kataloğu, Gazimağusa: DAÜ-KAM Yayını. S.10-11.

Yılmaz H. Hakeri 1972.

Ali Atakan, Günlerden Bir Gün 1985.
80x110cm

Ali Atakan sağlam temeller üzerine kurduğu resim anlayışı ve yetiştirdiği birçok genç sanatçı ile dikkat çeker. Resmi matematiksel bir problem gibi görerek hamlelerle çözmeye çalıştığı kendi ifadelerinde yer alır.[10] İlk dönem yapıtları savaş döneminde güneyde kalmış olsa da, savaş sonrasında ışık kümeleri ile bölünen ve parçalanarak aynı yüzey üzerinde hareketli yeni parçaların elde edildiği kübik, futurist yapılar görülür. Yapıtlarında yöresel özelliklerin ve kültürel verilerin varlığı hissedilir. Konular hala doğadan ve köy yaşantısından izler taşır. Bu tablolarda klasik konu anlayışı ile modern sanat dilinin iç içe geçtiği görülür. İlerleyen yıllarda parçalanma ve bölünmeler kübik anlayıştan kurtularak soyut sanat forumlarına dönüşür, parlak renk ve geniş fırça darbeleri ile boşlukta uçuşan, birbirleri üzerine patlayan dinamik kompozisyonlarla ortaya konulur. Çizgisel lekeler ve kontürlar geniş fırça darbelerine eşlik ederek, enerjinin/dinamizmin artmasını sağlayan unsurlar olurlar.

(10) Zehra Şonya, (Yıl ve gün belli değil). "Bir Portre Ali Atakan", Vatan (DAÜ - KAM Arşivi).

1974 öncesinde Kıbrıs Türk sanatçısı olarak dikkat çeken ve sergilere katılan iki isim daha vardır. Bunlardan biri 4-5 eseri kataloglarda yer alıp devlet arşivine giren ve ileriki yıllarda sanata küsen Aylin Örek'tir. Diğeri de 1974 sonrası İtalya'ya yerleşerek çalışmalarını sürdüren Yılmaz Hakkı Hakeri'dir. Aylin Örek özgün figüratif anlatımıyla ve resimlerinde ele aldığı sosyal olayları konu edişiyle, farklı bir yere sahiptir. Oldukça bilindik ve sıradan kişileri, gündelik olayları, düğünleri, sünnetleri vb. resmeden sanatçı, yaratmış olduğu karakterler ve mekanları tasvir etme biçimi ile doğadan veya resmi tarihten/kültürden uzaklaşarak, Kıbrıs'taki sosyal hayatın orijinal anlatımı ve doğallığı ile ilgilenir. Yılmaz Hakkı Hakeri ise 1971 ve 1973 yıllarında Lefkoşa Hilton Galeri'de sergi açar. 1974 sonrasında İtalya'ya göç eden sanatçının o dönemlerde sergilediği eserlerde rengi ön plana çıkararak, geniş boya yüzeylerini yatay ve dikey lekeler halinde kullanarak oluşturduğu tabolarla, Kıbrıs Türk sanatçısının modernist eğilimlerini net şekilde ortaya koyar.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, Kıbrıs Türk toplumunda kişisel istençle nahif başlayan sanat çalışmaları, İngiliz Hükümeti, Kıbrıs'taki elçilikler ve misyonlar tarafından desteklenerek kısa süreli kurslarla iyileştirilir. Sonrasında, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'ne giden ikinci kuşakla temeller sağlamlaştırılarak Batı sanat eğitimi anlayışları üzerine kurulan bir yapı geliştirilmeye çalışılır. Öğretmenliğin ve sanat eğitiminin önemini koruduğu bu yıllarda, ne toplumda ne de sanat çevrelerinde sanat bilincinin üst düzeylerde yer aldığı görülür. Eğitimini tamamlayarak adaya dönen ilk iki kuşak daha çok toplumun kültürel yapılanması ile ilgilenirler ve bu yönde birçok gelişmenin oluşmasını sağlarlar. Sanat bilinci ancak üçüncü kuşak olarak isimlendirilebilen ve İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun olan sanatçıların adaya döndükleri 1974 sonrasında hareketlenen bir yapı ile 1980 sonrası mümkün olur. İlk sanat tartışmaları ve belli bir konu çerçevesinde açılan sergiler de yine bu yıllarda gerçekleşir.

1980'ler ve kurumsallaşma çabaları

Kıbrıs Türk toplumunda, resim uğraşısı 1930'lara dayanırken, bu dönemlerle ilgili ilk metinler veya görsel malzemelerin kataloglarda yer almaya başlaması ve değerlendirme - sorgulama sürecine girerek günümüze taşınması ancak1980 sonrası mümkün olur. Bu da süreklilik kazanmaz. Sadece bir - iki katalog ve metinle sınırlı kalır. Bu nedenle ilk kuşak sanatçıların 1974 öncesine ait eserleri, çok az sayıdaki örnekler ve metinlerle günümüze taşınır.

Sanatçılar arasındaki kurumsal çalışmalar, gruplaşmalar ve belli sanatsal söylemlerle üretimlerin oluşması da yine 1985-88 tarihlerinde gelişmeye başlamış ve üçüncü kuşak olarak sınıflandırabileceğimiz sanatçıların yarattığı etkilerle gerçekleştirilir. Esasen ilk kuşak sanatçıların değerlendirilmesi ve Kıbrıs Türk toplumundaki sanat anlayışlarının sorgulanarak yeni bir yön bulma veya yeni bir biçim diline doğru gitme çabaları da bu kuşak sayesinde gerçekleşir.

1980'lerin başında sanatçılar bir araya gelerek yeni yapılar oluşturmaya ve etkili hale gelmeye başlar. İlk ciddi oluşum 1979'da Yaşar Ersoy tarafından kurulan ve yazarları, oyuncuları ve görsel sanatçıları bir araya getiren Çağdaş Sanatçılar Derneği (Çağ-Der) 'dir. Bu örgütlenme Lefkoşa Türk Belediye Başkanlığı'nı sürdüren Mustafa Akıncı'nın işbirliği ile verimli bir etkinlikler zinciri oluşturur. 1981-85 yılları arasında iki kurumun işbirliği ile yapılan Lefkoşa Sanat ve Kültür Festivali, sanatçıların kendilerini sunabildikleri ilk ciddi ortamı yaratır ve üretimi artırır. Tiyatro, şiir, folklor, müzik gösterileri ve dinletileri yanında, karikatür, resim ve fotoğraf sergileri, sempozyumlar ve söyleşiler gerçekleştirilirken çocuklara dönük sanatsal etkinlikler ile sanat üretimlerini teşvik eden yarışmalar düzenlenir. Dahası ilk defa Lefkoşa Belediyesi Kültür Merkezi Salonu hizmete konulur. Bu etkinlikler sanatın, ve sanat ve toplum ilişkisinin sorgulandığı bir dönemin oluşmasını da sağlar. 1982'de görsel sanatçılar Emin Çizenel ve Cevdet Çağdaş kuruculuğunda kendi örgütleri olan Görsel Sanatçılar Derneği'ni (GSD) kurarken, Mağusa'da ise Kıbrıs Sanat Derneği (KSD) sanatseverler tarafından sanatçıları da içine alarak etkin bir oluşuma doğru yol almaya başlar. KSD'nin çalışmaları sanatla ilgili olan bilinçli bir izleyici kitlesinin yaratılmasında da oldukça etkili olur. Lefkoşa merkezinde gelişen GSD ise çağdaş sanatın gelişmesinde önemli rol oynar. Düzenledikleri konseptli sergiler bir taraftan geçmiş kültür/sanat örneklerini içinde barındırırken, diğer taraftan da soyut biçim dillerini ortaya çıkararak çağdaş sanat ve kurumlarını tartışılır hale getirir.

Yine 1986'da Toplumcu Kurtuluş Partisi'nin hükümet ortağı olduğu dönemde, kültür ve sanat devlet yapılanmasında yerini almaya başlar. İsmail Bozkurt'un Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na atanması ile Kültür Dairesi kurulur, Devlet Resim ve Heykel Sergileri düzenlenir, Kültür Dergisi yayın hayatına başlar, ilk Kuzey Kıbrıs Kültür ve Sanat Festivali yapılır, Kıbrıslı sanatçılar Ankara merkezli Asya – Avrupa Sanat Bienalleri'ne katılarak uluslararası organizasyonlarla tanışır. Yine bu dönemde Mağusa'daki İkiz Kiliseler Kıbrıs Sanat Derneği'ne (KSD) devredilir. Sanat ve kültüre devlet bütçesinden kaynak ayrılmaya başlanır ve tüzük çalışmaları gerçekleşir. İlk defa, her kente kültür merkezi kurma projesi bu dönemde seslendirilmeye başlanır.

Bu dönemlerde sanatçıların Ortam Gazetesi'nin haftalık sanat ekinde etkili yazılarla yer aldığı görülür. Sanat ve Kültür Konseyi kurulur. Kadın sanatçılar ilk dizi sergilerini 1985 ve 1988 yılları arasında gerçekleştirir. Güzel Sanatlar Akademisi mezunları 1987 ve 1988'de Atatürk Kültür Merkezi'nde iki sergi açarlar. KSD 1985'te 1. Mağusa Halk Festivali kapsamında bir sergi açarak, aynı yıl eserlerini Güzelyurt Festivali'nde de sergilerler. Türk Bankası 1986'da bir sanat dergisi yayımlamaya ve koleksiyon oluşturmaya başlar. Banka kurduğu özel sanat kurulu ile yıllık üretimleri değerlendirerek sanatçıları ödüllendirir.

İlk Avangart Denemeler; " Fluxus Galeri ve Grubu "

Kıbrıs Türk toplumunda ilk özel galericilik denemesi 1988'de sanatsever işadamı Ergün Olgun'un katkıları ile gerçekleştirilir. Ergün Olgun, genç sanatçıların üretimlerine yardımcı olmak amacıyla, onlarla birlikte yeni bir oluşuma girişerek mobilya mağazasının üst katını sergi mekanı haline dönüştürür.

RESİM SERGİSİ
Contemporary
Art Exhibition
24.5.1988 -7.6.1988

FİLİZ ANKAÇ
KEMAL ANKAÇ
EMİN ÇİZENEL
ÜMİT İNATÇI
MEHMET ULUHAN

FLUXUS ART GALLERY
81, Mehmet Akif Caddesi, Lefkoşa
Tel.: 74670-75254 Telex: 57410 OLGN TK

Filiz ANKAÇ

29.6 x 41.9 Cm.
Pastelboya

Mehmet ULUHAN

12 x 21.4 Cm.
Çorap kağıdı üzerine oje ve yağlıboya

DEVİNİMCİ MANİFESTO

Biz toplumun ancak sanatcısıyla özdeşlenebileceğine inanıyoruz; çünkü sanatçının ürettiği toplumun yaşam aynasıdır. Bütün sorun toplumun bu yaşam aynasına bakıp kendisini tertipleyememesindedir. İnfantil saplantısı çıkmazında imitatif ve sadece tüketici bir toplum çok doğaldır ki sanatcının eserini özümseyemeyecektir; bu da aslında bu toplumun neyi yaşadığının farkında olmadığını gösterir. Yargı kapasitesi yetersizliği ve kendisine sunulan paradoksal eğitim onu daha fazla bilememezliğe, görememezliğe dolayısıyle yaşadığına yabancılaşmaya itecektir.

Biz bu bilinçle toplumun birer parçası olarak, sanatı yüceltmek ve sanatcıyı üretken bir uyaran niteliğine vardırmak amacıyla böyle bir manifestoyu gerekli bularak bu DEVİNİMCİ sanatcı gurubunun kurulmasında ve yaşatılmasında hemfikir olduk.

Toplumsal yapılanmada etkin rol oynayacak bu denli zor felsefik bir savaşım için hazırız. Siyaset adına politize edilmiş bir sanat değil, eskimiş estetik değerlerin konservesini yapan bir sanat değil, özgür ve devinimci bir sanat istiyoruz; aydınlığın ve bilgeliğin sanatını istiyoruz!

1.Kararlı antikonformist tavır (karşıt ortakuyumculuk)
2.Altruizm ve egoizm yerine kollektif identifikasyon (özgecilik ve bencillik yerine ortaklaşmacı özdeşim)
3.Eleştirici ve uyaran sanatçı tavrı
4.Tutarlı devinimci ve deneyimcilik
5.Toplumun sanata olan duygusal katılımını rasyonel bir duyarlılık düzeyine getirme amacı.

Yukarıda saptadığımız öz ve geniş kapsamlı beş çizgiyle manifestomuzu oluşturduk ve yolumuza koyulduk.

ÖNÜMÜZDE NURDAN TEKER VE YOKUŞLAMA BİR YOL.

"Fluxus" isminden esinlenen Emin Çizenel, Ümit İnatçı, Mehmet Uluhan, Kemal ve Filiz Ankaç ilk grup/ Fluxus sergilerini bu mekanda açarak galerinin isminin de Fluxus olmasına neden olurlar.

Ümit İnatçı, Fluxus ismini iki nedenle seçtiklerini belirtir. Bunlardan ilki Fluxus kelimesinin statükonun, başka bir deyişle statik yani durağan olanın karşısında, devingenlik ve akışkanlık anlamına gelmesidir. Grup üyeleri o günün yerleşik sanatının çok statik olduğuna dikkat çekerek, resimliliği plastik sanatlarla pekiştirilmiş değil de, daha çok bir tema etrafında dolanarak edebi bir ekspresyon şeklinde ortaya konulan anlayışların dışına çıkmak arzusundadırlar. İkincisi de resim ve pentür geleneğinin dışında farklı nesneleri araya sokarak, değişik materyalleri araçsallaştırarak üçüncü boyuta kaymak ve o güne kadar kullanılan sanat dilini kırmak istencine sahip olmalarıdır.[11] Sanatçılar, Fluxus sergisi ile eleştiri mekanizmasını başlatmayı da hedeflemişlerdir. İlk yerleştirme (enstelasyon) denemeleri ile birlikte, ilk "devrimci manifesto" Fluxus grubu ile Kıbrıs Türk sanat tarihinde yerini alacak ve bir sanatçı duruşu olarak iz bırakacaktır. Ne var ki diğer birçok oluşum ve girişim gibi Fluxus grubu da uzun sürmeyerek dağılacaktır. Fluxus grubundan Ümit Inatçı ve Emin Çizenel devamlılık sağlayarak etkili olmayı günümüze kadar sürdürürken, diğer sanatçıların üretimleri sınırlı kalır ve savunulan anlayışlar sonraki üretimlerinde varoluşsal bir soruna dönüşmez. Grup tarafından ortaya konulan yenilikçi anlayış ve devinimci manifesto söylemi de o dönemlerde Kıbrıs Türk sanatının yönünü değiştirmeye yetmeyerek benimsenmez ve kök salmaz. Yine de bu hareketle tartışmaya çalışılan sanat anlayışının, hala sorgulanarak, sanatçıların bireysel üretimlerini etkileyen porblemler içinde yer aldığını söylemek pek yanlış olmayacaktır.

İşte bütün bu oluşumlar içinde bir süre önce yitirdiğimiz bir sanatçı, Şinasi Tekman, hem sanatçı hem eğitimci hem de sosyal bir kişilik olarak ele alınarak irdelenip tanıtılmaya çalışılacaktır.

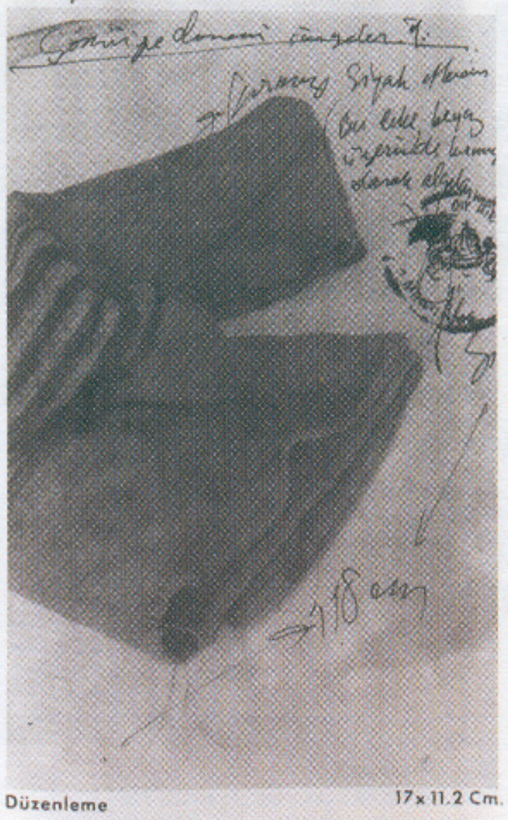
Kemal ANKAÇ

20.4 x 28.6 Cm.

Pastelboya

Emin ÇİZENEL

Düzenleme 17x 11.2 Cm.

Ümit INATÇI

Fotoğraf kağıdına yağlıboya 30 x 24 Cm.

(11) Ümit İnatçı (2008)."İsimsiz Tarih Panel Sunumu", ses kaydı, DAÜ-KAM Görsel Sanatlar Arşivi,

Şinasi Tekman'ın Yaşamı

Çocukluk ve Gençlik Yılları

1933 yılında Yiğitler (Arçoz) köyünde doğdu. Babası Ali Mehmet Carcuni (Berber) ve Annesi Şifa Hanım idi. Varlıklı olmalarına karşın oldukça tutucu bir ailenin tek çocuğu olarak büyüdü. Bu tutuculuk Şinasi Tekman'ın kendisinden önce aile içinde yaşanan iki evlat acısı nedeniyle, "aşırı derecede korunup, kollanarak büyütülmesi" anlamını da taşır. O kadar ki, başına kötü bir şey gelir endişesiyle sokağa çıkmasına ve yaşıtları ile oynamasına izin verilmez. Seneler sonra çocukluk yıllarını; "Annem, babam beni sokak çocuğu olmamam düşüncesi ile dışarıya salmıyorlardı. Evde kendimi meşgul etmem, bir oyun bulmam, bir şeyler yaratmam gerekiyordu. Bu benim için bir zorunluluktu. Bu dönem değil oyuncağın, ekmeğin bile zor bulunduğu günlerdi. Bu şartlar beni bir şeyler üretmeye, kendi oyuncaklarımı kendim yapmaya itti. Tahtadan, telden, kamıştan, hurma dalından, alçıdan, çamurdan arabalar, toplar, tanklar, müzik aletleri, evler yapıyordum."[12] sözleriyle dile getirecektir.

Ailesine ve özellikle annesine düşkün olan Tekman'ın çocukluk yılları köyde geçer. II. Dünya Savaşı nedeniyle her türlü ekonomik, siyasal, sosyal krizin yansıması, çocukluk ve ilk gençlik yıllarını etkiler. Çünkü "savaş" Kıbrıs'a çok uzak olsa da dönem "yokluk" yılları olarak tüm dünyayı etkileyen zamanları tarih sayfalarına yazar. Tüm olumsuzluklara rağmen, mutlu geçen bir çocukluk dönemi yaşadığını söyleyebiliriz. Tekman'ın mutlu bir çocukluk geçirmesinde köy hayatını çok sevmesi etkili olur. Doğaya karşı beslediği sevgi ve duyarlılık bu yıllarda temellenir. İlerleyen yıllarda ise köy hayatıyla ilgili edindiği bilgileri, deneyimleri hayatına aktarmayı ihmal etmez. Arıcılık, bağcılık, şarapçılık, sirkecilik vb. deneyimler onu zenginleştirir ve doğa ile iç içe yaşayarak el becerilerini artırmasına yardımcı olur.

(12) Kamil Özay (1984). "Anılarıyla Bir Sanatçımız", Lefkoşa: Birlik Gazetesi, 29 Şubat, s.6.

Şinasi Tekman coçukluk yılları

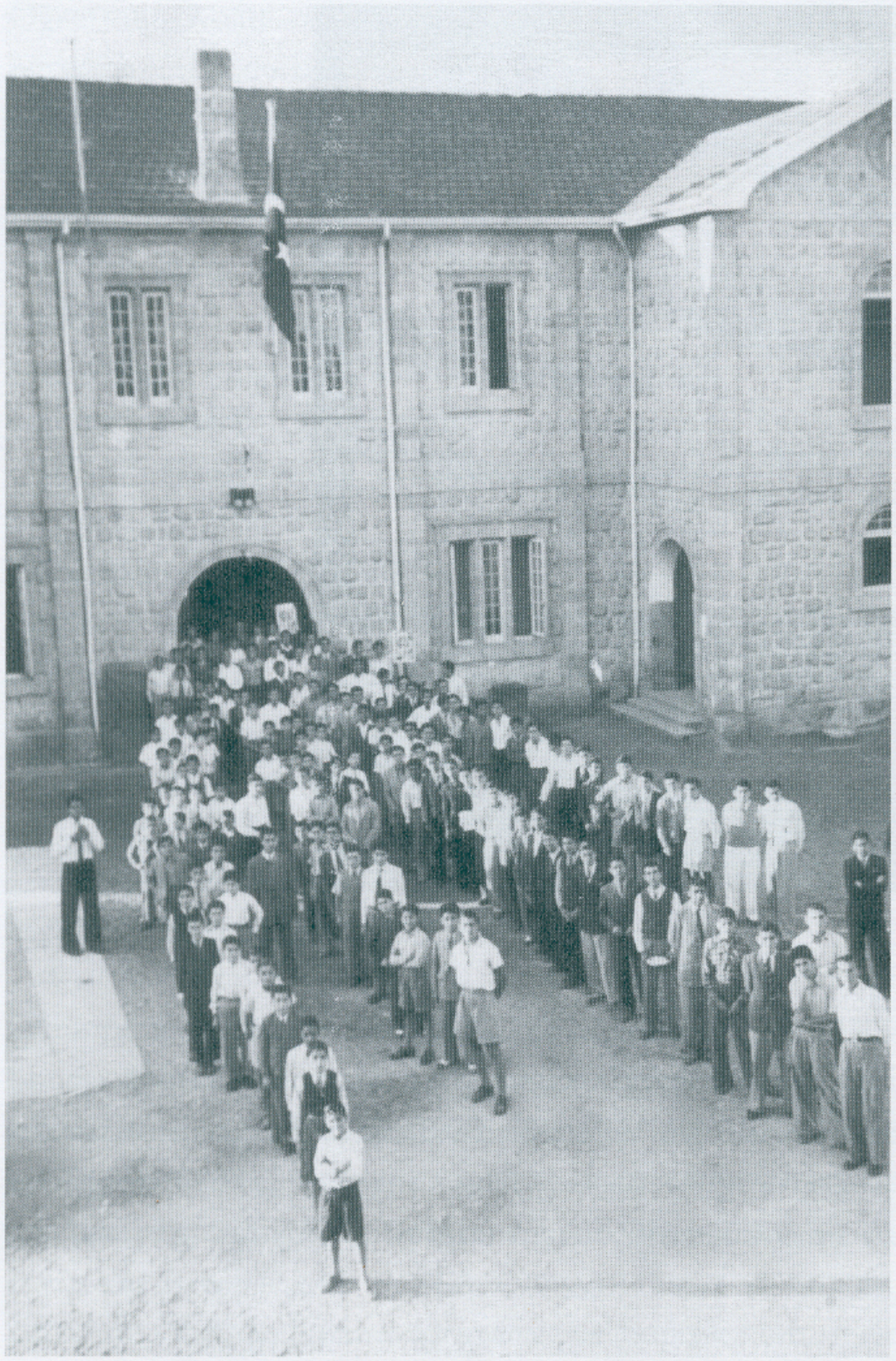

Şinasi Tekman okulda. Ayaktaki grup soldan üçüncü

Tekman'ın hayata geldiği yıllarda adada patlak veren 1931 ayaklanmasının ardından, İngiliz Hükümeti'nin uygulamaya koyduğu sıkıyönetim ve kısıtlamalar da hayatın her alanına yansımaya başlar. Adadaki eğitim sistemi de bu ayaklanmadan sonra İngiliz idaresine geçer ve önceleri her toplumun kendi içinde bağımsız olan eğitim sistemi bir merkezde toplanarak yasaklarla denetim altına alınır. Bu yeni durum eğitimin bir yandan kalitesini yükseltmek gibi çabaları içerirken, diğer yandan da İngiliz dili ve kültürünü Kıbrıs'taki halklar üstünde geliştirmeyi ve pekiştirmeyi hedeflemektedir.[13] 1936–1949 yılları arasında Türkiye'den gelen kitaplara sansür konulur ve okutulması yasaklanır. Yine bu yıllarda İngiliz Hükümeti öğretmenleri de kendi eliyle yetiştirmek için Omorfo'daki Öğretmen kolejini açma ihtiyacı duyar (1937). Bu yıllar arasında Türk toplumunun imkânları doğrultusunda sadece "alfabe ve okuma kitabı" hazırlanabildiğinden geriye kalan dersler ise kitapsız yapılır. Baskılar ve yeni getirilen uygulamalar yüzünden birçok ilkokul öğretmeni ya işinden ayrılır ya da yeniden Türkiye'ye göç eder. Böylesi şartlarda Tekman, köyünde ilkokul eğitimini tamamlayarak ortaokul eğitimini sürdürebilmek için Lefkoşa'ya gelir. Kitap yokluğu ve okulların altyapı eksikliği yanında öğretmen sıkıntısı da hat safhadadır. Bu nedenle müzik, resim, el işleri gibi genel kültürü geliştiren, güçlendiren ve bireyin gelişiminde önemli roller oynayarak çağdaş eğitim anlayışının temellerini oluşturan dersler, müfredatta yer almasına rağmen gerçekleşememektedir. Tekman, bu derslerin yokluğunu lise ve öğretmen koleji döneminde elde edeceği deneyimler sonucunda çok daha fazla duyumsayacaktır.

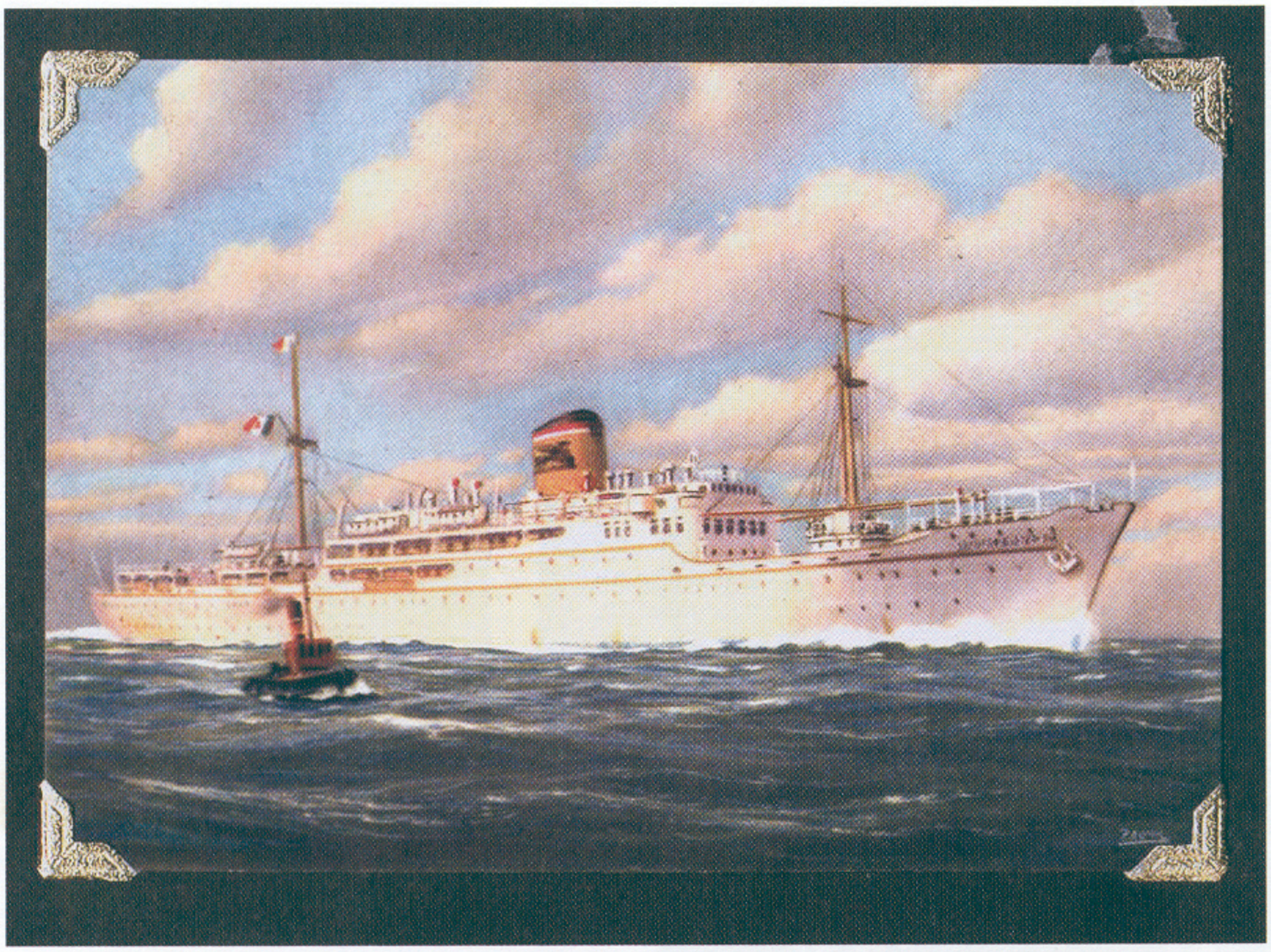
1949 yılında İngiliz Hükümeti eğitimde uyguladığı sıkıyönetime son vererek, daha özgürlükçü bir politika uygulamaya başlar. Kıbrıs Türk toplumu ve Türkiye arasındaki ilişkiler ise bu dönemlerde

(13) Ulus Irkad (1997). "Kıbrıs Türk Eğitiminde Tarihsel Gelişim", Lefkoşa: KTÖES Yayınları-5, s. 52.

Kıbrıs Türk Lisesi

artarak milliyetçi söylemler çerçevesinde güçlenir. Eğitimde yeniden Türkiye'deki müfredatlara dönülerek değerli öğretmenlerin Kıbrıs'taki okullarda eğitime başlaması sağlanır. Adaya gelen öğretmenler Kıbrıs Türkü'nün eğitimine, milli değer ve kültürüne sahip çıkmasına katkıda bulunarak toplumsal değerlerin güçlenmesinde katalizör görevi görürler. Şinasi Tekman'ın hayatında önemli bir yere sahip olan İbrahim Zeki Burdurlu, böylesi öğretmenlerdendir. Lise ikinci sınıfta okurken, "Türk Dili ve Edebiyatı" dersine, aynı zamanda şair olan İbrahim Zeki Burdurlu'nun öğretmen olması onun için yeni bir evrenin kapısını aralar. Burdurlu Hoca'nın edebiyat dersleri, derslerde sıklıkla yazdırdığı kompozisyonları, öğrencilerin hayatı farklı algılamalarını sağlar. Şiir geceleri, kitap okuma, tartışma, Varlık Yayınlarını okula taşıma ve paylaşma gibi yürüttüğü sosyal faaliyetler, birçok öğrencinin edebiyatla ilgili deneyimlerini artırarak, bu alanda üretimlerini teşvik eder. Burdurlu

Ş. Tekman'ın İngiltere yolculuğunda kullandığı feribot. (1956)

Hoca'nın katkıları ile okuldaki yetenekli ve istekli lise öğrencileri, (Mustafa İzzet Adiloğlu, Şinasi Tekman, Erol Özçelik, Hakkı Atun, Hüseyin Nasıfoğlu, Ayer Kâşif v.d) Çığır dergisini çıkarmaya başlarlar. Şinasi Tekman'ın yazınla ilişkisi bu dergiyle başlar, daha sonraları Çardak dergisi ve Hürsöz gazetelerinde yayınlanan fıkraları ve öyküleriyle devam ederek şiir, tiyatro gibi alanlara da kayar.[14]

Öğretmen Koleji ve İngiltere Deneyimi

1950'li yıllarda Kıbrıslı Türk gençliği için adada lise sonrası tahsilin devam etmesi ve iyi bir gelecek imkânı sunan tek seçenek, İngiliz hükümetinin kurduğu Öğretmen Koleji'ne girebilmek ve öğretmen olarak görev yapabilmekti. Seçeneklerin azlığı liseden mezun olan gençlerin öğretmen koleji sınavlarına yönelmelerine ve yoğun bir rekabetin oluşmasına neden oluyordu. Tekman'ın da sınava girdiği 1952 yılında 100 başvurudan 9 öğrenci bu şansı yakalayabilmiştir. Tekman'ın sınavı geçmesi hayatındaki önemli dönüm noktalarından birini oluşturur.

(14) Anonim (2002). "Sanatçılarımızı Tanıyalım", Lefkoşa: Birlik Gazetesi, 12 Haziran, s.8.

Öğretmen Koleji, İngiliz Koloni Dönemi'nde karma olarak yapılanmış yatılı bir okuldu. Türk öğretmenlerin de bulunduğu eğitim kadrosu, üniversite ayarında yüksek eğitimli uzman kişilerce oluşturulmuştu. Kıbrıslı Rum ve Türk gençler iki yıl boyunca İngiliz Hükümeti'nin öngördüğü çağdaş eğitim anlayışı doğrultusunda öğrenim görerek ilkokul öğretmeni olma hakkını kazanıyorlardı. Türkçe ve Rumca, Öğretmen Koleji'nde kullanılan ortak dillerden ve derslerdendi. Tekman, ilk defa Öğretmen Koleji'nde resim, oymacılık ve el işleri gibi derslerle karşılaştı ve yeteneklerini keşfetme şansını yakaladı. Okulun yatılı olması, öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirecek etkinliklerle zenginleşmelerine ve nitelik kazanmalarına yarıyordu. Müzik, resim, ahşap atölyeleri veya tarım dersi kapsamındaki uğraşlar elde edilen kazanımlardandı. Bu yapı, donanımları yüksek olan kültürlü öğretmenlerin yetişmesinde önemli katkılar sağlıyordu.

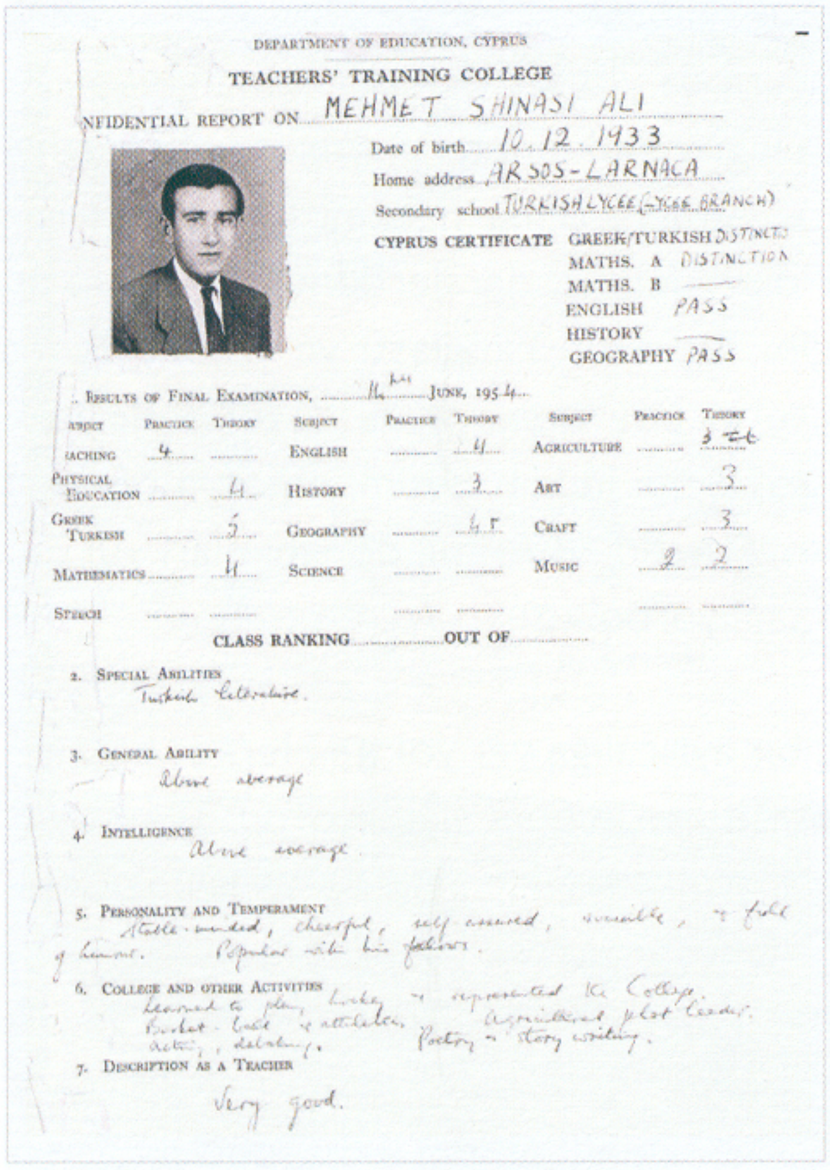
Öğretmen Koleji'nde etnik köken veya fakir zengin gibi hiç bir ayrıcalığa yer yoktu. Herkes başarısı ve becerileri doğrultusunda değerlendirilerek yurt dışında eğitim için burs alabiliyordu. Tekman'ın hayatını ikinci defa değiştirecek olan fırsat ise el becerilerine olan yatkınlığından dolayı Rum hocası Diamandis'in önerisi ve desteği ile 1956'da İngiltere'de Winchester'de King Alfred College'de iki yıl ağaç işleri konusunda burs alarak eğitimini sürdürmeye hak kazanmasıydı.[15] Bu burs İngiliz Hükümeti'nin okullarda eksikliğini tespit ettiği alanlarda, uzman öğretmen yetiştirme amacıyla gerçekleştirilmekteydi. Türk okullarındaki bu eksiklik, İngiliz Hükümetinin uğraşısına rağmen ancak 1970 sonrasında giderilir.

Günümüzde İngiltere'nin köklü üniversiteleri arasında yer alan Winchester Üniversitesi 1970 öncesi öğretmen yetiştiren saygın ve önemli kolejlerden birisidir. Şinasi Tekman'ın Winchester Üniversitesi'nde aldığı seramik, ağaç işleri, cilt işleri, teknik resim gibi dersler öğretmenliğindeki yönünü belirlemiştir. Bunun yanında ayrıca öne çıkacak olan heykel çalışmalarıyla Türk toplumu içindeki yerini de değiştirmiş olacaktı. Dönemin koşulları içinde düşünüldüğünde böylesi bir fırsat onun için bulunmaz bir deneyim ve yeni dünyaları tanıma anlamına da geliyordu. Feribotla çıkılan yolculukta birçok limana uğrayarak ve değişik kültürlerle tanışarak vardığı İngiltere'de, kültürel farklılıkların ve sosyal etkinliklerin tadını çıkaracaktı. Operalara, tiyatrolara gidecek, müzelerde, galerilerde genel kültür ve sanatla ilgili dağarcığını zenginleştirecekti. Arkadaşlarının davetlerine katılacak ve İngiliz kültürüne yakından temas ederek Kıbrıs'ta yakalayamadığı olanakları sonuna kadar değerlendirecekti.

Eğitim ve Yöneticilik Alanında İlk Deneyimler

Tekman, Öğretmen Koleji'ni 1954 yılında bitirir bitirmez ilkokul öğretmeni olarak atanır. O yıllarda adada sadece II. Dünya Savaşı'nın olumsuz etkileri değil, çekirge istilası gibi doğal

(15) Anonim (2003). Şinasi Tekman ile Söyleşi, Kaset I, DAÜ-KAM Görsel Sanatlar Arşivi.

DEPARTMENT OF EDUCATION, CYPRUS

TEACHERS' TRAINING COLLEGE

NFIDENTIAL REPORT ON MEHMET SHINASI ALI

Date of birth 10.12.1933

Home address ARSOS-LARNACA

Secondary school TURKISH LYCEE (LYCEE BRANCH)

CYPRUS CERTIFICATE GREEK/TURKISH DISTINCTION
MATHS. A DISTINCTION
MATHS. B —
ENGLISH PASS
HISTORY —
GEOGRAPHY PASS

.. RESULTS OF FINAL EXAMINATION, 14th JUNE, 1954

SUBJECT	PRACTICE	THEORY	SUBJECT	PRACTICE	THEORY	SUBJECT	PRACTICE	THEORY
TEACHING	4		ENGLISH		4	AGRICULTURE		3
PHYSICAL EDUCATION		4	HISTORY		3	ART		3
GREEK TURKISH		5	GEOGRAPHY		4	CRAFT		3
MATHEMATICS		4	SCIENCE			MUSIC	2	2
SPEECH								

CLASS RANKING ..... OUT OF .....

2. SPECIAL ABILITIES
Turkish Literature.

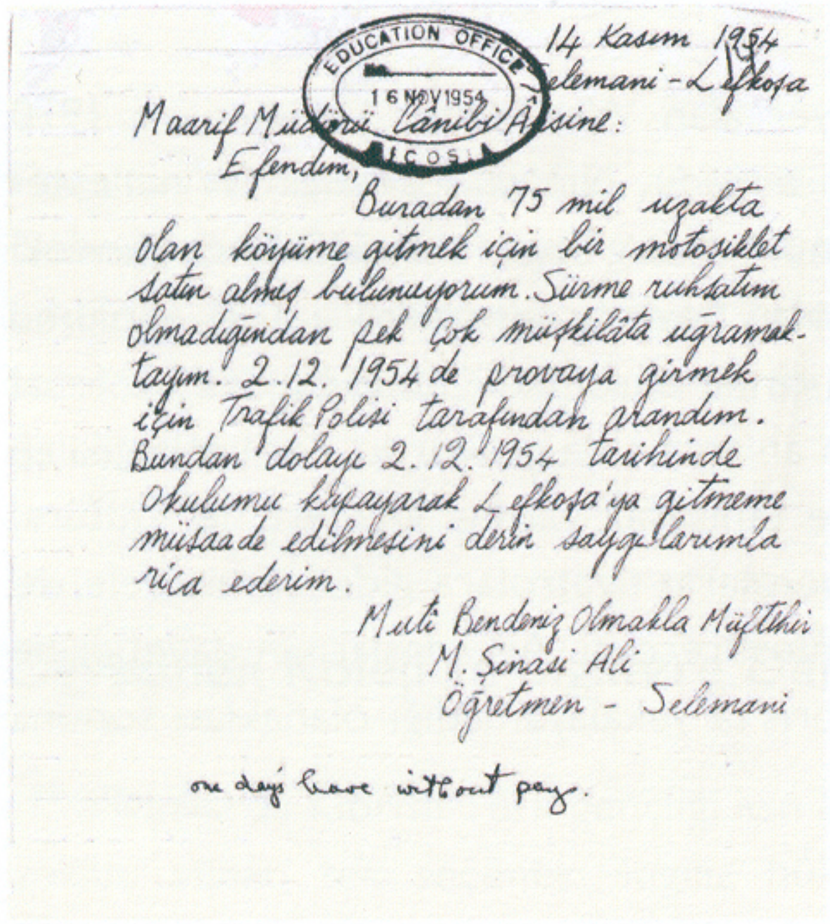
3. GENERAL ABILITY
Above average

4. INTELLIGENCE
Above average

5. PERSONALITY AND TEMPERAMENT
Stable-minded, cheerful, self-assured, sensible, & full of humour. Popular with his fellows.

6. COLLEGE AND OTHER ACTIVITIES
Learned to play Turkish & represented the College. Basket-ball & athletics. Agricultural plot leader. Acting, debating. Poetry & story writing.

7. DESCRIPTION AS A TEACHER
Very good.

EDUCATION OFFICE
16 NOV 1954
LEFKOSIA

14 Kasım 1954
Selemani - Lefkoşa

Maarif Müdürü Vanibi Aziz'ine:

Efendim,

Buradan 75 mil uzakta olan köyüme gitmek için bir motosiklet satın almış bulunuyorum. Sürme ruhsatım olmadığından pek çok müşkilâta uğramaktayım. 2.12.1954 de provaya girmek için Trafik Polisi tarafından arandım. Bundan dolayı 2.12.1954 tarihinde okulumu kapayarak Lefkoşa'ya gitmeme müsaade edilmesini derin saygılarımla rica ederim.

Mufti Bendeniz Olmakla Müftüleri
M. Şinasi Ali
Öğretmen - Selemani

one day leave without pay.

Tekman'ın motor ehliyeti almak için Maarif Müdürlüğü'ne yazdığı dilekçe. (1954)

afetlerin sebep olduğu büyük bir kıtlık dönemi de yaşanmaktaydı. Köylerde yoksulluk ve perişanlık hat safhadaydı. Haritada dahi yerini bulamadığı sadece dokuz öğrencili Selamiye İlkokulu'na atandığında, okul yolunun belli bir noktada sona erdiğini görerek, eşyalarını eşek sırtında taşımak zorunda kalır. Köyde Türkçe bilmeyenlerin sayısı oldukça çoktu. Okul tek sınıftan oluşmaktaydı ve bütün öğrenciler aynı sınıfta ders yapıyordu. Selamiye'de başladığı zorlu fakat bir o kadar da başarılarla örülmüş öğretmenlik yolculuğunda ilginç bir anısı bizleri dönem hakkında bilgilendirir. Sabah birinci sınıf bir öğrencisinin sallanarak yürüdüğünü gören Tekman, altıncı sınıftaki ağabeyine kardeşine ne olduğunu sorunca: "Babam üşümesin diye kardeşime zivaniya (Kıbrıs'a özgü içki) içirdi" cevabını alır. Bu hikâye onun nasıl bir ortamda öğretmenliğe başladığını göstermekte ve şüphesiz o günün şartlarını yansıtmaktadır.[16]

Şinasi Tekman, 1955'de Baf kasabası İlkokulu'na ve 1956'da ise Lefke İlkokulu'na atanır. 1956–58 yılları arasında İngiltere'de aldığı eğitim sonrasında Eylül 1959'da ortaokul kadrosuna geçerek 1968'e kadar Lefke Gazi Lisesi'nde öğretmen, müdür muavini ve müdür vekili görevlerinde bulunur. Lefke'de görev alır almaz, İngiltere'de aldığı eğitim doğrultusunda seramik atölyesi açmak için girişimlerde bulunur. Lefke'de tam donanımlı bir seramik atölyesi kurar.[17] Böylece 1959'da Türk okullarındaki ilk seramik atölyesini Lefke Teknik Lisesi (Lefca Technical School)'nde açmış olur. Fırın ve elektrikli torna da bulunan atölyede, birçok

(16) Anonim (2003). Şinasi Tekman ile Söyleşi, Kaset I, DAÜ-KAM Görsel Sanatlar Arşivi.

(17) Fikret Demirağ (1988). "Şinasi Tekman. Zamanımın Büyük Bölümünü Eğitim Alıyor" Halkın Sesi Gazetesi, 24. Şubat, s. 9.

öğrenci ilk defa seramikle karşılaşır ve eserler üretmeye başlarlar. İleriki yıllarda seramikçiliği meslek olarak kendisine seçenler veya Türkiye'deki üniversitelerde seramik okumaya giden öğrenciler, Tekman'ın kurduğu atölyede seramik sanatının temellerini almışlardır. Günümüzde Girne'de seramik üretim merkezi olarak bilinen "Dizayn 74"ün sahiplerinden Tomrul Tomgüsehan bu öğrencilerden birisidir.

Tomgüsehan, yıllar sonra kendisiyle yapılan söyleşide hocası Tekman'ı, çok dürüst, öğrenciler arasında kesinlikle ayırım yapmayan ve her şeye yetişen, bu nedenle de öğrencilerin saygısını kazanan güçlü bir kişilik olarak anımsar ve anlatır. Seramik atölyesinde çamurun yoğrulması, hava kabarcıklarının çıkarılması, doğayı gözlemleyerek formların doğru şekillenmesi ve daha birçok teknik, öğrettikleri arasındadır. Ağaç atölyesinde ise, ciltleme, yontu, ahşap boyama ve resim üzerine çalışmalar yapmaktadır.

Tekman okulla veya okulun kısıtlı saatleriyle sınırlı kalan bir kişilik değildir. Öğrenme ve öğretme isteği onun için sınır tanımaz bir yaşam felsefesidir. Bu görüş doğrultusunda, Lefke'nin en işlek caddesinde bulunan aileden kalma dükkânı zaman kaybetmeden atölye haline dönüştürür. Bu konuda 1961'de Maarif İdaresi'ne yazdığı ve ağaç işleri atölyesi kurmak için yaptığı başvuru reddedildiğinde, ikinci bir mektupla amacına ulaşır. Öğrenciler boş saatlerinde atölyede Tekman'la birlikte çalışmalar yaparlar. Bazıları heykel yaparken diğerleri de dağlamayı öğrenir; kimileri de ahşap üzerine yağlıboya resimler yaparlardı. Tekman öğrencilerinin ortaya koyduğu çalışmaları Lefke'de bulunan Birleşmiş Milletler askerlerine satarak, cep harçlığı kazanmalarına da olanak sağlamıştır. Böylece öğrencilerine boş zamanlarında kendilerini geliştirecek kültürel ve sanatsal aktivitelere yoğunlaştırmakla kalmaz, uğraşlarının karşılığını alacakları yapıya da kavuşturarak teşviklerini artırır.

Şinasi Tekman 1968'de Lefkoşa'da açılan İngiliz Koleji, ya da, şimdiki adı ile Türk Maarif Koleji'ne atanır. Teknik çizim ve İngilizce derslerinin yanında, yöneticilik görevini de en ideal şekilde yerine getirir. Teknik çizim derslerinin sadece erkek öğrencilere verilmesi kimi zaman sorun yaratır. Okul 1974 sonrası yeni ve daha büyük olan şimdiki binasına taşınır. Okulda, özellikle sanat tarihi, resim ve elişi öğretmenlerine ayrıca değer vererek çalışmalarını destekler. Bu destek, ilgili öğretmenlere uygun atölye ortamı sağlamak ve çalışmalarını sürdürmeleri için gerekli malzemeleri de temin etmekle pekişir. Biray Eminoğlu ve Gönen Atakol bu destekten yararlanan öğretmenlerdendir.

Savaş Yılları ve Yeniden Yapılanma

1960'lı yıllar Kıbrıs Türkü'nün var oluş mücadelesi açısından oldukça zorlu ve karmaşık yıllardır. Baskılar ve imkânsızlıklar sürerken, diğer taraftan İngiliz yönetiminin Londra ve Zürih anlaşmaları çerçevesinde Ada'nın yönetimini Kıbrıs Cumhuriyeti'ne devretmesi, bir taraftan yeni bir yapılanmasını zorunlu kılarken, diğer yandan yeni sorunları ve iki toplum arasındaki çatışmaları tetikler.

21 Aralık 1963 tarihinde başlayan kanlı olaylar, ortak Kıbrıs Cumhuriyeti girişimini sekteye uğratır. İki toplum ayrılır. Rumlar, Kıbrıs Cumhuriyeti devlet mekanizmasına sahip çıkarken, Kıbrıs Türk Liderliği de kendi yönetimini oluşturur.[18] Bu yıllarda Türk öğretmenine ve aydınına büyük görevler ve sorumluluklar düşer. Eğitim alanında yeni başlangıçlar yapmaya ve kültürel faaliyetlerle Kıbrıs Türkünü bir kimlik çerçevesinde bütünleştirmeye çalışırlar. Birçok alanda yeni başlayan yapılanma, ilklere neden olurken, diğer yandan artan iç savaşla konulan taşlar yerle bir olur veya sekteye uğrar. Bu yıllarda yaşamın akışı içinde herkes mücahit veya milli davanın bir parçasıdır. Şinasi Tekman 1963–67 yılları arasında, Lefke Gazi Lisesi'nde görevli olduğu sürede mücahitlik görevini de yapar. 1960'de Makarios'un Kıbrıs Cumhuriyeti'nin başına geçmesiyle artan olaylar 1968'de hayatı felce uğratır. Türk toplumunun can güvenliği kalmaz; göçler başlar; kıyımlar artar; EOKA ve TMT'nin faaliyetleri de üst noktalara çıkar. 1974'te, darbenin ilk gününden ikinci Barış Harekâtı'na kadar 44. Bölükte seferberliğe katılıp kendisine verilen emirleri yerine getirir.[19]

(18) Yaşar Ersoy (1998). Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi, Lefkoşa: Peyak Kültür Yayınları 1.

(19) Anonim (1990). "Şinasi Tekman", Bozkurt Gazetesi, 20 Eylül 1990.

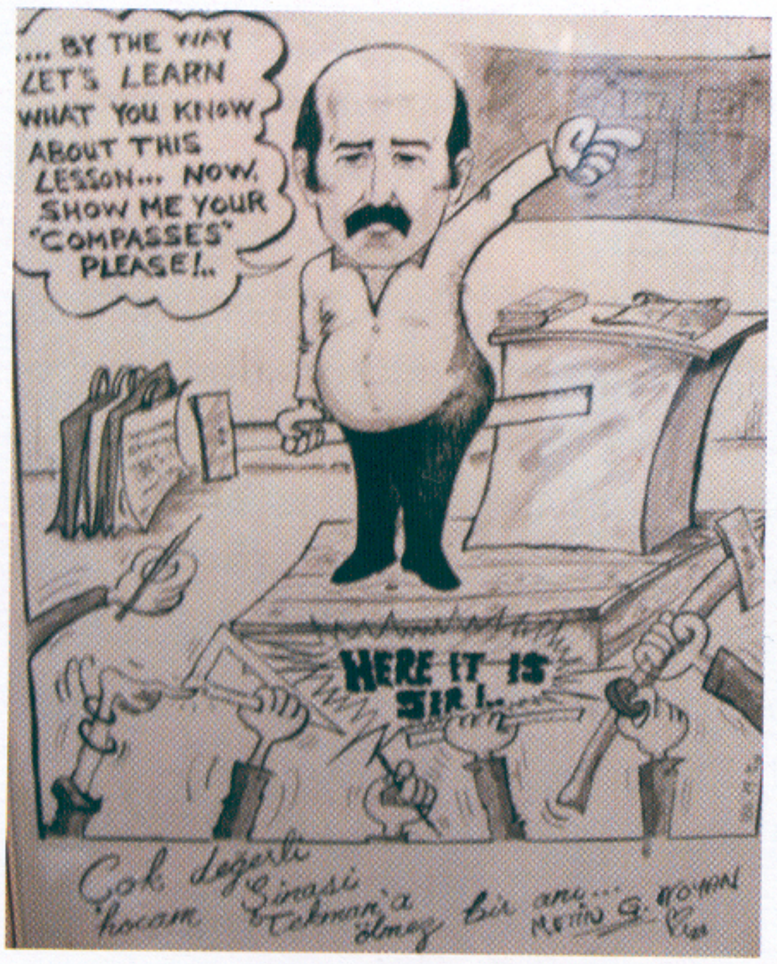
Yaşama Bakış

Eğitime Bakışı, Öğrenci – Öğretmen İlişkisi ve Yöneticiliği

Şinasi Tekman hayatı boyunca eğitime çok değer vermiştir. Birçok farklı alanla uğraşmasına rağmen eğitmen ve yöneticilik kimliğinden hiç vazgeçmemiştir. Şüphesiz öğretmenlik, onun için sadece okulda yerine getirilen bir görev değil, yaşamının her anına ve evresine yerleşerek toplumun ilerlemesi için vazgeçilmez olan bir değerdir. "İnsan önemlidir", insanların "topluma faydalı yurttaşlar" olarak yetişmesinin ise ancak alacakları eğitimle mümkün olabileceğine inanır.

Tekman'ın eğitim anlayışı müfredatlar içinde sıkışan ve kalıplaşan bilgilerle sınırlı değildir. Sosyal faaliyetleri ve kültür-sanat etkinliklerini eğitimin vazgeçilmezleri arasında görür, kişinin kendisine öğretilen temel bilgileri kullanabilmesini, bireysel yeteneklerle birleştirerek geliştirebilmesini, hayatı bütünleyerek zenginlik katacak yapıya kavuşturabilmek ve dahası bir yaşam şekline dönüştürebilmesini gerekli görür. Tekman, kültür sahibi olan ahlaklı bireylerin yetişmesinde okumanın ve yazmanın yeterli olmayacağı bilinciyle hareket eder. Bu nedenle öğrencilerini kitap okumaya ve kültürel etkinlikler içinde aktif olmaya yönlendirir. Bununla da yetinmeyerek okul sonrasında öğrencileriyle bağını koparmaz, temellerini attığı eğitim ve kurduğu diyaloglar sayesinde duygusal ve düşünsel olarak zengin ortamlarda bulunmalarını sağlar.

Sosyal faaliyetlere verdiği önem, görev aldığı her okulda ve okul dışı yapılanmada yeni başlangıçlar yapmasına, kurucu, yapıcı, sorun çözücü bir müdür veya sorumlu kişi olmasına neden olur. Bu sorumluluk bilinciyle uygun altyapı koşullarını sağlamak için girişimlerde bulunup çözüm üretmek, olanaklar yaratmak ve imkânlar dâhilinde olmayan sorunlar için ise üst mercilerle yazışarak uzun süren mücadelelere girişmek hayatının bir parçası haline gelir. Lefke'de seramik ve ahşap atölyesi kurmasıyla başlayan bu özelliği, Türk Maarif Koleji'nde kafeteryayı bozarak resim atölyesi haline

Öğrencisi Metin Noyan tarafından yapılan karikatürü

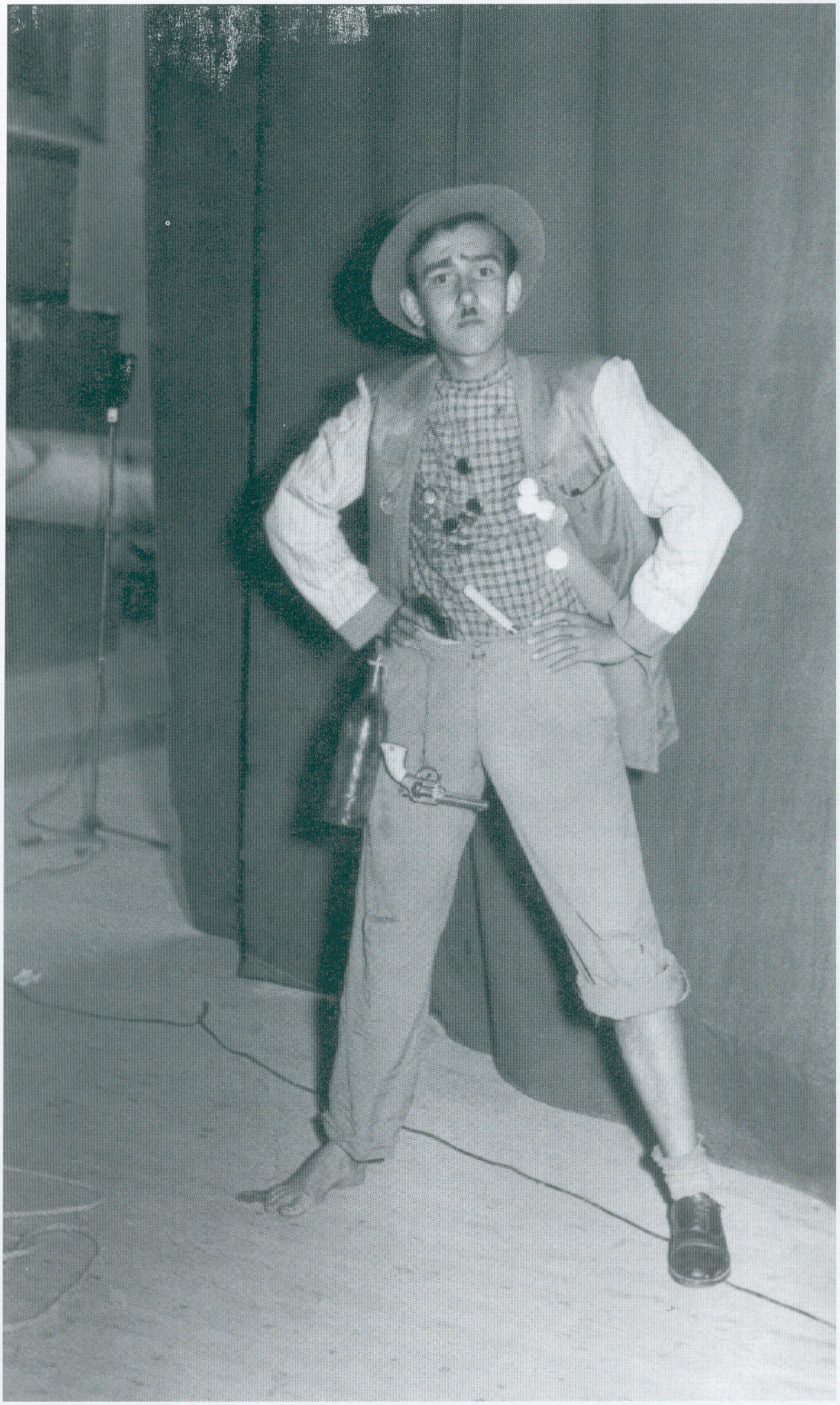
Öğretmenliğinin ilk yılları

dönüştürmesine, emekli olduktan sonra da kurucu müdür olarak görev yaptığı International Amerikan Koleji'nde labaratuvarlar kurmaya dek sürer.

Gönen Atakol kendisi ile yaptığımız söyleşide Tekman'ı, olaylara geniş ve esnek bakabilen, sorunları çözebilen, duyarlı ve ileriyi görebilen, başarılı bir yönetici olarak tanımlar. Bu nedenlerle Türk Maarif Koleji'nin sanat eğitimi yönü ile en parlak döneminin onunla birlikte yaşadığını ve okulun başarı grafiğinin oldukça yüksek olduğunu dile getirir. Atakol söyleşide, öğretmen ve öğrencilerle kurulan başarılı diyalogun, elde edilen grafikte oldukça önemli rol oynadığını ve çalışma performansını artırdığını ekler.

Mevhibe Hocaoğlu'na göre ise öğrenci ve öğretmen ile kurduğu başarılı diyalogda, "ölçülü ve eşit davranış" yanında herkese karşı gösterdiği "saygılı ve anlayışlı" tavrın da büyük bir payı vardır. Hem öğrencisi olan hem de meslektaş olarak bir arada çalışma şansı yakalayan Hocaoğlu, Tekman'ın müdür olarak en hassas ve zor durumlar karşısında dahi adalet anlayışının bozulmadığını, kuralları her durumda ve herkese karşı eşit uyguladığını dile getirir. Ayrıca hiçbir zaman soğukkanlılığını kaybetmediğini, nezaket ve terbiye sınırını aşan öğrenci ve öğretmen arkadaşlarına karşı küçük düşürücü tavırlarda bulunmadığını ekler. Hocaoğlu, Şinasi Tekman'ın ilkeleri doğrultusunda herkese karşı uyguladığı eşit ve ölçülü tavrının zaman zaman eleştiri almasına neden olduğunu, buna karşın söz konusu tutumunun öğretmenleri zorlayarak öngörülen eğitim modeline dört elle sarılmalarına ve üzerlerine düşen görevleri eksiksiz yerine getirmelerine neden olduğunu belirtir.

Oğlu Ali Tekman'a göre ise, tatlı sert mizacı, eğitimde öğrencileriyle mesafesini koruyan bir karakter gösterir. Okul dışında hoşsohbet olan Tekman, okulda öğrencileriyle disiplin anlayışı

Şinasi Tekman
lise yıllarında
tiyatro kostümüyle

ihraç edilmiştir. BOZKURT mahkemesinden 10 yıl hapse mahkûm olmuştur.

7 Aralık 1951

Fotoğraf Müsabakamızı Kazananlar

Üçüncü (ipek bir kıravat)

Kıbrıs Türk Lisesinden

M. Şinasi Ali

Eski bir binadan görünüş

BOZKURT, 4 Aralık 1951

FOTOĞRAF MÜSABAKAMIZ NETİCELENDİ

Bir müddet evvel açtığımız fotoğraf müsabakası büyük alâka görmüş ve amator yüzlerce okuyucumuz müsabakaya katılmıştır. Dün matbaamızda toplanan salâhiyetli şahıslardan mütemüteşekkil Juri heyeti aşağıdaki şahıslara derece verilmiştir.

1- Bay Ahmet Osman (kız kardəşini vıkarken)

2- Bay Tuncay Tilki (Mağusada Ayasofya Camii)

3- Bay M. Şinasi Ali (Eski bir binadan görünüş)

Müsabakamızı kazananları teprik ederiz Yarınki sayımızda kazanan resimlerin klişelerini bulâcaksınız. Ayni zamanda verilecek hediyeleri de bildireceğiz.

Tekman'ın fotoğraf yarışmasını kazandığını belgeleyen gazete küprüleri. (4-7 Aralık, 1951. Bozkurt gazetesi)

çerçevesinde mesafeli durmayı tercih eder. Gerektiğinde yapıcı cezalar, gerektiğinde de yine teşvik edici ödüller vermekten geri durmaz. Okulda vereceği teknik cezaların öğrencinin gelişimi açısından işe yaramayacağını düşünerek, okul dışında ailenin alacağı tutumu önemser. Bu nedenle aileleri eğitsel cezalara yönlendirir, öğrencilere hayat dersleri verdirmeye çalışır.

Temel duruşuna ve prensiplerine sıkı sıkıya bağlı bir kişilik sergilemesine rağmen, hiçbir zaman dikte edici veya buyurgan bir yapıya bürünmez. Çevresindekilerin görüşlerine saygılı ve demokrat bir tutum sergiler. Bu durum, oğluyla derin görüş ayrılıklarına düştüğü zamanlarda bile varlığını sürdürür. Bu gibi durumlarda, karşıt düşüncenin yanlış olduğunu dahi söylemeden, o düşüncenin yanına farklı düşünceler ve bakış açıları koyarak olayların diğer boyutlarını algılatmayı dener. Bununla birlikte öğrencilerin özel sorunları ile yakından ilgilenir ve imkânlar doğrultusunda çözmekten de geri kalmaz.

Onun için iki şey çok önemlidir: "Çalışkanlık" ve "dürüstlük". Bu iki değer üzerine inşa ettiği öğretmenliği ve idareciliğinde, gerek ürettiği ve yönettiği, gerekse temellerini attığı yığınsal gençlik ile bu günlerin yapılanmasında ve değerli kişilerin yetişmesinde emeği büyük olan bir kişilik sergiler. Öğrencileri tarafından saygı ve sevgi ile anılan Tekman, öğretmenlik ve yöneticilikte de ideal model olmayı başarır.

Çok Yönlü Kişiliği ve Uğraşları

Şinasi Tekman yaşamında da oldukça girişken ve insan ilişkilerine önem veren bir kişidir. Ortaokul yıllarından başlayarak birçok toplumsal etkinlik içinde yer alır. Bunlar arasında spordan izciliğe, kültürel faaliyetlerden, yazın alanına, tiyatro ve fotoğrafçılıktan sanatsal çalışmalara kadar uzanan çok çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Etkinliklerin bazıları gelip geçici olan amatör uğraşlar, bazıları ise toplumun kültürel yapısını zenginleştirerek, kalıcı ürünler verdiği alanlardır. Sosyal hayata verdiği önem, halk içinde yaşayan ve onların sorunlarına, sevinçlerine ve üzüntülerine ortak olan bir kişiliğe sahip olmasıyla yakından ilişkilidir. Sosyal olaylara karşı duyarlılığını, hayatının her döneminde sürdürür. Bu bağlamda birçok gönüllü ve resmi projelerde yer alarak çalışır. Kendisine ihtiyaç duyulup davet edildiği birçok oluşumda yer alır, tecrübe ve bilgisini paylaşarak katkı koyar. DAÜ mütevelli heyetindeki görevi de bunlardan biridir.

Doğa Sevgisi

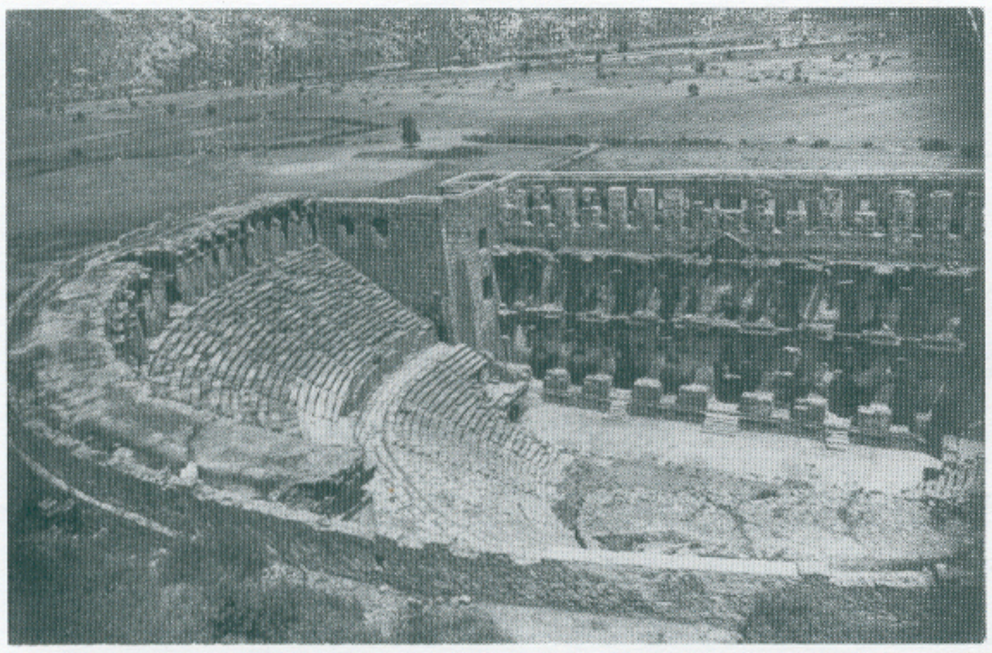
Şinasi Tekman'ın çocukluğunu köyde geçirmesi, aileden gelen bağcılık, arıcılık, sirke, şarap ve pekmez yapımı gibi köy hayatının vazgeçilmezi olan geçim kaynaklarını ve üretim biçimlerini benimsemesini ve onlarla iç içe yaşamasını sağlar. Ortaokul, lise ve öğretmen koleji yıllarında köy yaşantısından koparak şehir yaşantısına geçmiş olması, doğaya ve doğanın sunduğu nimetlere karşı duyarlılığını hiçbir zaman azaltmaz.

Şiirlerinde, öykülerinde ve en nihayet heykellerinde doğa ile olan ilişkisinin ve ağaçlara karşı beslemiş olduğu sevgisinin izlerini görebiliriz. Ayrıca ağaç sevgisinin önemine dikkat çeken, bilgilendirici ve eğitsel birçok köşe yazısına da rastlarız. Doğaya karşı yıkımın, vurdumduymazlığın ve yanlış uygulamaların ülkede artması, konuyla ilgili eleştirel metinler yazmasına neden olur ve bu konudaki isyanlarını her fırsatta dile getirir.

Doğayla ve özellikle ağaçlarla kurduğu ilişki sıradan insanlarınkinden çok farklıdır. Eşi Nevruz Hanım, "ağaçlara olan sevgisini ve ağaç tutkusunu aşırıya vardırdığını" söyleyerek, "evin temelinde biten ve yapıya zarar veren ağaçları dahi inatla kesmediğini, kestirmediğini, bu nedenle de evlerinin yıkılma tehlikesi geçirdiğini" anlatır. Bu sevgi ve tutkuyu ayrıcalıklı kılan ikinci önemli gösterge ise sanatıyla kurduğu ilişkide aranmalıdır. Senelerce uğraş verdiği heykel dalında, hep doğayı işlemiş, topladığı ahşapları biçimleyip kullanmaktan, onları işleyip güzelliklerini yeniden ortaya çıkararak yaşatmaktan büyük bir haz ve mutluluk duymuştur. Bu tutku, doğanın insana sunduğu bitmeyen nimetler yanında, yaratıcı, doğurgan ve mükemmel biçimleri cömertçe ortaya koymasına karşı duyulan hayranlıkla ilişkilidir. Doğa onun gözünde tanrısal bir güce sahiptir.

Fotoğraf Çalışmaları

Yatılı okuduğu ortaokul ve lise yıllarında bir akrabasının kendisine hediye ettiği Kodak marka fotoğraf makinesiyle başlayan fotoğraf macerası, önce Türk Lisesi'nde ve sonrasında Lefke'de açtığı

Şinasi Tekman'ın objektifinden yansıyan ve orjinalerin siyah beyaz olan fotoğraflar

atölyesinde sürer. O dönemlerde çektiği fotoğraflarla ilgili arkadaşlarından, öğretmenlerinden, yüreklendirici sözler işittikçe, fotoğraf sergisi açma hayali kurar. Çok geçmez lisede fotoğraf sergisi açar. Ardından kazandığı özgüvenle Bozkurt gazetesinin 1951yılında düzenlediği fotoğraf yarışmasına katılır ve üçüncülük ödülü kazanır. Ayer Kaşif, kendisiyle yapılan söyleşide, lise yıllarında Tekman'ın, arkadaşlarının fotoğraflarını çekerek sattığını, bu şekilde de cep harçlığı kazandığını dile getirir. Lefke'ye atandığında da gecikmeden karanlık fotoğraf odasını kurarak çalışmalarına devam eder. Film tab etmeyi öğrenerek, teknik açıdan kendine yeterli bir duruma gelir. Aynı zamanda öğrencilerine ve çevresindeki meraklı arkadaşlarına da bu konuda yardımcı olur, bilgilerini paylaşarak karanlık odasını kullandırır. Elimizdeki örneklerden ve 7 Aralık 1951 tarihli Bozkurt gazetesinde çıkan resimden de anlaşılacağı gibi, daha çok tarihi yerler ve coğrafik özellikleri içeren fotoğraflar çeker.

Kolleksiyonunu yaptığı tabloların önünde

Biriktirmeye Karşı Duyulan Dayanılmaz İstek

Şinasi Tekman köklerine ve geçmişine verdiği değerler yanında çevresindeki nesnelere karşı da duygusal bağ içerisindedir. Bu nedenle eski veya geçmişi yansıtan eşyaları atamadığı gibi, sağda-solda bulduğu atık nesneleri de muhafaza etmeye çalışır ve ilgisini çeken her türlü nesneyi alarak evinin ve atölyesinin bir köşesinde biriktirir. Bu özelliği ilerleyen yıllarda topladıklarının büyük yığınlara dönüşmesiyle, mekânlara sığamaz olur.

Tekman'ın, biriktirme tutkusu küçük yaşta dedesinden ve babasından kalan pul koleksiyonculuğunu devam ettirmesi ile başlar. İlerleyen yıllarda yine çoğu ailesine ait etnografik değerleri bulunan eski giysi ve objeleri toparlayarak oluşturduğu koleksiyon izler. Bu koleksiyonunun bazı parçalarını ölümünden önce Büyük Han'da kirasında bulunan odaların birinde sergiler. Daha sonraları ise 1996 yılında açtığı "Tekman Sanat Merkezi"nde sanat eserleri biriktirmeye ve sergilemeye devam eder.

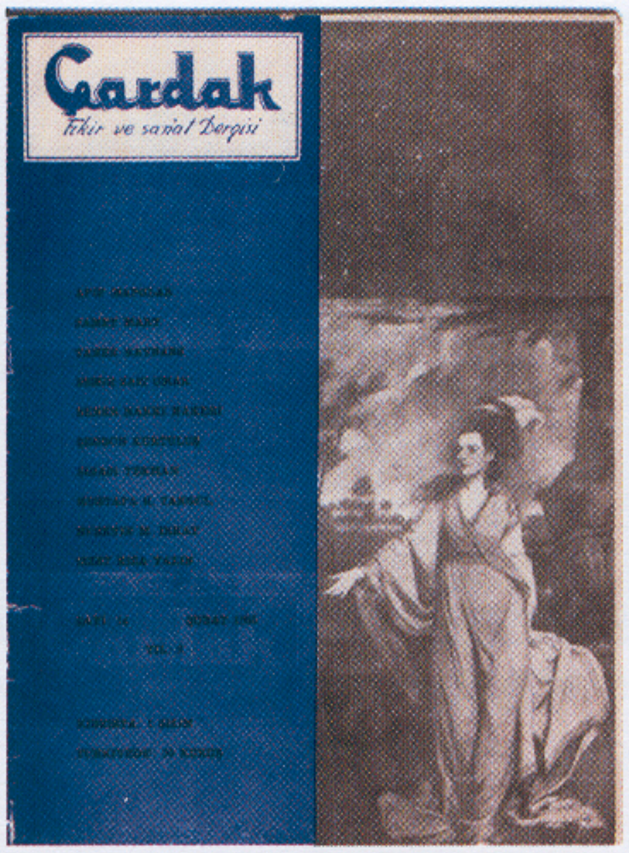
Taylan Kav, Kıbrıs Gazetesi'nde Tekman'la yaptığı söyleşide atölye olarak kullandığı dört odalı evi şaşkınlık içerisinde anlatır. Bu atölyede yıllardır biriktirdiği ağaç kütükler işlenmiş/işlenmemiş olarak durmaktadır. Ayrıca birçok etnografik eşya, 1905'lerden kalma ipek böceği kozasından yapılmış tablolar, ekmek tahtaları, kaplar, çobanların yemeklerini koyduğu dağarcıklar ve niceleri atölyede yığınlar oluşturmaktadır. Taylan Kav yazısında , 100 kadar değerli tablonun kendisini ne kadar şaşırttığını dile getirir. Yine Neriman Cahit, Ortam Gazetesi'ndeki "Sanat Güncesi" isimli köşesinde onun zengin ve etkileyici resim koleksiyonuna yer verir.

Tekman'ın biriktirme tutkusu gözle görülen koleksiyonları yanında yatakların altında bulunan kitap ve gazete arşivleri, sergi ve etkinlik davetiyeleri, broşürler, fotoğraflar, garajlarında ve atölyelerinde bulunan çok sayıda doğadan topladığı ve heykel çalışmalarında kullandığı atık/buluntu nesneler, kütükler, kemikler, tenekeler, taşlar vb. malzemelerle ucu bucağı bulunmaz, karmaşık ve dağınık, buna rağmen "kültürle ve doğayla" iç içe geçen, yaşanmışlığı güçlü, geçmiş hayat biçimlerini günümüze aktaran bir evrenin anahtarını sunarlar.

Yazın Alanındaki Çalışmalar

Yazın hayatındaki en verimli dönemleri, gençlik yıllarına denk gelen 1954–64 arasındadır. Özellikle Burdurlu Hoca'nın Türk Lisesi'ne gelmesiyle yazıyla tanışan Tekman, öğretmenliğinin ilk yıllarında lise deneyimlerini ilerleterek sayılı yapıtlarını Türk toplumuna kazandırır. Bu yıllardaki verimin nedenleri arasında Kıbrıs Türk toplumunun 1960'lardaki var oluş mücadelesinde öğretmenlere düşen ulvi görev aşkının ve sorumluluğunun yattığını söylemek pek yanlış olmasa gerek. Gittiği köylerde, kendisini etkileyen, yokluğun, yoksulluğun, sağlık hizmetleri ve servislerindeki geri kalmışlığın, halkın yalnızlığının ve bilinçsizliğinin göstergesi olan çarpıcı hikâyeler biriktirir. Bu nedenle öyküleri yaşadıkça kaleme alınmış gibidir ve gündelik hayata dairdir. Yalın ve basit bir dille yazılmışlardır. Tiyatro ve şiirlerinde de aynı özellikler görülür.

1950–64 tarihleri arasında yazdığı yazılar, Çığır, Çardak, Kıbrıs Postası, Çevre gibi dergilerin yanında Hürsöz ve Halkın Sesi gibi dönem gazetelerinde de yayımlanır. "Nasrettin Hoca Şiirleri", kendi şiirlerini de içeren derleme kitabı "Atatürk Çocuklarına Şiirler" (1955), "Yeşilada, Ağaç ve Orman Şiirleri" (1956) ve yine 1956'da basılan "Haydan Gelen Huya Gider" tiyatro oyunu, o dönemlerde kültür-sanat ortamına kazandırdığı yayınlardandır. Yazdığı tiyatro oyunu 1995 yılında sahnelenir ve aynı yıl Tekman'a Kıbrıs Türk Komedi Tiyatrosu tarafından "Hizmet Ödülü" verilir. 1957'de Türkiye'de aylık çıkan Türk Dili dergisinde yayımlanan "Güneşle Çocuk" şiiri, bu alandaki dönemsel grafiğini göstermesi açısından önem taşır. Tüm bu gelişmeleri takip eden yıllarda ise özellikle gazetelere yazılar yazar. 1992–93 yılları arasında Yeni Demokrat gazetesinde köşe yazarlığı yapar. "Düşünce Platformu" adıyla oluşturduğu köşesinde yayımladığı yazılarının çoğu, eğitimle veya sosyal hayatın sorunlarını dile getiren metinlerdir. Güncel değeri bulunan sorunları eleştirirken, geçmiş deneyimlerini ve bilgilerini de paylaştığı metinler çokçadır. Bu dönemlerde zaman zaman Kıbrıs, Vatan ve Ortam gazetelerinde yazıları yayımlanır. Bazen de sanatla ilgili görüşlerini dile getirir. 1999 sonrasında da Türk Bankası Kültür Sanat Dergisi'nde yer alan yazılarıyla kültür ve sanat ortamına katkı koymaya devam eder.

Yazın alanında ortaya koyduğu eserlerden örnekler

Lise Dönemi

Tekman'ın yazıları ilk kez Türk Lisesi'nde okuduğu dönemlerde, arkadaşları ile birlikte hazırladıkları Çığır dergisinde yayımlanmaya başlar. Baştan sona öğrencilerin hazırladığı bu dergide Tekman günlük hayattan derlediği fıkralar ve yerel özellikleri konu alan öykülerle ve yazılarla yer alır. Örneklemek gerekirse Lise 6. sınıfta iken sözü geçen derginin 1. sayısında yer alan "Olaylardan Şakalar" bölümündeki fıkralardan bazıları şöyledir:

İki Dakika Var

Cebir dersinde idik. Öğretmen tahtada bir cebir problemi çözüyordu. Arka sırada dalgın, saatine bakan Ali'ye gözü ilişti. Öğretmen: Nasıl Ali, yaptıklarımı anladın mı? Ali (şaşkına dönerek) : Vakit az kaldı. Zilin çalmasına iki dakika var efendim cevabını verdi.

Yazmak Lüzumsuz

Tarih imtihanından sonra idi. Sınıfta oturuyorduk. Öğretmen Ahmed'e: Ne o Ahmet? Senin imtihan kağıdın bomboştu. Sualler biraz zor mu gelmişti?
Ahmed: Hayır Efendim; zor değildi: Yalnız sorduğunuz suallerin cevablarını bildiğinizi tahmin ettiğim için yazmağı lüzumsuz gördüm.

Lüks Otel

İlk sene Londra'da çalışıp köye dönen bir köylümle konuşuyordum. Kendisine: "Nasıl, oralarda pek çok Lüks otel varmı"diye sordum. Adam: Orada Lüks nerede ? Bütün oteller elektirikledir. Cevabını verdi.(Çığır ; Aylık Türk Lisesi Dergisi. Yıl I,. Sayı.1, Ekim 1950. S.22)

Arı Beyi İle Röportaj

Yine bir gün, her günkü gibi bahçede arı kovanlarının yanına oturmuş, arıları seyrediyordum. Bu tatlı Nisan gününde neşeli neşeli uçan arıları seyretmeğe o kadar dalmıştım ki arılardan başka hiçbir şey görmüyordum. Ta uzaklardan üstü başı çiçek tozu ile örtülü, uçmaktan yorgun arılar kovana akıyorlardı. Böyle uzun zaman kovanlarının önünde oturmam dikkatlarını çekmiş olacak ki kovanın önünde birkaç arı bana bakıyordu. Beni tanıdıklarını tahmin ettim. Çünkü ne kadar işim olsa hiçbir gün onları ziyaret etmeği ihmal etmezdim. Kovanın yanında duran arılar birden bire uçup yanıma geldiler. Bütün gün niçin burada oturduğumu anlamak için geldiklerini söylediler. Arılara, kendilerini çok sevdiğimi ve nasıl bal yaptıklarını öğrenmek istediğimi söyledim... Hemen uçup kovanlarına döndüler. Biraz sonra tekrar gelerek kraliçenin içeride beni beklediğini bildirdiler. Zaten benim de istediğim bu idi. Hemen kovanın kapısına yaklaştım. Kapıda beni iriyarı güzel giyinmiş birisi karşıladı. Etrafında bir sürü muhafız vardı. O zaman bunun kraliçe olduğunu anladım. Beraberce içeriye girdik. Kraliçe askerlere bütün silahları kınlarına koymalarını emretti. Hepsi emre itaat edip selam durdular. Kraliçe beni askerlere tanıttı. Kısa ve veciz bir hitabede bulunarak ne maksatla geldiğimi açıkladı. Kraliçe ve muhafızlarla beraber kovanı gezmeğe başladık. Her peteği teker teker tetkik ettik. Hücrelerde yavrular büyümekte idi. Kraliçe bu yumurta ve yavruların birkaç aya kadar büyüyeceklerini söyledi. Sonra her çiçekten alınıp getirilen

çiçek tozlarıyla yapılan balları gördük. Biraz da tattım; çok güzel. Kendisiyle konuşmak istediğimi söyleyince hemen beni konağına götürdü. Suallerimi lütfen cevaplandırmasını istedim, kabul etti. İlk yaratılışlarının nasıl olduğunu sordum. Kraliçe: Allah bizi yaratıp dünyaya gönderdi. Ayni zamanda bize pek tehlikeli silah verdi. Biz bu silahı kime saplarsak ölmesini istedik. Fakat Allah bizim ölmemizi istedi. Tabii biz de kabul ettik, dedi.

İkinci sualim ise, hangi çiçeklerden bal almazsınız? oldu. Kraliçe, her çiçekten bal aldıklarını; yalnız taflan çiçeğinin pek acı olduğunu; böylece dünyaya geldikleri zamandan beri taflan çiçeğinden bal almadıklarını söyledi.

Nüfusunuz kaç?

- *Aşağı yukarı kırk bindir. Fakat yavrular büyüyünce nüfus pek fazla artar. Ama hep bir yerde yaşayamayız. Ya onlar veyahut biz kovandan kaçarız.*
- *Niçin ?*
- *Çünkü yeni çıkan Kraliçe ile uyuşmak pek güç. Kavga, gürültü hiç eksik olmaz. Üstün gelen taraf ötekilerini dışarıya atar.*
- *Şu erkek arılar ne işe yarar?*
- *Onların hiç bir işe yaradıkları yok! Obur hayvanlar!Bütün gün gezip otururlar. Tembel tembel uyuyup hiçbir işle alakadar olmazlar. Onların yalnız bir tanesi işe yarar. Ötekiler hiçbir işe yaramazlar.*
- *Halk arasında parti falan var mı?*
- *Hayır halkımız birliktir. Yalnız çalışma zamanları ayrı ayrıdır. Sabahleyin işçilerin yarısı dışarıda bal toplarken diğerleri kovanın işleri ile alakadar olurlar. Kovanı temizleme, petek yapma yavrulara bakma gibi küçük işlerle meşgul olurlar. Öğleden sonra ise sabah çalışanlar kovanda kalıp diğer parti bal toplar.*
- *İnsanların hangi tabiatından hoşlanmazsınız?*
- *Çocukları o kadar sevmiyoruz. Kovanımıza değnek sokup toprak atarak bizi rahatsız ederler. Tabii bizde onlara karşı zehirli silahlarımızı kullanırız.*
- *Hangi hayvanlardan hoşlanmazsınız?*
- *En başta arı kuşu olmak üzere, kertenkele, sümüklü böcek ve karıncalardan hoşlanmayız.*
- *Balınızı almamızdan memnun musunuz?*
- *Biz kanuna itaat ederiz. Size bir miktar bal vermeğe mecburuz. Bu vergiyi her sene vermemiz lazımdır. Ancak fazla alınırsa o zaman isyan ederiz.*
- *Kovanlarımızdan memnun musunuz?*
- *Evet, pek memnunuz. Yalnız kapıyı yaz ve kışa göre açıp kaparız.*
- *Yeni model tahta kovanları gördünüz mü?*
- *Görmemekle beraber işçilerden işittim. Hoşlarına gitmemiş. Üç kat olan kovanlar peteklerle dolu imiş. Biz bu kadar bal yapamayız.*

- Avustralya ve sair yerlerde gül balı, portakal, ekşi çiçeği balı yapan arılar varmış. Bunlar gayet büyük tel kafesle örtülü bahçelerde yaşayan arılar tarafından yapılırmış. Mesela, bütün çiçeklerin üstü kapanarak yalnız güller açık bırakılırmış. Böylece o gün yapılan petek alınıp gül balı olarak satılırmış. Buna ne dersiniz?

- Biz bu gibi şeylerden hoşlanmayız. Hürriyete aşığız. Gözümüzün gördüğü yere kadar uçup gitmek isteriz. Biz size onlardan güzel bal yaparız. Sakın siz de bizi hapsetmeyiniz. Sonra hiç bal yapmayıp kaçarız. Sizden istediğimiz şey temizlik, su ve temiz havadır.

Suallerim bittiğinden gideceğimi söyledim. Kraliçeye teşekkür ettim. Beni, yere kadar eğilip selamladı. Yine hep beraber alkışlar arasında beni uğurladılar. Ayrı ayrı hepsine teşekkür ederek ayrıldım.(Çığır ; Aylık Türk Lisesi Dergisi.Yıl II, Sayı 8, Mart 1952 . S.12)

Gençlik Yılları

Tekman'ın yazın hayatındaki en verimli dönemleri gençlik yıllarına denk gelen 1954-64 arasındadır. Lisede başlayan yazma uğraşı, Öğretmen Koleji'nde pekişerek öğretmenliğinin ilk yıllarında artar. Bu gelişmenin nedenleri arasında Kıbrıs Türk toplumunun 1960'lardaki varoluş mücadelesinde öğretmenlere düşen ulvi görev aşkının ve sorumluluğunun yattığını söylemek pek yanlış olmasa gerek. Tekman, 26 Ocak 1956 tarihinde Maarif Müdürlüğü'ne yazdığı mektupta, ilkokul öğrencileri için ağaç ve orman şiirlerinden oluşan Yeşilada isimli kitabından bahseder ve ilkokul öğrencileri ile öğretmenlerinin bu durumdan haberdar edilmesini ister. İlaveli ikinci baskısı 1971'de yayımlanan Yeşilada Ağaç ve Orman Şiirleri'nden iki örnek şöyledir:

Köyüm Benim

Yeşil yeşil dağlarıyla
Şarap kokan bağlarıyla
Meyve yüklü dallarıyla
Ne güzeldir köyüm benim.

Her yan ne güzel ağaçlı
Rüzgar eser tatlı tatlı
Kuş uçar ipek kanatlı
Ne güzeldir yurdum benim.

Bu güzel köy, bu şehir
Şu pınar, şu dere nehir
Dağlar, ovalar benimdir
Ne güzeldir köyüm benim.

Deniz var dört yanında
Orman var dağlarında
Bir güzellik her köyünde
Ne şirindir yurdum benim.

Ağaçlar

Bahçemizde ağaçlar,
Dallarında küçük kuşlar...
Bize şarkı söylerler.
Gönlümüzü eğlerler.
Eğlencelidir ağaçlar,
Toplanınca çocuklar,
Salıncaklar kurarız,
Gölgesinde oynarız.
Meyvesini toplarız,
Odununu yakarız.
Ağaçlar bakım ister,
Çapala bu da yeter,
Sarf etmeden hiç emek,
Olur mu meyve yemek?
Ağaç çocuk gibidir,
İyi bakarsan yetişir.
Üzülme etme keder,
Bir gün borcunu öder.

Yine çocuklar için derlediği Nasrettin Hoca Şiirleri ve ilaveli ikinci baskısı 1955'de Çardak yayınlarından çıkan Atatürk Çocuklarına Şiirler, Tekman'ın hayatında önemli bir yer tutan çocuklar için yazılır. Bu kitabın önsözünde yazılanlar, Tekman'ın kişiliği ile ilgili ilginç ipuçları içerir. Tekman, kitabının önsözünde duygu ve düşüncelerini şöyle ifade eder:

> *" Sevgili okuyucular:*
>
> *Bu küçük eserimi Türk çocuklarının istifadesine sunmaktan büyük bir zevk duymaktayım.*

Bu kitaptaki şiirler, muhtelif kitaplardan topladığım şiirler arasından seçilmiştir. Daha ilk okul çağlarında iken şiiri pek severdim. Okuma kitaplarında ve okuduğum diğer kitaplarda bulduğum güzel şiirleri ayrı bir deftere yazardım. Zaman geçip büyüdükçe bendeki şiir sevgisi de büyüdü. Şiir toplamaya devam ettim. Bu şiirlerin büyük bir kısmı çocuklar için yazılmış şiirlerdi. Halen elimde beş yüzden fazla çocuk şiiri bulunmaktadır.

Öğretmenlik meslekine intisap edince elimdeki şiirler hayli kıymet kazandı. Çünkü bunlar talebelerim için pek faydalı olacaktı. Bugün okullarımızda ve hatta Türkiye okullarında çocuklar için yazılmış pek az şiir vardır. Şiirleri toplarken neşretmek aklımdan bile geçmiyordu. Şimdi ise, şiirin çocuk terbiyesinde çok önemli olduğunu ve bizdeki eksikliğini göz önünde bulundurarak bu küçük kitabı meydana getirmiş bulunmaktayım.

Eserin kıymetini okuyucuların takdiri gösterecektir. Bu küçük eser Türk çocukları için faydalı olabilirse vicdanen müsterih olacağım."

Çocuklar için derlediği ve yazdığı şiirler dışında, duygularını belirttiği az sayıda şiirleri de vardır. "Hasan'ın Böreği", hicivle örülmüş şiirlerinden biridir.

Hasan'ın Böreği

Değişti dostum devir, devran,
Bomboş kaldı size meydan;
Sürün atınızı Beyler, durmayın,
At binenindir, kılıç kuşananın,
Yağma böreği Hasan'ın

Sizindir hep uzak, yakın
Düşünmeyin altta kalanı sakın,
Ezin Beyler, korkmayın,
At binenindir, kılıç kuşananın
Yağma böreği Hasan'ın.

Kimine laf gerek, kimine mangır,
Allah'tan cümleye sabır;
Buyurun Beyler, utanmayın,
At binenindir, kılınç kuşananın,
Yağma böreği Hasan'ın

"Ne Bilirsin?" şiirinde de Tekman'ın sosyal olaylara karşı duyarlılığı görülür.

Ne Bilirsin ?

Bir duman tüter her bacadan,
Sabah, akşam bir duman...
Küçük, büyük, yıkık, viran
Her bacadan,
Sabah akşam hep ayni duman.

Tüter de bu duman her bacadan,
Ne bilirsin ocağında herkesin,
Et mi kaynar,
Su mu kaynar,
Donmuş eller mi ısınır,
Ne bilirsin?

Türk Dili (1957) dergisinde yayınlanan "Güneşle Çocuk" şiiri ise, edebi dil ve içeriği açısından dikkat çekerek diğerlerinden ayrılır.

Güneşle Çocuk

Güneş denize gömülüyordu,
Uzun uzun seyretti bir çocuk tepeden...
Sonra koştu kıyıya
Nefes nefese,
Bir nefeslik yerde sanıyordu,
Güneşi,
Dalgalar yüzüne vurdu.
Kıyıdan bir avuç kum savurdu.
Azgın sulara;
Bir yol açıldı denizin ortasında,
Şimdi çocuk güneşe koşuyordu.
Koşuyordu son hızla
Arkasında kalmıştı dünya,
Artık güneş,
Çocuğun avucundaydı
Geriye döndü çocuk;
Dünyaya baktı:
Kan içindeydi her yer.
Evine koştu geldiği yoldan,
Çocuk kan-ter içindeydi.

Tekman'ın 1956 yılında kaleme aldığı iki perdelik tiyatro oyunu, "Haydan Gelen, Huya Gider" komedisi, 1995 yılında sahnelenir. Tekman'a Kıbrıs Türk Komedi Tiyatrosu tarafından "Hizmet Ödülü" verilir. Aynı ödül, Kutlu Adalı ve Oğuz Yorgancıoğlu'na da takdim edilir.

Mahkemelik olan köy doktoru Recai ve uşağı Memiş ile başlayan kısa komedi türündeki tiyatro, Dr. Recai'nin mahkeme için şehre inmesi sonrasında, bakınmaya gelen Kemalettin'in yanlış anlama sonucunda doktor rolüne girmesiyle sürer. Birbirini izleyen ve doktor - hasta konuları üstüne gelişen komik sahnelere, köyün Hoca'sı eklenir. Hoca, doktorla (Kemallettin'le) akraba! çıktıktan sonra köyün sayılı zenginlerinden olan tüccarın kızıyla aralarını yapmak için harekete geçer. Doktor rolündeki Kemalettin'in tek derdi paradır. Bu arada Kemalettin'i tanıyan külhanbeyinin sahneye girmesiyle olaylar karışmaya başlar. Aslında Kemalettin Limasol'da aranan dolandırıcının biridir ve külhanbeyinin eski ortağıdır. Kemalettin para karşılığı tüccarın kızıyla evlenmeyi kabul eder; bir taraftan da gelen hastalardan para biriktirir. Gerçek doktor gelmeden köyden sıvışmayı düşünür. Eski ortağı külhanbeyi ağır bir hasta getirerek Kemalettin'e teslim eder. Hasta öleceğini söyleyerek oracıkta ölür. Kemalettin ölü bir insanla baş başa kalmaktan çok korkar; ne yapacağını bilemez, panikler, ecel terleri dökmeye başlar. Odayı perilerin bastığını sanır, bu arada büyük bir oyuna geldiğinin farkında değildir. Ölü birden hortlar ve Kemalettin'i sorularıyla köşeye sıkıştırıp cebindeki parayı alır. Hortlak gülmeye başlar ve kapıdan çıkar. Eski ortağı içeri girerek, kendisine hortlakla parayı bölüştüğünü söyler. Bölüşülen paranın yarısını da kendisine verir. "Sen eski ortağını unutmuştun ama ben seni unutmadım" diyerek kahkahayı basar. Kemalettin kandırıldığını ve büyük bir oyuna geldiğini geç de olsa anlar. Köylüyü dolandırarak elde ettiği paraları ve verdiği sözleri düşünür. "Haydan geldi, huya gitti" diyerek hemen köyden kaçmanın planlarını kurar ve böylece oyun biter.

Şinasi Tekman'ın aynı dönemler içerisinde gazete ve dergilerde de öyküleri yayınlanır. Öyküleri de daha çok tiyatro ve şiirlerinde gösterdiği gündelik hayata dairdir ve yalın, basit bir dille anlatılmıştır. Suna Atun ve Bülent Fevzioğlu tarafından, SAMTAY, "Mağusa Tarihini Araştırma ve Yazın Vakfı" yayınlarından çıkan, "Kıbrıs Türk Edebiyatında Öykünün 107 Yıllık Kronolojik-Antolojik Tarihsel Süreci" isimli kitapta da Tekman'ın üç öyküsü yer almaktadır. (ss.108-114) Tekman, öykülerinin bir çoğunu yaşamıştır sanki. Başka bir deyişle öyküleri, yaşandıkça kaleme alınmış gibi dururlar. İşte bunlardan biri:

Dilsiz

Okulun bahçe kapısından içeri girdim.. Günaydın, dedim. Karşılığını aldım. Cebinizde bozuk para olduğunu düşününüz; fazla tahmin ediyorsunuz ama bir defa, iki defa sayıyorsunuz; umduğunuz kadar değil. Saymakla artmaz ya... Ben de kapıya girer girmez çocukları saydım; tamam sekiz tane.. gözlerime inanamadım. Bir daha, bir daha saydım; nafile! Yine sekiz, yine sekiz. Diğer talebeler nerede, diye sorunca; tamamız dediler.
Sınıfa girdik: duvarlarda yıllardır ayni yerde asılı durmaktan usanmış haritalar...

Dilleri olsa şimdi: Ne olur, bizim yerlerimizi değiştiriverin diyecekler. Diyemiyorlar. Duvarlar akan yağmur sularının şekillendirildiği manzaralarla dolu... Sınırlar haritaların aksi olarak dilsiz değiller. Durmadan inliyor; ses çıkarıyor: "Yıllardır sırtımızda yük taşımaktan usandık" diyorlar. "Siyah tahta'nın adı kalmış. Kendisine "siyah tahta" diyecek olana "yalancısın" diyor.

Ben sınıfı gözden geçirirken çocuklar uğraşmaktan geri kalmıyorlar. Boyuna cam parçalarıyla sıralarını temizliyorlar. Temizliğe meraklı oldukları yüzlerinden gözlerinden belli. Her hafta yıkamayı ihmal etmiyorlar. Bakmayın sıralarını temizliyorlar ya! Bizim sınıf bir matematik bilmecesine konu olabilir. Ben söyleyeyim de siz talebe ve sıra sayısını bulunuz: Tek tek oturuyorlar; bir sıra artıyor. Çift oturuyorlar beş sıra boş kalıyor. Bilene aşkolsun...

Neyse, hele şu çocuklarla bir tanışalım...

- Ben, yeni öğretmeniniz Tekman..

Sonra onlara soruyorum:

- Senin ismin ne ?
- Akıl, Safiye, Şükrü, Aliye, Lamiya, Bakiye, Hasan...

Hepsi isimlerini söyledi. Yalnız kenarda küçük bir kız var. O ismini söylemedi. Yeni geldiği çekingen vaziyetinden belli.

- Senin ismin ne kızım?
- ....
- Söylesene ismin nedir?
- ....
- Bak ismini söylersen sana bir şeker vereceğim.
- ....

Başını daha fazla önüne iğmekten başka bir cevap yok.! Öyle olsun dedim. Çocuk okula daha yeni geldi sıkılıyor. Hele bir okula alışsın da bülbül gibi konuşur. Fakat yanılmışım. Günleri günler, haftaları haftalar takip ediyor; bizim çocuk konuşmuyor. Üstelik de ne yazıyor ne okuyor. "Dilsiz mi?" dedim. "hayır" dediler. Evde bin türlü gevezelik yapıyor. Tatlı dil, bin türlü vaat, sertlik para etmedi. Çocuğu kendi haline baktım.

Aylar geçti... Kış geldi. Yağmurlar başladı. Bizim okul meğerse kalbur... Dışarıda yağmurdan kurtulma çaresi belki var; içeride yok. Üstelik de çamurlu su akıyor. Kuvvetli yağmur olunca her köşeye ikişer çocuk, öğretmen de masanın altına... Çocuklar sınıfın akıtan yerlerini ve yeni akıtmağa başlayan yerlerini göstermekten büyük haz duyuyorlar. "Buraya da damladı"... "Buraya da" ..."İşte burası da"...Bir aralık dilsiz çocuk da dile geldi:

- İşte burası da akıtıyor.

Sonra da konuşmaya başladı. Bin şükür yağmura!...

Yine gençlik yılarında, Hürsöz Gazetesinde eğitimle ilgili çıkan bir yazısı şöyledir:

Ticaret Liselerine İhtiyacımız Vardır

Kıbrıs'ta Türk Eğitiminde, son yıllar zarfında büyük ilerlemeler kaydedilmiş olup eğitim davamız hallolmak yolunu tutmuştur. Son on yıl içinde ilerleme yüzde beş yüz olmuştur. Bundan on beş yıl önceki durumumuzu gözden geçirecek olursak bugün ulaştığımız seviyenin ne kadar yüksek olduğunu daha iyi anlarız. Bununla beraber henüz kat edilecek uzun yolumuz vardır. O acı, karanlık günler geçmiştir. Adada tek bir Türk ortaokulu ve lisesi olduğunu düşününüz. Bu tek ortaokul, her yıl ilkokullarımızdan mezun olan bin-iki bin kadar öğrenci arasından sadece seksen öğrenci alıyordu. Geriye kalanların küçük bir kısmı karma tali okullara gidiyor; büyük bir kısmı ise cahil kalmaya mahkum ediliyorlardı. Bu, bizim için büyük bir felaketti. İşte bu ortaokul eksikliği kalkınma hamlelerimizi durduruyordu. Şimdi ise vaziyet değişmiştir. Eskiden alınan seksen öğrenci yerine, bu yıl, ortaokullarımıza bine yakın öğrenci alınacağını tahmin ediyorum. Böylece on beş yıl önceki ile şimdi alınan öğrenci nispeti yüzde binden fazla artmıştır. Bu ne mesut ve şerefli neticedir. Bununla hepimiz gurur duyup öğünebiliriz. Ortaokullar büyük köylerimize kadar girmiş ve en küçüğüne kadar hemen her Türk köyü bundan istifadeye başlamıştır. Merkezi lisemiz yanında, Mağusa Namık Kemal Lisesi, Limasol Türk Koleji, Baf Türk Koleji'yle iftihar edebiliriz.

Yukarıda geçmişle şimdiki durumumuzu gözden geçirerek mukayese ettik. Biraz da gelecek hakkında fikir yürütelim. Şurası muhakkak ki orta tahsilli kimselerin çoğalması Kıbrıs Türk Cemaatinin kalkınmasında büyük rol oynayacaktır. Orta tahsil ve lise tahsili yapan ne kadar fazla gencimiz olursa o kadar süratli ve kolay kalkınabiliriz. Hatta herkesin orta tahsil yapması arzu olunan bir şeydir. Fakat şimdi sual karşımıza çıkıyor: Kaç kişimiz sırf kültür için tahsile gidiyoruz? Hepimizin tahsilden beklediğimiz, kendimizi bir masa başında çalışmağa hazırlamak veya bir memuriyete sahip olarak istikbalimizi temin etmektir. Yegane emelimiz budur. Bunda muvaffak olamayan kendini mahvolmuş sayar. Yüksek tahsil yapan gençlerimizin sayısı artmaktadır. Bunların da yine büyük bir kısmı hükümet hizmetinde çalışmayı tercih ediyor. Maddi sebepler lise mezunlarımızın büyük bir kısmını memur olarak çalışmağa mecbur ediyor. Tahsil denince birçoklarımızın aklına ilk gelen şey; "memuriyet" oluyor. Orta tahsil yapıp da sanatkar olmak, köye dönüp çiftçilik yapmak veya memuriyetten

başka işe atılmak muvaffakiyetsizlik sayılır. Bu yıl ortaokullarımıza bine yakın öğrenci alındı. Bunlar altı yıl sonra lise mezunu olarak hayata atılacaklardır. İşte o zaman ortaya çıkacak mesele bu gençlere münasip iş sahaları bulmaktır. Bunu düşünmek vazifemizdir.

İş sahalarını çoğaltmak için ne yapabiliriz? Bizde ticaret hayatı henüz gelişmiş değildir. Büyük ticari müesseselerimiz yoktur. Pek az ithalatçı tüccarımız vardır. İhracatçımız ise bir veya iki kişidir. Böylece bir saha gençlerimize kapalıdır. O halde yapacağımız ilk hamle ticaret sahamızı genişletmek olmalıdır. Yeni açılacak liselerimiz arasında iki, üç de ticaret lisesi olmalıdır. Yarım yamalak değil de tam kadro ile çalışacak ticaret liselerine ihtiyacımız vardır. Üç sahada kalkınmamız icab ediyor. İlim, san'at ve ticaret. Bu kalkınmayı biz üç ayaklı bir masaya benzetebiliriz. Bu üç sahada herhangi birinden geri kalmamız masanın bir ayağının kısa kalmasına benzer. Böylece kalkınma tam olmaz. İlimde ilerliyoruz ve istikbalimize de güvenebiliriz. San'at konusunda da hükümetimizin büyük projeleri vardır. San'at okullarından azami istifade etmeğe çalışmalıyız. Geriye masanın üçüncü ayağı kalıyor. Ticaret. İşte ilerlemeğe azmetmiş bir cemaat olarak bunu ele almalıyız. Yapılacak ilk iş de ticaret liseleri açmaktır. Ticaret bir cemaate, bir millete, bir memlekete zenginlik ve refah getirir. Bir aytışma konusu vardır: "Bir cemaatin kalkınmasında en başta gelen şey tahsil mi, para mı?" Bu konu çok münakaşa edilmiş; üzerinde çok durulmuştur. Bence para ilk şarttır. Para ile her şey olur. Para kazanmak için de ticaret şarttır. Zenginliği getiren ticarettir.

Ticaret liselerine ekmek su kadar ihtiyacımız vardır. Çalışmamızı bu konu üzerine teksif etmeliyiz. Bu sayede ticaret hayatı gelişecek, Türk ticaret müesseselerinin sayısı artacak ve böylece tahsilli gençlerimize iş sahaları açılmış olacaktır. İstikbalde buhranlara yol açmamak, gençlerimize iş sahaları hazırlamak, ticaret sahasında kalkınmak istiyorsak bu meseleyi ehemmiyetle ele alalım.

Lefke Orta Okul Komisyon Başkanı'ndan memnuniyetle öğrendiğime göre, Orta Okul Komisyonu Lefke'de bir ticaret lisesinin açılması için faaliyete geçmiş bulunmaktadır. Lisenin 1957-58 ders yılında açılacağı ümit edilmektedir. Bu faaliyeti her Türk gibi ben de candan destekler, başarılar dilerim. Daha bunun gibi birkaç ticaret lisesinin açılması için diğer kazalarımızın da faaliyete geçmeleri şayana arzudur. (Hürsöz Gazetesi, 25 Temmuz 1956, s.2)

Yetişkin Dönemi

Şinasi Tekman öğretmenliğinin ilk yıllarında olduğu gibi, ihtiyaç hissettikçe gazetelere yazı yazmaya da devam eder. Özellikle Demokrat Parti'nin kurucu üyesi olduktan sonra, 1992-93 yıllarında partinin yayın organı Yeni Demokrat gazetesinde düzenli olarak köşe yazarlığı yapar. "Düşünce Platformu" adıyla oluşturduğu köşesinde yayımladığı yazılarının çoğunluğu, eğitim sorunlarını içeren metinlerdir. Güncel değeri bulunan sorunları eleştirirken, geçmiş deneyimlerini ve bilgilerini de paylaştığı metinler çokçadır. Bu satırlarda şüphesiz Tekman'ın eğitim anlayışı ve Kıbrıs Türk toplumundaki eğitimin geçmişi de kendini gösterir. Yedi bölümden oluşan "Türk Maarif Koleji" dizisi de geçmiş açısından önemli bilgiler içerir. Tekman'ın 25 Ekim 1993'de Yeni Demokrat'ta yazdığı "Eğitimde Başarının Sırrı" yazısı güncel ile geçmiş arasında bir köprü kurma isteğini yansıtır.

> *"Eğitimde hedef, ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan yetiştirmektir. Nitelikli insan yetiştirmenin yolu da, iyi eğitilmiş, mesleğe iyi hazırlanmış, mesleğini ve insanı seven nitelikli öğretmenden geçmektedir.*

Eğitimde "İNSAN" faktörü her zaman ön planda olmuştur ve olmaya devam edecektir. Okul binası, araç-gereç ise ikinci, üçüncü planda kalmaktadır. Bina eski, araç-gereç yetersiz olabilir. İyi öğretmen bu eksiklikleri giderip farkı kapatabilir. Ama bir öğretmenin yetersizliğini hiçbir fiziksel olanak gideremez, açığı kapatamaz.

O halde, eğitimde başarının sırrı iyi eğitmene, iyi öğretmene sahip olmaktır. Bunu söylerken de bu sırrı tek benim bildiğimi veya ilk söyleyenin ben olduğumu düşüneceğinizi sanmıyorum. Son söyleyen kişinin de ben olmayacağımdan eminim.

Ne var ki, ülkemizde, 20-25 yıldan beri bunu bilmeyen veya bildiği halde göz ardı eden Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı üst düzey yöneticileri olduğu da yadsınamayacak bir gerçektir.

Bu ülkede, bize İngiliz müstemleke idaresinden miras kalan, başarılı kuruluşlardan biri de "Öğretmen Koleji" idi. Yarım asırdan fazla bir geçmişe sahip olan ve ilkokullara nitelikli öğretmen yetiştiren bu eğitim müessesesini aynı çizgide tutmak için maalesef hiçbir gayret gösterilmemiştir. Sanki "İngiliz'den kalan" iyi, kötü her şeyi değiştirmek bir marifetmiş gibi, sanki bunu yapmak bir milliyetçilik, vatanseverlikmiş gibi.

1974 Mutlu Barış Harekatı, her alanda olduğu gibi, eğitim alanında da bize altın fırsatlar yarattı. Ama biz maalesef yaratılan bu olanakları da çar-çur ettik ve yararlanma fırsatından mahrum olduk. Bolluk içinde yokluk yarattık.

Öğretmen Koleji olarak kullanılabilecek pek çok binayı değerlendiremedik. Bunlar arasında yıllarca aynı amaca hizmet eden ve her yönüyle ideal olan Güzelyurt'taki eski Öğretmen Koleji binası da vardır. Bütün bu olanaklar varken, eğitimcilerimiz veya yöneticilerimiz, kalkmışlar, Öğretmen Koleji'ni Lefkoşa'dan Girne'deki yetersiz eski Girne Anafartalar Ortaokulu binasına taşımışlar. Bunun "erbab-ı mecidesi" neydi, kimse bilmiyor!

İki yanlışın bir doğru etmeyeceğini bilmeyen Eğitim Bakanlığı'mız, 3-4 yıl önce bir hata daha yaparak, bu defa da, Öğretmen Koleji'ni Küçük Kaymaklı'daki eski bir Rum ilkokuluna taşımışlar. Üstelik adını da değiştirerek tüm KKTC ilkokullarına öğretmen yetiştiren bir müesseseye bir mahallenin adını vermişler. KKTC'nin tek Öğretmen Koleji, bir semt okulu durumuna düşürülmüş.

İngiliz müstemleke idaresi döneminde, Cumhuriyet döneminde, hatta son zamanlarına kadar 2 yıl olan eğitim süresi 4 yıla çıkarılmış. Ama bu dört yıl içinde uygulanacak müfredat programı hazır olmadığından fazladan iki yıl pek bir işe yaramamış. Öğretmen Koleji, üniversite düzeyine çıkarılmış ama öğretim kadrosu lise düzeyinde kalmış. Masterli, doktoralı öğrenim görevlileri yok denecek kadar az. Bu şartlarda Öğretmen Koleji'nin nitelikli öğretmen yetiştirmesi beklenebilir mi? Nitelikli öğretmen olmadan, eğitimde temel olan ilkokullarımızda başarı beklemek mümkün mü? "

Yine bu dönem doğa ve ağaç sevgisini yansıtan, bu konularda toplumu uyarmaya çalışan yazılarını görürüz.

Asırlar boyu Kıbrıs'a yakıştırılan isim "yeşilada" olmuş. Gerçekten de yeşilmiş herhalde geçmişte. Dağları çam ve sedir ormanlarıyla, yamaçları zeytin ve harnup ağaçlarıyla, ovaları bağları, meyve ağaçları, kır çiçekleri, ekinlerle örtülüymüş. Biz de çocukluğumuzda, henüz başka bir ülke görmeden, Kıbrıs'ımız hep "yeşilada" diye bildik; öyle avunduk. Anavatan Türkiye'de de, ülkemizi "Kıbrıs"tan çok "yeşilada" diye anmışlar. 1940'lı yılların sonlarından itibaren ülkemize gelen kafileler, "yeşilada"da yeşili bulamayınca herhalde hayal kırıklığına uğramışlar ama bizi üzmemek için söylememişlerdir. 1974 Mutlu Barış Harekatı sonrasında Kıbrıs'ı merak edip akın akın gelen kardeşlerimiz, hele bir de Lefkoşa-Mağusa yolculuğu yaptıktan sonra, yeşilden eser göremeyince, yavaş yavaş "yeşilada" yakıştırması unutulmaya başlamış.

Kıbrıs'la ilgili bazı tarih kitaplarında, ülkemizde ilk ağaç katliamının Finikeliler tarafından yapıldığı yazılmış. Özellikle Beşparmak dağlarındaki sedir ağaçları, gemi yapmak amacıyla insafsızca kesilmiş.

Bugün Beşparmaklar'da bir tek sedir ağacı kalmamış. Trodos dağlarında az sayıda kalmış. İngiliz sömürge döneminde sıkı korunmaya alınan ağaçlar, günümüze kadar yaşatılabilmiş. Eskiden çeyiz sandıkları sedir ağacından yapılırmış ve bu sandıklara konan yorgan, çarşaf ve çamaşırlar, ağacın güzel kokusuyla tür tür tütermiş. 1959 yılında, "ağaç oyma ve heykel sanatı" üzerine, yerli ve yabancı ülkelerden gelen öğrencilere konferans vermek üzere Prodromos Ormancılık Koleji'ne davet edilmiştim. Konferans sonrası, Kolej Müdürü Mr. Leaf, bana numune olarak birkaç parça sedir ağacı vermişti. Gerçekten, kesildiği zaman nefis kokuyor ve bu kokuyu yıllarca koruyor.

Lübnan ormanlarında çok sayıda sedir ağacı bulunuyor. Biliyorsunuz, bayraklarında da sedir ağacı var. Finikeliler oraları mahvedememişler ama bizim ülkemizdeki sedirlerin köklerine kibrit suyu yürütmüşler ve tarihe geçmişler.

Gele gele bu günlere geldik. Ülkemizde yeşilden pek az eser kalmıştır. Dıştaki, özellikle Anavatan Türkiye'deki "yeşilada" imajımız da yavaş yavaş değişmiş. Artık "yavruvatan" diye anılıyoruz. Elbet bir gün reşit olur; yavruluktan da kurtuluruz.

Bir ülkede halkının medeniyet ölçülerinden bazıları su kullanımı, ağaç ve çiçek sevgisi, hayvan sevgisi gibi şeylerdir. Bilmiyorum, Ercan veya Geçitkale Havaalanı'na inen yabancı turistler, Lefkoşa'ya gelmek için yola çıkınca, hakkımızda ne düşünüyorlar? Yol kenarlarında bile bir ağaç, bir yeşillik göremeyince bize nasıl puan verirler. Bir zamanlar ağı (zakkum) dikilmişti, Mağusa yolunun her iki tarafına. Biz yaktık, onlar inatla her kış yeşerdi. Nihayet biz galip geldik; onlar mağlup düştü bu mücadelede. Güya çiftçilerin halen yakması yasaklanmış. Herkese yasak ama acaba bizim şu "adamıza" veya "parti delegemize" de mi yasak? Bu mümkün mü? Mümkün olmayınca da ne yol kenarlarında ağı kalır ve de tarlalarda çobanlara biraz olsun gölge yapacak alıç ağaçları. Doğayı acımasızca katletmeye devam ediyoruz.

Hele hele de Akdeniz'in, Kıbrıs'ın simgesi, her biri bir tarih, yaşayan bir anıt olan yüzlerce yıllık zeytin ağaçlarına çok yazık ediyoruz. Doğal güzelliğini, ekonomik değerlerini hiç düşünmeden kömür yapmak, şöminede, odun sobasında yakmak için kesiyoruz, mahvediyoruz. Sahipli, sahipsiz demiyoruz; vuruyoruz baltayı. Hele tüfek icat olalı, motorlu bıçak çıkalı mertlik daha da bozuldu; işler kolaylaştı. Oysa sahipli, sahipsiz her ağacın ilk sahibi devlettir. Devletten izin almadan ağaç kesilir mi? Kesilir işte. Yasal boşluklardan veya yasaların

uygulanmamasından veya kişilere göre uygulanmasından yararlanarak suç işleniyor ve işleyenin yanında kalıyor. Ben, son zamanlarda izinsiz ağaç kestiği için mahkemece cezalandırılan birini duymadım. Cezalandırılsa ne yazar? Olsa olsa 50 Kıbrıs Lirası ağır ceza x 36=1800 TL.

Ya Değirmenlik Başpınarının başına gelenler? Gerçeği tam olarak bilen yok ama bilinçsizce yapılan sondaj neticesi kurutulduğu şeklinde iddialar var. Acaba bu konuda Türkiye Devleti Su İşleri'nden veya hatta Birleşmiş Milletler'den yardım istenemez mi?

Sedir ağaçlarını tüketen Finikeliler gibi zeytin ağaçlarını mahveden, Değirmenlik Başpınarı'nı kurutan insanlar olarak tarihe geçmek istemiyorsak, sorumluluklarımızı bilerek bir şeyler yapmamız gerekir. Aksi halde, bizden sonra gelecek nesillere çok kötü bir miras bırakmış olacağız.

Devlet-millet işbirliğiyle doğayı katletmekten bir an önce vazgeçmek ve geçmişte yapılan hataları düzeltmek zamanının geldiğini, hatta geçtiğini artık anlamalıyız.

1999 yılı sonrasında Tekman'ın Türk Bankası Kültür Sanat Dergisi'nde yazıları yer almaya başlar. Tekman ayni zamanda Türk Bankası Kültür Sanat Ödül Kurulu'nda yer alarak katkı koyar. Tekman'ın dergide yer alan yazıları yaşadığı deneyimler doğrultusunda şekillenir. Çoğu geçmişe dairdir. "Hocam İbrahim Zeki Burdurlu", "Kaşaloş ve Sahte Antika Heykeller", "The Bog People ve Ağaç Heykeller" bu yazılardan bazılarıdır. Mart 2005 tarihli Türk Bankası Kültür Sanat Dergisi'ndeki "Arçoz'un Taş Heykel Ustaları" başlıklı yazısı şöyledir:

"Arçoz, yeni ismiyle Yiğitler, benim doğup büyüdüğüm köy. Ama bugüne kadar kendi köyümü her yönüyle tanıyamadığımı itiraf ederken, üzüntü ve biraz da utanç duyduğumu ifade etmek isterim.

Bunda belki de eğitim sistemimizin ve merhum ilkokul öğretmenlerimizin de kusuru olduğunu söyleyebilirim.

İlkokul binamızın hemen yanında, Lüzinyanlar zamanında sıra kuyular kazılarak köye getirilen ve havuza dökülen bir akarsu vardı.

Suyun havuza döküldüğü yerdeki oluk üzerinde, herhalde bir sembol olan bir hayvan başı vardı.

Okulumuzun az ilerisinde, tepe üzerinde, kireç taşı kesilerek kazılmış "Ellenoz Delikleri" adıyla anılan tarihi kalıntılar yer alıyordu. Aynı tepeler üzerinde taş

yontuculuğun yapıldığı "Teknelik" diye bilinen kireçtaşı ocakları bulunuyordu. Tepelerin güney yamaçlarında "Öteyüz" isimli mevkide harap olmuş tarihi bir şehrin kalıntıları vardı. Bu şehrin hemen karşısında boyataşı (Terra Umar) ocakları yer alıyordu ve halen aynı yerde durmaktadırlar.

Öğretmen Koleji'ne başladığım zaman ilk öğrendiğim öğretim metotlarından biri de özellikle tarih ve coğrafya derslerine çevreden başlamak olmuştur. Fakat maalesef, saygı ve rahmetle andığımız ilkokul hocalarımız bunu yapmamışlar ve bize çevremizi, köyümüzü tanıtmamışlardır. Buna karşın sadece tüm Kıbrıs'ın kaza ve nahiyelerini öğretmekle kalmayıp, tüm dünya ülkelerinin *başşehirlerini de öğretmişler ve ezberletmişlerdi.*

Köyden, adanın tek ortaokulu ve lisesinde okumak üzere 11 yaşında ayrıldım. Yatılı olarak okuyordum ve köye ancak tatillerde gidebiliyordum.
Ortaokul ve lise tahsilimi yine yatılı olarak okuduğum Omorfo (Güzelyurt) Öğretmen Koleji yılları takip etti. Daha sonra köyümü tanıyabileceğim yıllarda, öğretmenlik yılları nedeniyle oradan uzak kaldım. Köydeki pek çok evde kireç taşından bir kemer kapı veya birçok evin beyaz taştan kapı başlığı olduğu da dikkatimi çekmemişti. Birkaç yıl önce köy kadınlarının oluşturduğu Kadınlar Komitesi'nin düzenlediği kültür sanat etkinliğine, bütün Arçoz kökenli sanatçılar da davet edilmişti. Bunlar arasında, Karagöz sanatçısı, eğitimci Mehmet Ertuğ, resim sanatçısı, romancı ve eğitimci Özden Selenge, şair Zeki Ali gibi tanınmış sanatçılar da vardı. Ben de davet edildim ve katıldım. Etkinlikte köyde üretilen hellim, katmer, börek, çörek ve kafes gibi yerel yiyecekler de satışa sunuldu. Etkinlik çok ilgi gördü. Adanın pek çok bölgesinde yaşayan Arçoz kökenli vatandaşlar yanında, Lefkoşa'dan da bazı tanınmış sanatçılarla gazetecilerin katıldığı etkinliğin açılışını eski Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş yapmıştı.

Bir gazeteci bana, böyle küçük bir köyden bu kadar sanatçı yetişebilmesinin nedenlerinin ne olabileceğini sormuş, o an tam bir cevap verememiştim; ama bu soru beni konu üzerinde düşünmeye ve araştırmaya teşvik etti.

Güney Kıbrıs Müzesi'nin kataloğunu karıştırmaya başladım ve şunları okudum:

"... Kıbrıs üzerindeki kireçtaşı heykeller üç esas kazıda bulunmuştur. Kiracıköy'ün doğusunda ve Meserya ovasının Arçoz mabedindeki kazıyı 1917 yılında A. Markides yapmıştır.....

Yukarıda belirtilen ve Aphrodite Golgia'ya adanan mabed alanında, Kıbrıs'ta çıkarılan en iyi kadın heykelleri ve başları bulunmuştur..."

İkinci Periyod:

Mısır kralı ve Kıbrıs'ı fetheden Amasis'in hakimiyet dönemine denk gelen MÖ. 560'tan itibaren Arçoz'da Mısır etkisinin başladığını görürüz. Bunu, Arçoz'da bulunan muhteşem insan başında görebiliriz...

Dördüncü Periyod:

V. asrın sonunda Salamis Kralı Evagoras (?) bu şehrin hakimi olunca, sarayında Atina kültürünü teşvik etti. Bununla beraber, Arçoz ve Bodamya mabetlerinde bulunan çok güzel insan başı heykelleri, Kıbrıs'ta o dönemde çok ustalığa sahip bir heykel ekolü olduğunu ve çok istisnai yeteneklere sahip sanatçıların bulunduğunu gösteriyor.

Kaide 2:

Bir boğa figürünü hediye olarak verecek şekilde tutulan ve sadece üst kısmı bulunan kireçtaşı heykel de Arçoz mabedindendir. Yüz kısmı başarılı olmamakla beraber, yüzde erken Kıbrıs heykellerinde var olan sakin ve sert bakış hakimdir. (resim)

Kaide 6:

İki stilin kombinasyonunu gösteren, Mısır stili olmakla beraber, Kıbrıs'ın güçlü yerel etkisine sahip insan başı heykeli. Küpe ve gerdanlık Kaide 2'deki heykelinkini andırmaktadır. Bu da Arçoz mabedinden olup, MÖ. 550-530 yıllarına aittir. (resim)

Kaide 31:

Kıbrıs'ta bugüne kadar bulunan en nefis sanat eseri olan kadın başı heykeli MÖ. 3. asrın başına ait olup Arçoz mabedinden çıkarılmıştır. İfade dramatik ve kişisel özelliğe sahip olup Soopaic stilini çağrıştırmaktadır. (resim)

1917 yılında Arçoz mabedinde bulunan ve Kıbrıs Müzesi'nde muhafaza edilen harika gerdanlık 400 adet altın boncuktan oluşmaktadır. Bu altın boncuklu gerdanlık, müzenin en müstesna parçalarından biridir.

Aphrodite Golgia mabedinde bulunan üç ayrı yazıttan birinde şu ifadeler yer almaktadır:

"ONASION MADE THIS DEDICATION TO APHRODITE GOLGIA FOR HER DAUGHTER TASION"

Kıbrıs'ın her köyünde teker teker dolaşan ve her köyle ilgili geniş kapsamlı araştırmalar yapan Rupert Gunnis, "Historic Cyprus" adlı kitabında, bakınız Arçoz'la ilgili neler yazıyor:

"Büyük bir mabet alanı 1917 yılında ortaya çıkarıldı ve buluntular arasında yer alan akik taşı ve altından yapılmış muhteşem gerdanlık Kıbrıs Müzesi'nde görülebilir. Büyük heykeller ya hasar görmüşler veya taşınamayacak büyüklüktedirler. Roma döneminden iki heykel köy kahvesinin dışında durmakta (Merhum Hüseyin Efendi'nin kahvehanesinin dışında duran bu heykeller her gün görüp geçtiğimiz halde dikkatimizi çekmemiştir.- Ş.T) ve sayısız heykel gövde ve parçaları Trulli yolunda inşa edilmiş bir duvarın içinde yer almaktadır..."

Görülüyor ki Arçoz, oldukça eski bir medeniyetin beşiği olan bir köydü. 2500 yılı veya daha eski dönemlerde heykel yapımında kullanılan "Teknelik" kireçtaşı ocakları, son zamanlara kadar mezar taşı, yuvarlak çamaşır ve banyo tekneleri, hayvanlar için kare veya dikdörtgen su tekneleri, kuyu bilezikleri, fırın plakaları ve kapı başlıkları için hammadde kaynağı olmuştur. Hatta Mihail Kaşalos ve Mihail Aşşotis'in taklit heykellerinin hammaddesi de bu ocaklardandır.

Köyün tarihi geçmişinin, kültür-sanat birikimi ve geleneğinin köy halkını etkilemiş olması mümkün değil mi?"

ŞİNASİ TEKMAN'IN YAYINLANMIŞ YAZILARI

Öyküler

- 1952. "Arı Bey İle Röportaj", Çığır Dergisi, S.8.
- 1955. "Beyaz Ayşe", Kıbrıs Postası Dergisi, Şubat.
- 1955. "Hamit Ağa", Kıbrıs Postası Dergisi, Mayıs.
- 1955. "Baş Ağrısı", Çardak, Fikir ve Sanat Dergisi, Şubat.
- 1955. "Dilsiz", Halkın Sesi Gazetesi, 3 Mart.
- 1955. "Az Ödemeyin", Halkın Sesi Gazetesi, 3 Nisan.
- 1955. "Bu Nasıl Mil?", Halkın Sesi Gazetesi, 3 Temmuz.
- 1955. "Geçmişe Hasret", Halkın Sesi Gazetesi, 12 Mart.
- 1955. "Ceride", Halkın Sesi Gazetesi, 18 Mart.
- 1955. "Hem Ziyaret Hem Ticaret", Halkın Sesi Gazetesi,18 Mart.
- 1955. "Cezalı Mektup", Halkın Sesi Gazetesi, 22 Mart.
- 1956. "Soysuz", Yeşil Yaprak, San'at ve Edebiyat Yaprağı, 23 Nisan.
- 1960. "Esgi Bir Adet", Çevre, Fikir Sanat Dergisi, Kasım.

Fıkralar

- 1950. "İki Dakika Var", Çığır Dergisi" S.1, Ekim.
- 1950. "Zekanız Böyle Olmalı", Çığır Dergisi" S.1, Ekim.
- 1950. "Yazmak Lüzümsuz", Çığır Dergisi" S.1, Ekim.
- 1950. "Lüks Otel" Çığır Dergisi", S.1, Ekim.
- 1950. "Şarkıyı Beğendi", Çığır Dergisi, S.1, Ekim.
- 1950. "Bit Pazarı", Çığır Dergisi, S.3, Aralık.
- 1950. "Babanız Da Rus Mu?", Çığır Dergisi, S.3, Aralık.
- 1950. "Özür", Çığır Dergisi, S. 3, Aralık.
- 1951. "Deney Yapıyordu", Çığır Dergisi, S.6, Aralık.
- 1951. "Artist Köpek", Çığır Dergisi, S.6, Aralık .
- 1951. "Atatürk'ün Şiirlerinden", Çığır Dergisi, S.6, Aralık.
- 1951. "Aklı Uyurmuş", Çığır Dergisi, S.6, Aralık.
- 1951. "Basit Soru", Çığır Dergisi, S.6, Aralık.
- 1951. "Kaçıncı Sınıf", Çığır Dergisi, S.6, Aralık.
- 1952. "Sabret Gönül" Çığır Dergisi, S.9, Nisan-Mayıs.
- 1952. "Bafda Ucuzdur", Çığır Dergisi, S.9, Nisan-Mayıs.
- 1952. "Geç Gelir", Çığır Dergisi, S.9, Nisan-Mayıs.
- 1952. "Sandalı Ne Yapacak", Çığır Dergisi, S.9, Nisan-Mayıs.
- 1952. "Pratik Asır", Çığır Dergisi, S.9, Nisan-Mayıs.
- 1952. "Yeraltı Zenginlikleri", Çığır Dergisi, S.9, Nisan-Mayıs.
- 1952. "Bakla Mı", Çığır Dergisi, S.9, Nisan-Mayıs.

- 1952. "Pencerede Klorofil, Çığır Dergisi, S.9, Nisan-Mayıs.
- 1952. "Çivi Yuttu", Çığır Dergisi, S.9, Nisan-Mayıs.
- 1955. "Atatürk Canlandı", Kıbrıs Postası Dergisi, Ocak.
- 1952. "16 Kitaptan", Çığır Dergisi, S.9, Nisan-Mayıs.

Şiirler

- 1957 "Güneşle Çocuk", Ankara: Türk Dili Yayınları , Ağustos.
- 1960. "Ne Bilirsin ?", Lefkoşa: Halk Eğitimi Bürosu Yayınları, 'Demet' Şiir Gecesi Hatırası, 16 Nisan.
- 1960. "Son Yolculuk", Lefkoşa: Halk Eğitimi Bürosu Yayınları 'Demet' Şiir Gecesi Hatırası, 16 Nisan.

Gazete Yazıları

- 1961. "İşsizlik ve Egoizm", Halkın Sesi, 7 Mayıs, s.5.
- 1990. "Zeytin Deyip Geçmeyiniz", Kıbrıs Gazetesi,10 Ağustos.
- 1990. "Akdeniz Can Çekişiyor", Kıbrıs Gazetesi, 29 Temmuz, s. 11.
- 1992. "Azerbaycan Müftüsü'nün Ziyareti ve İslam Ülkesi KKTC", Vatan Gazetesi, 11 Kasım, s.11.
- 1992. "Gerçek Öğretmenlerin Öğretmen Günü Kutlu Olsun", Vatan Gazetesi, 24 Kasım, s.11.
- 1992. "Türk Öğretmen Koleji'nin Eğitimdeki Yeri",Vatan Gazetesi, 20 Kasım, s.10.
- 1992. "Ülkemizdeki Genel Durum ve Doğu Akdeniz Üniversitesi", Vatan Gazetesi, 15 Aralık, s.10.
- 1992. "IV . Uluslararası Asya-Avrupa Sanat Bienali'nin Ardından", Ortam Gazetesi, 19 Mayıs.
- 1992. "Karpaz Şarap Fabrikalarında Hayali Üretim", Vatan Gazetesi, 10 Kasım, s.11.
- 1992. "Anavatanın İzindeyiz Deriz da", Vatan Gazetesi, 1 Aralık, s.10.
- 1992. "Gelecek Nesillere Nasıl Bir Miras", Vatan Gazetesi, 3 Aralık, s.10.
- 1992. "Acaba Patlama Oldu Mu", Vatan Gazetesi, 5 Aralık, s.11.
- 1992. "Soğuk Hava Deposu Yıkılırken", Vatan, 10 Aralık, s.10.
- 1992. "Eğitimde Sorunlar Mı Var?", Vatan Gazetesi, 13 Kasım, s.6.
- 1992. "Sezon Açıldı", Vatan Gazetesi, 15 Kasım, s.6.
- 1992. "Acı Bir Olayın Düşündürdükleri", Ortam Gazetesi, 16 Ekim.
- 1992. "Başarısızlıkta Suç Kimin?", Vatan Gazetesi, 18 Kasım, s.10.
- 1992. "Keyfi Kararlar ve Sonuçları", Vatan Gazetesi, 19 Aralık.
- 1992. "Yüz Verenden Astar da mı İstiyoruz", Vatan Gazetesi, 23 Aralık.
- 1992. "VII. Devlet Resim-Heykel Sergisi", Vatan Gazetesi, 25 Aralık, s.11.
- 1992. "Az Çalışıp Çok Zaman Harcıyoruz", Vatan Gazetesi, 27 Aralık.
- 1992. "Öğretmenler Günü'nün Düşündürdükleri", Vatan Gazetesi, 27 Kasım, s.10.
- 1992. "Yabancı Dil Politikamız Var Mı?", Vatan Gazetesi, 29 Aralık, s.6.
- 1992. "40 Yıl Önce Öğretmen Koleji", Vatan Gazetesi, 22 Kasım, s.4.
- 1993. "KKTC'nin Tanıtılmasında Kültür ve Sanatın Yeri ve Önemi", Vatan Gazetesi, 5-6 Şubat.

- 1993. "Eğitimimizdeki Gelişmeleri İzliyor Muyuz?", Vatan Gazetesi, 7 Ocak, s.6.
- 1993. "İngiliz Okulundan Köşklüçiftlik İngiliz Okuluna", Vatan Gazetesi, 26 -31 Ocak, s.6.
- 1993. "İngiliz Okulundan Köşklüçiftlik İngiliz Okuluna", Vatan Gazetesi, 2 Şubat , s.6.
- 1993. "TMK Son Sınıf Öğrencilerinin Eylemi ve Düşünceleri", Yeni Demokrat, 19 Ekim, s.9.
- 1993. "Eğitimde Dünya Standartlarında Neredeyiz", Yeni Demokrat, 16 Eylül.
- 1993. "Milli Eğitim Kültür Bakanlığı Çare Bulmak Zorundadır", Yeni Demokrat, 10 Eylül, s.8.
- 1993. "Kıbrıs Türk Orta Eğitim Öğretmenler Sendikası Eğitim Komitesi'nin Bildirisi", Yeni Demokrat, 1 Eylül.
- 1993. "Amerika'da Çalışan Türk Bilim Adamları", Vatan Gazetesi, 17 Ocak, s.6.
- 1993. "Ekmeğini Taştan Çıkaranlar", Yeni Demokrat, 1 Aralık s.4.
- 1993. "İnsana Yatırıma Para Yok", Yeni Demokrat, 1 Kasım, s.5.
- 1993. "Okullar Veliler ve Okul Aile Birlikleri", Yeni Demokrat, 24 Ağustos.
- 1993. "Maarif Kolejleri ve Doktor Bango Bango", Yeni Demokrat, 4 Ekim, s.12.
- 1993. "Benim Tercihim Yakın Doğu Koleji", Yeni Demokrat, 4 Eylül.
- 1993. "Yabancı Dil Üzerine", Vatan Gazetesi, 5 Ocak, s.5.
- 1993. "Eğitimde Utanç Tablosu" Yeni Demokrat, 8 Eylül.
- 1993. "Suçlu Kim", Vatan Gazetesi, 3 Şubat, s. 6.
- 1993. "Beyin Göçü", Vatan Gazetesi, 9 Ocak, s.10.
- 1993. "Hasan Nevzat Hoca'nın Ardından", Vatan Gazetesi, 10 Mart, s.6.
- 1993. "Kolejlerde Hazırlık Sınıfı" Yeni Demokrat, 14 Eylül.
- 1993. "Özel Kolej Kurulurken", Vatan Gazetesi, 13 Şubat, s. 6.
- 1993. "Orta Dereceli Okullar Açılırken", Yeni Demokrat, 21 Eylül.
- 1993. "ÖYS Sonuçlarının Düşündürdükleri", Yeni Demokrat, 23 Ağustos, s.7.
- 1993. "Bugün Öğretmenler Günü", Yeni Demokrat, 24 Kasım, s.3.
- 1993. "Eğitimde Başarının Sırrı", Yeni Demokrat, 25 Ekim, s.8.
- 1993. "Koleje Giriş Sınavları Kaldırılmalıdır", Yeni Demokrat, 30 Ekim.
- 1993. "Gelenekler ve Yap-Boz Tahtası", Yeni Demokrat, 30 Ağustos.
- 1994. "Özel Yakın Doğu Koleji ve Kolej Olmayan Kolejler", Yeni Demokrat, 1 Haziran.
- 1994. "Eğitimde Yeni Bakanı Bekleyen Sorunlar", Yeni Demokrat, 5 Ocak.
- 1994. "Ben 'Ördek Hasan' Demedim", Yeni Demokrat, 10 Haziran.
- 1994. "Dilimize Saygı", Yeni Demokrat, 18 Ocak, s.4.
- 1994. "Bir Serginin Ardından", Vatan Gazetesi, 20 Haziran.
- 1994. "20 Temmuz Fen Lisesi'nin Sorunları", Yeni Demokrat, 14 Ocak.

Şinasi Tekman'ın Heykelleri

1960'larda Bir Sanatçı Portresi Olarak Şinasi Tekman ve İlk Adımlar

Bir sanatçının üretimi, içinde bulunduğu sosyo-kültürel yapı ve yaşadığı coğrafya ile oldukça fazla ilişkilidir. Ekonomik-siyasal-sosyal gelişimleri de içinde barındıran toplumsal koşullar, sanatçının üretim ve yaratım sürecini, kullandığı teknik ve teknolojileri, estetik değer yargılarını ve entelektüel birikimini etkileyen unsurları içinde barındırır. Bu nedenle dönemsel gelişmeler ve koşullar her çağda sanatçıyı etkilediği gibi, sanatçı da bir ileti vazifesi görerek bu etkilenmeleri yapıtında dönüşüme uğratarak toplumuna sunar ve bu unsurları sanat eseri aracılığıyla görünür ve okunur kılar.

Tekman ilk sergisini 1959 yılında Lefke Karadağ Halkevi'nde, Türkiye'den gelen seramik sanatçısı Lerzan Öke ile birlikte açar. Bu sergi ile ilgili arşivlerde görsel ve yazınsal bilgiler oldukça sınırlıdır. Buna rağmen serginin gördüğü ilgi ve Türk Cemaat Meclisi'nden aldığı destekle Tekman'ın, 1962'de Lefkoşa'da Kıbrıs Hükümeti Türk Memurlar Kurumu Salonu'nda ilk kişisel sergisi olan "Oymacılık ve Dağlama" sergisini açtığı görülür. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Fazıl Küçük'ün himayelerinde açılan serginin broşüründe, "Ağaç, Oymacılık, Tornacılık, Dağlama, Türk Desenleri ve Kıyafetleri" ibareleri yer alır. Broşür içerisinde, öğretmen Şinasi Tekman sergilediği eserlerin amacını "Unutulmaya yüz tutmuş bazı san'atları canlandırmak; el san'atlarını ada çapında yaymak; yerlilerle yabancılara Türk yapıtlarını tanıtmak, adadaki turizm endüstrisine yardım etmek" olarak açıklar.

Davetiyedeki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, sergilenen eserler daha çok Tekman'ın İngiltere eğitimi sırasında öğrendiği el işi teknikleri ile birleşen, bu nedenle zanaat yönü ağır basan, el sanatları ile yerel özellikleri güçlendirmeye yarayan, işlevselliği ve yararcılığı önemseyen, başka bir deyişle sorun edinen bir anlayışı ortaya koyar. Bu mantık dışında oldukça nahif olan ilk heykel denemeleri yine bu sergide yer alır ve dikkat çeker.

SERGİ DOLAYISIYLA

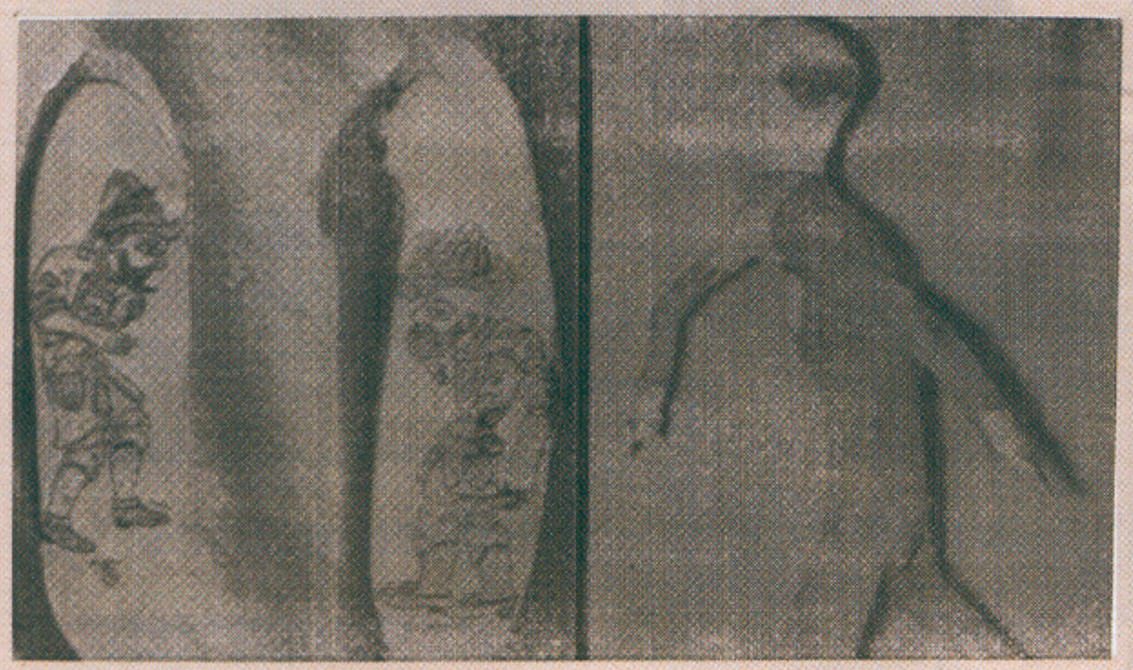
Özzet-Rıza Yalın

San'at çalışmaları çok eski çağlara uzanan Türklerin yurtları, her çağda uygarlıkların beşiği olmuş; bu konuda her ülkeye örnek sayılmıştır. Nitekim öteki ulusların Yontma Taş Devri'ni yaşadıkları sıralarda, Türkler, Cilâlı Taş ve Maden devirlerini çoktan aşmışlar; her alanda başarı sağlamışlardı.

Bu davranışlar sırasında kendisini gösteren başlıca özellik, Türklerin güzel san'atlardaki istidatları olmuştur. Türklere yurt olan Orta Asya, bu güzel davranışların ilk ilham kaynağı; büyük göç başlamadan önce yapılan boyalı ve süslü eserler ise bunlara gösterilecek parlak birer örnektir. Öte yandan Hun, İskit, Uygur, Karahan ve Gaznelilerin geride bıraktıkları eserler de, Türklerin güzel sanatlar konusundaki başarılarına tanıklık edebilirler.

Bununla beraber Türk san'atı, gerçek amacına, Selçuk Türkleri çağında ulaşabilmiştir. Bu çağın mezar taşları, maden işlemeleri, çiniler, halılarla tahta oymalar, Selçukluların alın teriyle san'at inceliğini taşır.

Türklerin san'attaki bu başarıları, Osmanlı İmparatorluğu sırasında yeni bir dönem geçirmiş; Bizans ve Selçuk etkisinden kurtulduktan sonra, özellikle nakkaşlık, çinicilik, kakmacılık, hattatlık, ciltçilik, tezhipçilik ve oymacılıkta yaratılan ölmez yapıtlarla istenilen doruğa ulaşılmıştır.

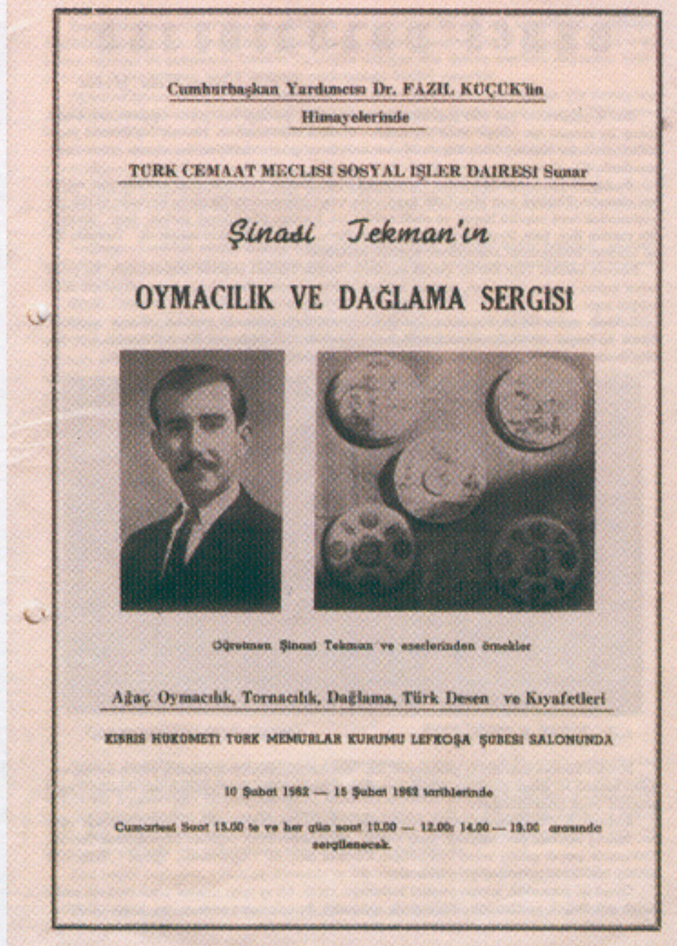

Dağlama eserlerden Hacıvat ve Karagöz — Ağaç oymacılığına örnek: "Adam"

Modern Türkiye'deki san'at çalışmaları da, tam bir bağımsızlığa kavuşmuş olarak ilerlemekte; ilgisiz kalınan bir takım güzel san'atların dışında modern san'atla kaynaştırılan ata armağanı san'atlarımız övgü gerektirmektedir.

Kıbrıstaki san'atçılarımızın birçok alana karşı olan umursamazlığı üzüntü verici olmakla beraber, açılmış bulunan yeni sergimiz, umut verici, gönül okşayıcıdır. Çünkü Selçuklularla Osmanlı Türklerinde gerçek şeklini bulan oymacılığın, Kıbrıs'ta genç bir öğretmenin, Şinasi Tekman'ın san'atçı kişiliğinde gerçekleştiği görülecektir

Oyma işi, parmaklık, minare şerefesi korkuluğu, tavan, taş ve tahta üzerine yazılı kitabeler şeklinde en çok Selçuk ve Osmanlı Türklerinde gelişmişti. Bu bakımdan mermer, taş, kâğıt, özellikle tahta oymaların atalarımızın duygularını bugüne kadar getirebilmeleri tabiî sayılmalıdır.

İlk kişisil sergisinin tanıtıcı broşürü. (1962)

Bugün çağdaş sanat anlayışları doğrultusunda bakıldığında, sanat olarak değerlendirmekte ve önemsemekte zorlandığımız bu anlayışların/değerlerin, gazetelerde çıkan haberlere göz atıldığında, dönemsel koşullar açısından çok farklı perspektifleri ve gerçeklikleri ortaya koyduğu görülür.

Sergi sonrasında Bozkurt gazetesinde çıkan yazıda şu satırlara yer verilir:

> *"...Oymacılık ve Dağlama Sergisi", Türk desenleriyle kılıklarına, motiflerine, tarih olmuş kişilerine, Kıbrıs'ın Türklüğüne ışık tutan bir propaganda aracı durumunda.... Türk ressamlarının eserlerini, Türklerin eski yaşayışlarını, san'atlarının inceliğini, buna ek olarak önemli yönlerini pek iyi tanıtıyor... Ama üzerinde en çok durulması gereken bir özellik, Şinasi Tekman'ın tanıtma eserleri*

yanında yavaş yavaş ultra–modern heykelciliğe yönelen çalışmaları. Tekman'ı gerçek san'at yoluna çıkaracak çaba da bu galiba... Aman ne olur, ilgisizlik dolayısıyla unutulan yetenekli gençlerimizi değerlendirmesini bilelim. Onların ışığında parlayacak geleceğimizi, karanlıklara boğmayalım. Hem bu gençlere, hem de toplumumuza yazık olur..."

11 Şubat 1962 tarihli Halkın Sesi gazetesinde de şu cümleler yer alır:

"...Sergiyi ziyaret eden yüzlerce ziyaretçi arasında yabancı memleketlerin büyükelçileri de bulunmaktaydı. Sergide ağaç oymacılık, tornacılık, dağlama, Türk desen ve kıyafetleriyle ilgili yüz elliye yakın eser teşhir edilmektedir... Sergiyi dün ziyaret eden birçok yabancı diplomatik, güzel eserler karşısında hayranlıklarını gizlememişlerdir. Hatta bunlardan bir tanesi, "Türkler arasında böyle kıymetler olduğunu bilmiyordum. Doğrusu sizleri böyle kıymetler yetiştirdiğinizden tebrik ederim" demiştir..."

Yukarıdaki metinlerin de işaret ettiği gibi, Tekman'ın öğretmen kimliği ile açtığı ilk kişisel sergisi büyük ilgi ve takdirle karşılanarak toplumun 'san'at' anlayışının önemli bir adımını oluşturur. Ortaya koyulan ürünlerin Kıbrıs Türkünün toplumsal ve siyasal koşullarını işaret ettiği, bununla birlikte varoluş kaygılarını içinde barındırarak, toplumsal gelişimin göstergesi olarak da algılandığını görürüz.

İlk Etkilenmeler ve Çevresel Koşullanmalar

Tekman'ın çocukluğundan başlayarak el becerilerine olan yatkınlığı ve el sanatları konusunda öğretmenleri tarafından teşvik edilerek yönlendirilmiş olması, bununla birlikte İngiltere'deki eğitimi sırasında ahşap hocası Mr. Laverty'nin Kıbrıs'ın doğal potansiyellerini (zeytin ağaçlarını) işaret etmesi, kendisinin sonraki yıllarda oluşturacağı sanat anlayışını büyük oranda etkiler ve yön verir.

Sanatında önemli bir yer tutan ahşaba veya doğadaki atık nesnelere yönelmesinin nedenlerini ise sadece öğretmeninin zeytin ağaçlarını işaret etmesine bağlamak yeterli olmayacaktır. Ahşabı, seramiğe veya kille yapılan 'etüd' mantığına dayalı heykel çalışmalarına tercih etmesinin koşulsal nedenleri de vardır. Örneğin kille yapılan heykellerin bronz döküm tekniklerinin Kıbrıs'ta olmayışı veya yönetici öğretmen konumundaki yoğun yaşamında zaman koşulunun seramik çalışmalarına müsade etmemesi gibi nedenler sayılabilir. Bilindiği gibi seramikte bazı teknikler adım adım ilerler ve kilin yapısı sürekli bir kontrol mekanizmasını gerektirir. Bu da zaman açısından sanatçıya kısıtlamalar getirir. Bunların yanı sıra maddi olanaksızlıkları da eklemekte yarar vardır. Doğa ve çevre bu konuda da Şinasi Tekman'a oldukça cömert davranır, malzeme konusunda hiçbir sıkıntı çekmez ve maddi harcamalara gerek duymaz.

Page 4 SPECIAL NEWS BULLETIN February 7, 1967

EXHIBITION

A successful art Exhibition was inaugurated by his excellency the Vice President Dr. Fazil Kuchuk, at the Saray Hotel, in the Turkish Sector of Nicosia on Saturday, 4 February.

The exhibitors were Messrs. Cevdet Cagdas and Sinasi Tekman, both very well known to art lovers in Cyprus — former for his 'water-colours' and the latter for his 'woodsculpture'.

In the present Exhibition, Mr. Cagdas presents not water-colours, but hand produced reproductions of decorative motifs and abstract designs based on original Mediaeval and Ottoman relics. Mr. Cagdas calls his efforts as 'exploratory', that is true not only of the method and the mediums he uses, but also about the designs which he has to discover in their original setting. His reproductions executed against a background of pleasing pastel colours, enhance the beauty of the original designs.

Mr. Cagdas studied (arts and crafts) in the Brighton College, England, and joined the Turkish Education Office when he returned to Cyprus. He is now the Curator of the Turkish Museum in Nicosia.

Mr. Tekman studied at the King Alfreds College in Winchester and received his "Diploma in Crafts"; on his return to Cyprus he, also, joined the Turkish Education Office. He is now Arts teacher at the Gazi Commercial Lyces in Lefka. Mr. Tekman is really a wizard with wood — he carves, turns, models and sculptures in wood. He is also an expert in the ancient art of poker-work.

In a way Mr. Tekman's work is also 'exploratory'. his wood-sculpture is not modelled with a carving tools, he explores the woods, examines tree branches and roots and discovers the intricate natural designs, which he interprets and translates into decorative art.

We could fill a full page by describing the exhibits and the fine qualities of the artists displayed through them, but we must leave the art lover to discover his own pleasure by a personal visit to the exhibition — it is open to public until 10 February, 1967.

Chaglayangil - Fanfani Talks Cordial And Friendly

The Turkish Foreign Minister, Mr. Chaglayangil, who is now on an official visit to Italy, has completed his talks with his Italian counterpart, Signor Fanfani. A joint communique was expected to be issued, on Monday.

Mr. Chaglayangil has already been received by President Saragat and called on the Italian Prime Minister, Signor Moro. He will have an audience with Pope Paul before he leaves for home on February the 12th.

An Italian Foreign Ministry Spokesman said that the talks were held in an atmosphere of cordiality and friendship. He said Mr. Chaglayangil had outlined the Turkish Foreign policy connected with the Mediterranean and the Middle East, with special emphasis on Cyprus.

TURKISH CYPRIOT BRUTALLY BEATEN UP

A 36-year-old Turkish Cypriot, Halil Ahmet, was brutally beaten up by Greek Cypriot "policemen" at Kythrea Greek police station on Friday.

Ahmet was travelling to Nicosia in his private car together with two other Turkish Cypriots from his village, Cihangir (Epikho), Nicosia District. On arrival at Kythrea Greek road-block, however, he was arrested and taken to the village police station, where he was detained for about an hour and interrogated on various matters. During questioning he was repeatedly punched, boxed, kicked and threatened by his interrogators.

On his arrival in the Turkish sector of Nicosia, Mr. Ahmet was taken to the Turkish General Hospital for treatment. He was detained in the Hospital for about 24 hours and released Saturday morning.

THE BLUE GUARDS

(Continued from page 2)

with a large placard around his neck which reads "I have sinned". He speaks; "Brethren", he says, "For a long time I have been a sinner, I have not been thinking the beautiful thoughts of Mak. I discarded those thoughts, which are the only true thoughts, I thought I could think better thoughts — but I was wrong". Then with tears streaming down his face he sinks to his knees, stretches out his hands to the multitude and says, "Comrades, think only the beautiful thoughts of Mak. He is the only true thinker."

Dr. Dervis is followed by a long line of mayors, ministers and other dignitaries, who all go through a very similar performance. The crowd melts away, in a very thoughtful — or should it be thinking — mood.

Viva the "blue guards".

CZECH ARMS

The Turkish Parliamentary delegation which attended a meeting of the Council of Europe's Consultative Assembly has returned home.

The leader of the delegation said that one of the Turkish delegates' declaration that Makarios' secret importation of Czech Arms had worsened the situation in the Island was received with genuine concern among other delegations.

Issued by the Turkish Community of Cyprus, Nicosia.

Tekman'ın eserlerinden "Adam" ve "Baba"... (Foto Bozkurt - BİLBAY)

DR. KÜÇÜK'ÜN DÜN LEFKOŞA'DA TÖRENLE AÇTIĞI

Şinasi Tekman'ın Sergisi Büyük ilgi Gördü

Yabancılar, Başarılı Eserler Karşısında Hayran Kaldılar

(Özel Muhabirimiz İZZET-RIZA YALIN Yazıyor)

Kıbrıs Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Fazıl Küçük, dün saat 15.00'te, Lefke Gazi Orta Okulu Öğretmeni Şinasi Tekman'ın, Kıbrıs Hükümeti Türk Memurlar Kurumu Lefkoşa Şübesi salonlarında düzenlediği Oymacılık ve Dağlama Sergisi'ni açılkın ziyaretine açmıştır.

AÇIŞ KONUŞMASI

Türk Cemaat Meclisi Sosyal İşler Dairesi adına sergi konusunda Talât Yurdakul'un yaptığı konuşmadan sonra kurdeleyi kesen Dr. Küçük, sergiyi gezmiş, eserlerin başarısı karşısında duyduğu hayranlığı belirtmiştir.

YABANCILAR DA HAYRAN

Sergi'nin açılışında yabancı ülkelerin büyükelçileriyle Kıbrıs'ın birçok yerinden gelen yabancılar da hazır bulunmuştur. Oymacılık ve Dağlama Sergisi'ni gezen yabancılar, Türk sanatçısının ağaç oymacılık, tornacılık, dağlama, Türk desen ve kayafetlerinde gösterdiği başarının büyüklüğü konusunda tam bir düşünce birliğine varmışlar, övgülerini beğirtmekten kendilerini alamamışlardır.

ESERLER

Şinasi Tekman'ın eserleri arasında, özel atölyesinde çalışan Vural Nivazi, Hünalp Ali, Yüksel Salih, Hâlil İbrahim ve Güngör Mehmet adlı beş öğrencisinin reprodüksiyonları da bulunmaktadır. Geoç öğrencilerin, öğretmenlerinin titiz ilgisi altında yaptıkları resimlerdeki çizgiler gerçekten güçlü; göz alıcı bir özellik taşımaktadır.

Kâtibim ve Tekman

Öte yandan Tekman'ın Kıbrıs'ın Türk yönünü tanıtan dağlamaları; 'Atatürk' 'Bütün', 'Güzel' ve 'Kâtibim'i; ağaçtan yapılan 'Adam', 'Gebe Kadın' ve 'Leylek'i; 'Kayık Tabak', 'Midye Kutu', 'Balıklar'la ötekî oymaları, ilgi ile seyredilen eserlerin başında gelmektedir.

Sinasi Tekman'ın çalışmalarında eşinin de emeğinin bulunduğu öğrenilmiştir. Örneğin 'Kâtibim' adlı dağlamanın çizgilerini, Bayan Tekman çizmiştir.

TANITMA YAZISI

Sergide dağıtılan bir tanıtma yazısında Sinasi Tekman'ın amaçları şöyle özetlenmektedir: "Unutulmağa yüz tutmuş bazı sanatları canlandırmak; el sanatlarını ada çapında yaymak; yerlilerle yabancılara Türk yurdunu tanıtmak; adadaki turizm endüstrisinin gelişmesine yardım etmek . . ."

Sergi, 15 Şubat'a kadar sürecektir.

Lefkoşa'da Hırsızlık

Evvelki akşam, Lefkoşada Loizos Hristodulu Paşanın restoran ve satış dükkânına girenler, bulaşıkları, 200 liralıktan fazla radyo, bataryalı ve radyo aletini çalmışlardır. Polisin soruşturmalarına devam ettiği haber verilmektedir.

Öğretmen Sinasi Tekman, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Küçük ile ziyaretçilere eserleriyle ilgili bilgi veriyor. (Foto Bozkurt - BİLBAY)

Diğer yandan, aynı dönemlerde eğitim almış diğer arkadaşları gibi, Şinasi Tekman da İngiltere'deki öğrenimi boyunca dil bilmenin verdiği rahatlıkla kendini geliştirmeyi başarır. Dönemin "izm" lerinden ve sanatsal gelişmelerinden haberdar olur. Müze ziyaretleriyle dönemin ünlü heykelcilerini (H. More, Roden, Ciacommetti, vb.) keşfetme ve ilerleyen yıllarda bazı açılardan sorgulama yetisini gösterir.

Lefke bölgesinin doğal şartlarının ve yapısının zenginliğini ve kendi içinde taşıdığı bitmeyen potansiyel koşullarını ise Tekman'ın doğaya yönelişinin ve doğayı keşfedişinin en büyük nedenleri arasında göstermek olasıdır. Lefke, gerçekten de Mr. Laverty'nin işaret ettiği gibi zengin bir zeytin ağacı potansiyeline sahiptir. Fakat potansiyelleri bununla sınırlı değildir. Trodos dağlarından gelen derelerdeki orman atıkları, bunların denize dökülüşü ile maden tesislerinin denize boşalan asitlerinin yarattığı görünümler, Tekman'ın önüne sonsuz güzellikte, sürekli keşfedilmeyi ve sanata dönüştürülmeyi bekleyen atık doğa nesneleri sunar.

Çevresel koşullar, Şinasi Tekman'ın sanatçı kişiliğinin oluşumunda, bilerek veya bilmeyerek etki eder ve sanatının temellerini oluşturur.

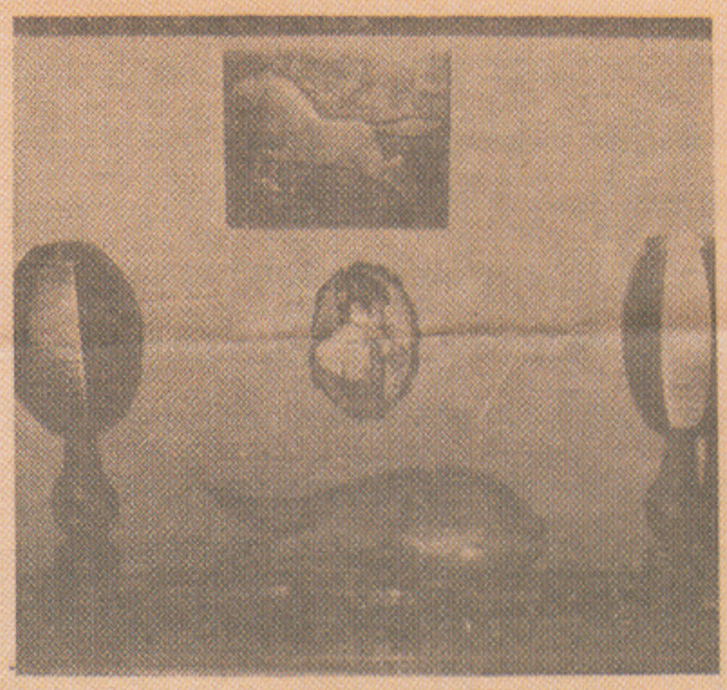
(Devamı 4. Sayfada)

BOZKURT-15 ŞUBAT, 1962

Oymacılık-Dağlama Sergisi ve Türk Turizm Endüstrisi

Röportaj : İzzet-Rıza Yalın Resimler : Bilbay Eminoğlu

OKULDAN BAŞLIYAN SAN'AT MERAKI - SESSİZ, GÖSTERİŞSİZ BİR KÖŞEDE ÇALIŞMALAR - KIBRIS'IN TÜRK YANINI DİLE GETİREN ESERLER - GENÇLERİMİZİ DESTEKLEYELİM - T. CEMAAT MECLİSİ'NDEN BEKLENEN - TURİZM DAİRESİ'YLE TURİZM ENDÜSTRİSİ KOLU.

"Uçan At", "Abajuriar", "Balık", Kıbrıs" ve "Gül koklayan kadın".

Okul sıralarında geçen yıllar, dostluğumuzun kaynağıydı. O'nu kendine özgü davranışlarla anlattığı hoş fıkralarla sevmiştik.. Eğlence gecesi mi olurdu? O gecelerin, baş aktörü, düzenleyicisi, her şeyiydi! Fıkra seçer, uydurur, öğrencileri gülmekten kırar geçirirdi.

Kıbrıs Türk Lisesi'nden ayrıldıktan sonra Öğretmen Koleji'ne girmişti. Çalışmalarına ara vermiyor; bu kere de kendini, eğiteceği çocuklara veriyordu. "Çocuk Şiirleri" kitabı düzenliyor; "Nasrettin Hoca"yı dile getiriyor; ulaşılması güç bir kitap satış rekoru kırıyordu.

Bu eserlere de, yine O'nun mizahçı yönü sinmişti.

Okulu'na öğretmen atandığını duydum. Çok seyrek buluşuyor, görüşü-

CEMAL GÜRSEL

yorduk. Gazetelere yazı yazmamağa kararlı olduğunu söyliyerek bunun nedenlerini anlatıyor;

" — Kendimi başka alanlara vereceğim!" diyordu.

Arkadaşımın yazı alanından ayrılma isteğini, haklı da olsa, hoş görmemiştim.

" — Bunca yılda duyurulan bir ad, unutkanlığın enginliğine bırakılır mı?" diyordum.

Şimdi genç öğretmen arkadaşıma yerden göğe kadar hak veriyorum. Çünkü Şinasi Tekman'dan başkası olmayan bu çalışkan öğretmen, yazı alanının değerbilmezliğinden usanç getirerek boş vakitlerini, Kıbrıs'ta, ata armağanı bir san'atın inceliklerini, geçmişin özelliklerini Kıbrıs'ın Türk yanını duyuran bir güzel san'at çabasına ayırmıştı. Sessiz, gösterişsiz bir köşede çalışıyor; en yüksek aşamalardakilere bile parmak ısırtıyordu.

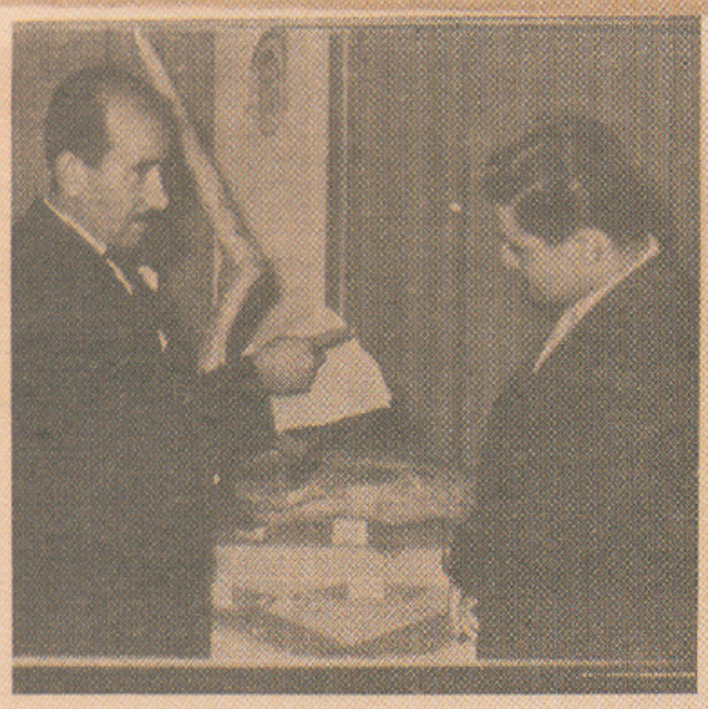
Unutulmağa yüz tutmuş bazı san'atlarımızı canlandırmak, el san'atlarını ada çapında yaymak, yerlilerle yabancılara Türk yapıtlarını tanıtmak, adadaki turizm endüstrisinin gelişmesine yardım etmek amacını güden bu çalışmalar, bugün ağaç oymacılık, tornacılık ve dağlama alanlarında gerçekleşmek üzere..

Kıbrıs Hükümeti Türk Memurlar Kurumu Lefkoşa Şubesi Salonlarında açılan "Oymacılık ve Dağlama Sergisi", Türk desenleriyle kılıklarına, motiflerine, tarih olmuş kişilerine, Kıbrıs'ın Türklüğüne ışık tutan bir propaganda aracı durumunda..

Şinasi Tekman'ın küçücük atölyesinde çalışan altı yetenekli, istekli öğrencinin reprodüksiyonları, Türk ressamlarının eserlerini, Türklerin eski yaşayışlarını, san'atlarının inceliğini, buna ek olarak önemli yönlerini pek iyi tanıtıyor.. Hele Levni. Kahveci.. Falcı..

18'inci yüzyılda gerçek Türk resim ekolünü yaratarak özellikle minyatürlerinin san'at değeri bakımından ün kazanan Levni'nin resmini, öteki eserlerle pek güzel bağdaştırmak mümkün. Levni, sanki Kıbrıs'lı san'atçıların eserlerine bakmaktan gurur duyuyor.

Şinasi Tekman'ın yaptığı eserlerin bir bölümünde, yine o eski mizahçı yanını görmek mümkün.. "Ağaç Adam" adlı eserdeki incelik, buna örnek olarak gösterileb'ir. Bir bütün olarak tamamlanarak dazlak bir kafanın, kanbur bir sırtın ve tabii bir saç kü-

Lefke Gazi Ortaokulu Öğretmeni Şinasi Tekman, arkadaşımıza "Balık" adlı oyma eseriyle ilgili bilgi veriyor. Arka planda görülen eser, sergi boyunca büyük ilgi gören ve ilk günden satılan "Leylek"tir. Tekman, malzemesinin büyük bölümünü İngiltere'den getirtmektedir.

Sonraları ilk okul öğretmeni olduğunu, 1956 yılında Ingiltere'de King Alfred Koleji'nde öğrenim yaparak Kıbrıs'a dönd üğünü, Lefke Gazi Orta

BOZKURT'UN RÖPORTAJI . 17

mesinin şekillendirdiği bu eser, en çok ilgi çeken yapıtlardan biri.. San'atçının böyle bir ağaç parçasını bulup gün ışığına çıkarması bile araştırma, çalışma istiyen güç bir iş..

Ama üzerinde en çok durulması gereken bir özellik, Şinasi Tekman'ın tanıtma eserleri yanında yavaş yavaş ultra-modern heykelciliğe yönelen çalışmaları. Tekman'ı gerçek san'at yoluna çıkaracak çaba da bu galiba.. Bunun yanısıra yapılacak boyalı eserler, dağlamalar da, Kıbrıs'ın Türklüğünü tanıtmak bakımından büyük önem taşıyacaktır.

Boyalı eserlerden birkaç örnek .

Bu durumda yapılacak tek şey şu: San'atçıyı desteklemek, eserlerini almak, aldırmak; böylelikle kendisine yeniden çalışma gücü sağlamak.. Dileğimiz gerçekleşirse, özlenen Kıbrıs Türk Turizm Endüstrisi'nin çekirdeği atılacak; bu çekirdek filizlenecek, boylanacak, güçlenecektir.

Aman ne olur, ilgisizlik dolayısıyla unutulan yetenekli gençlerimizi değerlendirmesini bilelim., Onların ışığında parlayacak geleceğimizi, karanlıklara boğmayalım. Hem bu gençlere, hem de toplumumuza yazık olur.

Türk Cemaat Meclisi bu alanda da öncülük edebilir kanısındayım. Uzun yıllardanberi eksikliği duyulan bir Turizm Dairesi açılır; başına bu işten anlayan, sesimizi kalemiyle, çalışmalarıyla duyurabilen bir kişi getirilebilirse, önemli sorunlarımızdan birinin çözümlenebileceğini sanıyoruz. Hele Şinasi Tekman gibi çalışkan bir öğretmen de, bu dairenin "Turizm Endüstrisi Kolu"na şef atanırsa, sağlanacak kazanç daha büyük olacaktır.

Doğanın Keşfi ve Malzeme Hesaplaşması

Tekman'ın doğaya yönelmesi, o güne kadar yaşadığı çevreyi başka bir gözle algılamasının başlangıcı olur. Doğa, sadece ekilip biçilen ve ürün alınan bir yaşam alanı olmaktan çıkarak, saatlerce yapılan yolculukların, arayışların, buluşların ve heyecanların yaşandığı bir mekana dönüşür. Yürüyüşler sırasında doğanın insana sunduğu güzellikler ve nimetler yeniden incelenir ve keşfedilir. Atık doğa nesnelerinin zaman içindeki değişimi, oluşumları, aldığı yeni biçimler ve yüzeyde oluşan dokular, dokulanmalar hayretle incelenir. Doğanın kendisindeki doğurganlık, cömertlik, yaratıcılık ve biçimsel zenginlikler estetiksel verilere dönüşür. Belki de bu nedenlerle Şinasi Tekman hayatı boyunca en büyük sanatçının doğa olduğunu dile getirir ve sanatını bu söylem üzerine temellendirir. [20]

Tekman'da her bir parçayı keşfedişin ve sonrasında yaşanan sürecin ayrı bir öyküsü vardır. Doğada başlayıp atölyede devam eden bu süreçte, biçimsel hesaplaşmalar, andırışlar, benzetişler ve çoğu zaman küçük müdahalelerle gerçekleşir. Tekman genelde ahşabı kendi kimliğinde, doğal yapısını bozmadan kullanmayı tercih eder. Sadece biçimleri daha görünür kılar. Zaten bulduğu biçimin/nesnenin bir sanat nesnesi olma potansiyeli taşıdığını görür. En azından bunu sezinler.

Doğadan sadece ahşap veya odun parçaları toplamaz. Paslı demirler, kemikler ve doğanın ona sunduğu başka ilginç atık nesneleri de toplayarak biriktirme, istifleme ihtiyacı hisseder. Bilir ki, bulduğu yüz parçanın belki de on tanesi sanata dönüşebilecektir. Tıpkı ressamın yüz eskizinin sadece on tanesinin sanata dönüşebildiği gibi.

Malzemenin yaşanmışlığı, Tekman'ı etkileyen bir başka özellik olarak karşımıza çıkar. Ham demir ile zaman içerisinde paslanmış demiri aynı düzleme koymaz. Tercihi, yaşanmışlıktan yana olur. Malzemenin yaşanmışlığını aynı zamanda elde ettiği kimliğiyle/benliğiyle ilişkilendirmek mümkün olduğu gibi, zaman içerisinde bu yaşanmışlık ve kimlik çevre koşullarına göre durmadan değişime uğrar ve yeniden biçimlenerek katmanlaşır. Bu katmanlaşma yaşamsal ve estetiksel zenginliği de içinde taşır.

Yukarıda sıralanan özelliklerin farkındalığı ve uygulama alanına yansıması, sanatsal gelişim süreci içerisinde Tekman'ı ileri taşıyarak yaratımlarında belirgin bir öğe olarak ortaya çıkmasına ve çalışmalarının varlık nedeni haline gelmesine neden olur. Biçimleme yöntemi ise sanatçının dayattığı ve ham maddeyi dönüşüme uğratarak önceden belirlenmiş bir şekli/fikri meydana getirmek için kullanılmaz. Bu nedenle yonttuğu az sayıdaki eserlerde de malzemenin kendine yabancılaşmadığını ve doğallığını koruduğunu görürüz.

(20) Neriman Cahit (1990 Şubat). "Şinasi Tekman'ın Heykelleri", Lefkoşa: Ortam Sanat, 19 Şubat.

Ahşap Heykellerde Tekman'ın Sanatsal Gelişimi

Tekman, gerekli olan her şeyin en mükemmel biçimde doğada varolduğuna ve doğa tarafından yaratıldığına inanan bir kişidir. Doğada varolmayan hiçbir formun veya biçimin sanatçı tarafından yaratılamayacağı inancındadır. Bu düşüncenin ışığında doğayı taklit etmek yerine, doğanın verilerinden hareket etmeye yönelir, yaratım sürecinde de hayranlık duyduğu doğal biçimlerin kendisini yönlendirmesine izin vererek çağrışımlardan yol almayı uygun görür. Tekman'ın böylesi bir eğilimi hayatının büyük bir bölümünde sürdürdüğü ve küçük müdahalelerle veya daha bilinçli yontularla benzeyiş veya andırış sınırlarında dolandığını, sonrasında ise bu sınırı aşan yapıtlar ortaya koyduğunu söyleyebiliriz. Figürlerin bir çoğunun benzeyiş sınırlarında dolanmasının kendince ikincil bir nedeni daha vardır. O da, izleyicidir. Şinasi Tekman izleyici tarafından anlaşılmak ve sanatsever kazanmak ister. Onlarsız var olamayacağını düşünerek heykellerinin algılanışını kolaylaştırır. Onlara belki de gereğinden fazla ipucu vererek sanat nesnesinin okunurluğunu, başka bir açıdan anlaşılırlığını artırdığını düşünür. Kendince bu ipuçları aracılığıyla, izleyici sanat nesnesi okunurluğu açısından eğitilmektedir.[21]

Tekman'ın ahşapla ve buluntu malzemelerle kurduğu ilişki eserlerinin içeriğini de belirler. Malzemeyle ilişkisi bir yandan belirli bir konudan hareket ederek gelişen bir düşünsel yapıyı dışlarken, diğer yandan da içerik olarak toplumsal sorunların eserlere yansımasına olanak tanımaz. Bu nedenle ortaya koyduğu yapıtların birçoğu zihninde varolan bir konu/sorun çerçevesinde gelişip derinleşemez.

Resim 1

Resim 2

(21) Anonim(2003). Şinasi Tekman ile yapılan söyleşi. DAÜ-KAM Görsel Sanatlar Arşivi, Kaset II.

Tekman'ın genelde andırış kaygısıyla biçimlendirip konumlandırdığı insan veya hayvan figürlerinde veya soyut çalışmalarında ortaya çıkan durum ; doğanın yaratıcı gücü ve bitmeyen sonsuz form zenginliğinin çoğu zaman ön planda hissedilmesine neden olur. Bu nedenle Tekman'ın ahşap çalışmalarında daha çok yapısal özelliklerin öne çıkarak sorgulanabildiği ve doğayı konu edinerek doğa üstüne düşündüren gizli bir içeriğin varlığından bahsedebiliriz.

Tekman'ın ahşap çalışmalarına göz attığımızda, gelişim sürecini ortaya çıkarmak ve saptamalar yapmak açısından, içeriksel özelliklerden veya tarihsel dizilimlerinden çok, biçim ve malzeme kullanım dili açısından gruplara ayırarak incelemek olası görünüyor.

Başlangıçta Nahiflik

Tekman'ın daha çok ilk dönemlerinde görülen Resim 1 ve 2 deki eserleri nahif anlayışının ilk ürünleridir. Bu gibi çalışmalarında, forumlarda çözümlenme kaygısı sezinlenmediği gibi, oylumların (yüz, göz, burun, kol, vs.) biçimlendirilmesinde de sorunlar yaşanır. Bulduğu nesneye göre bazen küçük müdahaleler gerçekleştirirken, bazen de yontu tekniklerini belirgin olarak kullanarak biçime şekil vermeye çalışır. Anatomik bilgilerden uzak giriştiği bu biçimleme eyleminde, orantısızlık göze çarparken, figürlerin çözümsüzlüğü ve ifade yetersizliği kendini gösterir. Bu gibi çalışmalarda Tekman'ın heykele dair olan kütle boşluk, oran-orantı ilişkileri gibi sorunları çözemediği veya bu gibi sorunları hala keşfedemediği görülürken, nasıl bir insan/figür sorusu ise netlik kazanmaz. Heykellerinin konuları ise bulduğu malzemenin biçimi doğrultusunda ya insan ya da hayvanlardan oluşur.

Malzeme Keşfi ve Boşlukla Kurulan İlişki

Nahif çalışmalarının devamı niteliğinde seyreden resim 3, 4 ve 5'deki çalışmalarında ise durum farklılaşmaya başlar. İkinci aşama olarak nitelendirebileceğimiz böylesi çalışmalarda, sanatçının yontu ve biçimleme yöntemlerini kullanarak malzemeye şekil verme eylemi yerine, doğadaki buluntu nesnenin kendi içindeki potansiyellerinin ön plana çıkarmasına ve varlığını hissettirmesine yöneldiği görülür. 1980 sonrasına kayıtlı olan böylesi çalışmalarda biçimin güzelliği, ilginçliği veya malzemenin dokusal yapısı heykelin oluşturucu gücü olarak kullanılmaya başlanır.

Sanatçının küçük müdahaleleri ile onu konumlandırma şekli izleyiciyi yönlendirerek karşımızdaki nesneye bakışımızı belirler. Buluntu malzemeler sanatçının küçük bir dokunuşu ve müdahalesi ile kimlik ve anlam kazanırken, aynı zamanda sanatçının yontu ve biçimleme yetisi yerine buluş, keşfediş ve yeniden sunuş özellikleri ön plana çıkar.

Tekman, bulduğu malzemenin olasılıklarını denerken, ayrıca çocuksu bir oyuna da girişir gibidir. Yaratım sürecinde giriştiği bu oyun; malzemenin olasılıklarını deneme yanılma yolu ile keşfederek yeniden bir imgeye ulaşma oyunudur. Bu oyundaki en büyük yardımcısı ise boşluktur. Heykele dair sorunların neredeyse kendi başına çözümlendiği etkisi, Tekman'ın giriştiği bu oyunda kütle-

boşluk ilişkilerini sorgulaması ve uzamı keşfetmesi ile bağlantılıdır. Böylesi yapıtlarda hareketlenen figürlerin boşlukla kurduğu ilişki ve oylumların yapı itibarıyle kendi içerisindeki tutarlı oranları dikkat çekerek sorun olmaktan çıkar ve tutarlı ilişkiler bütününe dönüşür.

Örneklerini Resim 5 ve 6'de gördüğümüz çalışmalarda ise bu oyunun sanatsal kaygılardan arınarak, izleyeni gülümseten komikliklere ulaştığını ve eğlenceli bir hal alarak hafiflediğini söylemek mümkündür.

Organik ve Soyut

Sayısız eser veren sanatçının bazı çalışmaları ise figüratif anlayışın dışında yapılanır ve soyut formlar olarak izleyici ile buluşur. (resim 7, 8) Üçüncü grup olarak inceleyebileceğimiz böylesi eserlerde Tekman, nesneyi bilindik bir şekle benzetme girişiminde bulunmaz, bulduğu organik biçimin iç potansiyellerini kullanmayı tercih ederek soyut formlar üzerinden kendini ifade etmeye çalışır. Bu da izleyenin hayal gücünü zorlayarak soyut biçimlerle düşünmeye ve doğal forumları yeniden başka bir gözle algılamaya sürükler. Doğanın çürümeye terk ettiği değersiz ve anlamsız parçalar Tekman'ın müdahalesiyle sonsuzluğa/boşluğa asılmış, yaşayan, hareket eden ve kendi içinde devinen formlar haline dönüşerek anlam kazanır. Sanatçının sadece yeniden konumlandırdığı bu çalışmalarda doğa adeta yüceltilerek kutsallaştırılır ve ölümsüzleştirilir. Diğer yandan ise Kıbrıs Türk sanat ortamında soyut sanat örneklerinin ve avangart sanatçı profilinin öne çıktığı dönemlere denk gelen böylesi çalışmaların, bir iç hesaplaşma ürünü olduğunu ve ortamda beliren yeni sanatsal değerlere gönderme yaptığını da söylemek mümkün görülüyor. Yapıtlar bir açıdan, doğa – sanat ve/veya sanatçı - yaratıcılık kavramlarının yeni bir sorgulaması olarak belirir.

Özgür İrade

Dördüncü aşama olarak Şinasi Tekman'ın Resim 9 ve 10'daki çalışmalarını irdelemekte fayda vardır. Bu çalışmalar soyut sanat düşünüldüğünde, Cevdet Çağdaş'ın da saptadığı gibi Tekman'ın "en başarılı ve ulaşabileceği en üst düzeydeki işleri"[22] olarak kabul etmek bir açıdan olasıdır.

Resim 3

Resim 4

Resim 5

Resim 6

(22) Cevdet Çağdaş (1990). "Ölü Doğanın Yaşadığı Yer", Kıbrıs Gazetesi, 16 Şubat, s.19.

Böylesi eserleri diğerlerinden farklı kılan en belirgin özellik; buluntu nesnenin bir şeylere benzetilerek sunulma kaygısının eserin oluşturucu gücü olmaktan çıkarak arka plana itilmiş olmasıdır. Yine önceki çalışmalara benzer nitelikte doğanın buluntu nesnelerinden yola çıkılmış ve onun verileri doğrultusunda hareket edilmiştir. Fakat bunlar forumsal kaygıların ve estetiksel sorunların ışığında, bilinçli bir müdahale ile gerçekleşmiş ve yönlendirilmiştir. Bu nedenle ilgi, doğanın gizil güçleri veya buluntu malzemenin taşıdığı biçimsel özellikler yerine, eserin kendisine ve sanatsal değerlere kayarak doğa ile olan ilişkiler arka plana itilmiştir.

Eserlerde nesne, içinde taşıdığı yapısı ve kendine ait kimliği ile yaşar durumdadır. Organik yapı ve diğer çevresel koşulların, başka bir deyişle yaşanmışlıkların ahşap üzerindeki izleri, sanatçının müdahalesine karşın okunabilir. Tekman bu verileri oldukça zekice biçimleyerek, kendi bakış açısına göre konumlandırarak bize sunar. Örnek vermek gerekirse; ahşabı büyük bir dikkatle soyar, temizler, yer yer düzeltir, katmanlarını ve içindeki damarları ön plana çıkarmak için müdahale eder, kimyasallarla renk ayrımlarını belirginleştirir, koyuluk- açıklık değerlerini yakalar ve yakaladığı bu değerleri biçime göre yönlendirir.

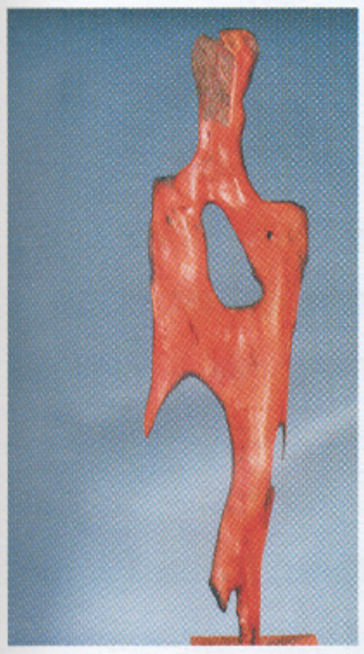
Çalışmalardaki iç oylumların, dolulukların, boşlukların ve çevresel sınırlamaların uzayla ve içtekilerle ilintili hesaplaşmalarındaki başarısı oldukça açıktır. Söz konusu çalışmalarda organik bir soyutlama eğilimi görülürken, malzeme hâlâ Şinasi Tekman'ın elinde, müdahalelere rağmen nefes almaya ve yaşamaya devam eder.

Resim 7

Resim 8

Resim 9

Resim 10

Resim 11

Resim 12

Ayrıca böylesi çalışmalarla Tekman, doğanın en büyük sanatçı oluşunu veya izleyici açısından anlaşılma kaygısını da aşarak çağdaş sanat anlayışlarına yöneldiği ve sanatçının özgür iradesinin farkına vardığı sonucuna ulaşabiliriz.

Zaten doğa hiçbir zamanda ve dönemde kendi başına sanat olmamıştır. Yüzyıllardır sanatçı doğadaki biçimsel ve içeriksel verileri gözlemleyerek, araştırarak veya deneyerek sanat eseri ortaya koymaktadır. Fakat bunlar aklın, sezginin ve estetiğin ışığında gerçekleşmiştir. Her sanatçı doğaya kendince bakmasını ve görmesini bilmiş, onu farklı açılardan sorgulayarak keşfetmiş ve kendine ait olanı veya onu kendi kılmayı bilmiştir.

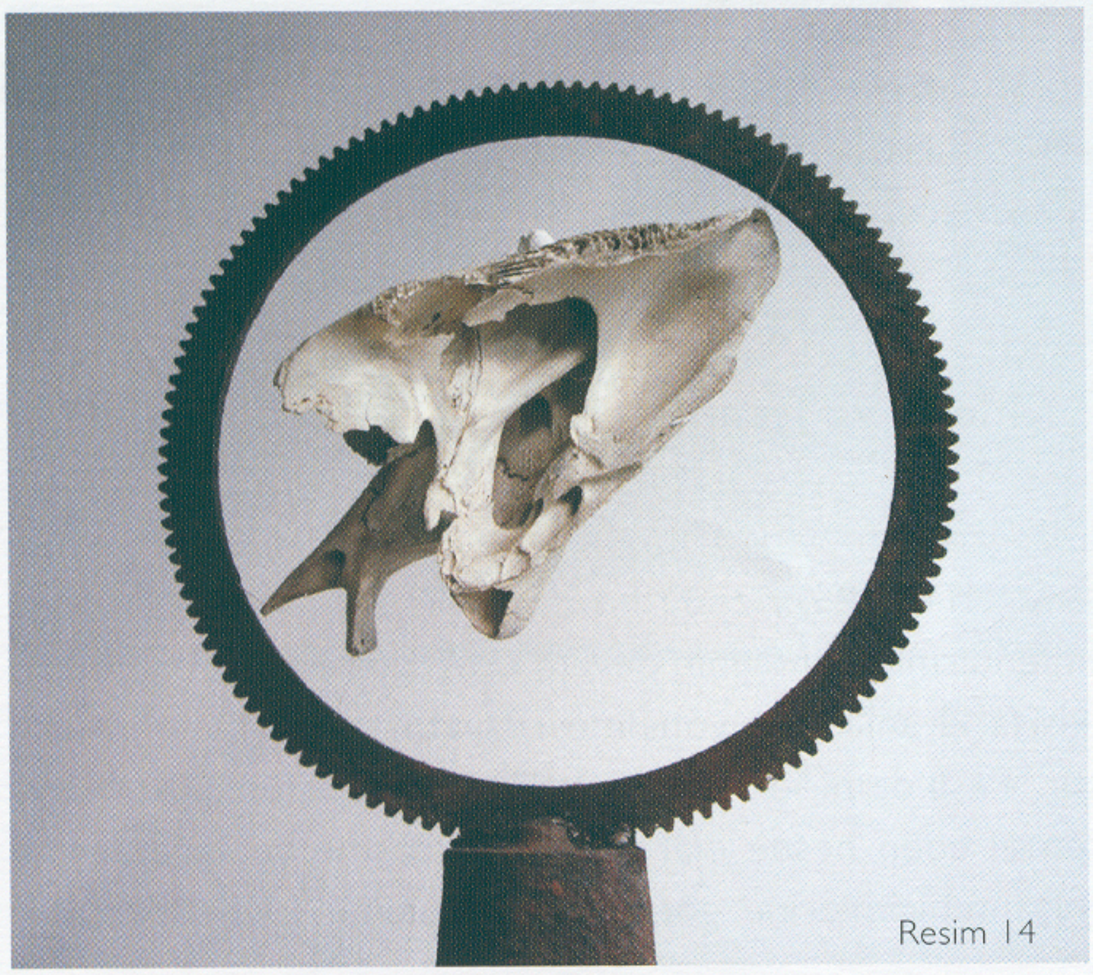
Resim 11 ve 12'deki çalışmalarda ise malzemeyle baştan beri kurduğu ilişki sona erer. Malzemenin yaşanmışlığı ve kimliği etkin bir özellik olmaktan çıkar. Bu çalışmalarda malzeme sadece sanatçının düşüncesini yansıtan bir araç görevindedir. Malzemenin verilerinden kaynaklı biçimleme yerine daha sert ve şematik soyutlama biçeminin uygulandığı, organikten sıyrılan formlarda ise dişil-eril formların ve düşüncelerin yer aldığı söylenebilecekler arasındadır.

Yaşam ve Ölüm Arasında Döngu: " Metal ve Kemikle Sanat "

Tekman sadece buluntu ahşaplarla veya doğadan topladığı atık odun parçalarıyla eser üretmez. Paslı demirler, kemikler ve benzeri malzemeleri de değerlendirmeye yönelir. Bu yönelişte ahşapla kurduğu ilişkideki temel düşünce ve biçimlendirme mantığının devam ettiği gözlemlenebilir. Fakat buluntu malzemenin kendisi ve görsel etkisi farklı anlamlara yönelmeyi dayatmış ve doğa ile kurulan kavramsal ve içeriksel ilişkiyi değiştirmiştir. Paslı demirler, doğayı değil, doğaya üstünlük kurmaya çalışan insan oğlunun gelişim evresini temsil eden nesne olarak, endüstrileşme ve sanayileşme sürecini işaret ederek çağdaş insana ve yaşantı biçimlerine göndermede bulunur. İskelet parçaları

Resim 13

Resim 14

ise ölümü dile getirişleri nedeniyle yaşamın karşısında yer alırlar. (resim 13,14) Böylesi eserlerde ölü hayvan iskeletlerinin boşlukta asılması veya demirle sınırlandırılmış bir döngü içerisine kıstırılması, bir taraftan ölümle yüzleşmeyi zorunlu kılarken, diğer taraftan da ilerleme sevdası içindeki modern insanın öz eleştirisini içinde barındırarak yeni bir okuma alanı yaratırlar.

Söz konusu çalışmalarda döngüsel yapı sonsuzluk ve ölümsüzlük kavramlarını çağrıştırırken, doğum-ölüm döngüsüne de işaret eder. Tekman kemikleri/ölümü boşluğa/sonsuzluğa asarak bu döngüyü durdurmaya ve an'da sonsuzlaşmaya/ölümsüzleşmeye çalışsa da, sanki doğanın yasaları gizli olarak sunulmakta ve ölümle girişilen bu hesaplaşmada insanlık yenik düşmektedir. Başka bir deyişle modern insanın doğaya üstün gelme adına giriştiği süreçte, ilerleme, egemen olma, üstünlük kurma, ölümsüz olma ve tanrılaşma gibi çabalarının boşunalığı vurgulanmakta, ve doğa yasalarının hala geçerliliğini sürdürerek kaçınılmaz olarak son'un karşısındaki zayıflığı hatırlatılmaktadır.

Farklı Açılardan Tekman'ın Çalışmalarına Bakış

Şinasi Tekman'ın heykel çalışmaları yukarıda da ele alındığı gibi kendi içinde birtakım gelişmeler kaydederek sürmüştür. Tekman, Cevdet Çağdaş'ın da belirttiği gibi çağdaşlaşma ve soyutlaşmaya yakın eğilimler göstererek çağımızın sanat anlayışına uyum sağlamış olabilir. Oysa ki atık malzeme kullanımı, biçimleme yöntemi ve doğa ile kurduğu ilişkilere bakıldığında başarısını veya sanatçı olarak önemini daha farklı noktalarda aramak gerekecektir.

Şinasi Tekman'ın yaratım sürecine, malzeme kullanma bilgilerine/yöntemlerine ve düşünce biçimine bakıldığı zaman, batı sanatında özlere ulaşmak için fazlalıkların atılması ve mutlak varlığa veya temel doğrulara/formlara ulaşılması anlamındaki soyut sanat anlayışlarını veya temel felsefelerini taşımadığını görürüz. Onun çalışmalarında ne soyutlamacı bir tavır ne de temel form arayışı vardır. Doğadan kaçma ve onu yok sayarak içe yönelme, kendi gerçekliğini veya öz varlığını ortaya koyma gibi bir amaç da görülmez. Mutlak bir tanrıya veya tinsel bir duruma ulaşmaya ise hiç çalışmaz. Yoktan var etme ve Tanrı gibi yaratma durumunu ise dışlar. Sanatın kendi elemanlarını kullanarak sadece kendini temsil etmesi de eserlerinde görülen bir özellik değildir. Bununla birlikte heykelin bilindik kille 'modle/etüt' etme geleneklerine hiçbir zaman bulaşmamış ve kaygısı hiçbir zaman doğayı, nesneleri, insan bedenini vb, taklit etme veya betimleme çabası olmamıştır.

Tekman'ın özellikle malzemeyi keşfedişi, kullanışı ve malzemeyle kurduğu diyaloğu düşünüldüğünde, gelenekçi heykel anlayışlarının dışında, yenilikçi bir tavır sergilediği ve çok daha çağdaş bir noktada olduğu gözden kaçmamalıdır. Ayrıca doğaya bakışı ve doğayı ele alışı da Tekmanı daha farklı noktalarda konumlandırmayı gerektirir.

Bilindiği gibi Kübizmle birlikte resimde kolaj tekniğinin bulunmasıyla malzeme açısından yeni arayışlara gidilmiştir. Picasso'nun önderliğinde gerçekleşen atık malzemenin sanatta kullanılmaya başlanması, gelenekçi sanatın sorgulanmasını ve sanatın "ne"liği üzerine bazı soru işaretlerinin oluşmasını da beraberinde getirmiştir. Sonrasında sanatın el becerisine olan bağımlılığı, boya veya malzeme bilgileri ve tekniklerinin önemi şüphe altına alınmış , yetenek bağlamındaki ilişkileri gözden geçirilmiştir. Ardından yerini sorgulama ve buluşa veya keşfedişe, keşfedişin özgünlüğüne ve yartıcılığına bırakmış, varolandan yola çıkılarak yeniden konumlandırmanın ve tasarlamanın önemi artmıştır. Bununla birlikte gündelik hayattaki sıradan malzemenin sanat yapıtının öğesi haline gelmesi büyük bir adım olarak nitelendirilmiş; kolaj tekniği , sanat ve yaşam arasındaki keskin sınırların bir ölçüde erimesinde etkili olmuştur.

Marcel Duchamp'ın hazır nesne kullanımı bu konudaki sınırları biraz daha öteye taşıyarak, çevremizde gördüğümüz gündelik hayattaki nesnelerin de sanat nesnesi olabilme potansiyelini sorgulatarak, sanatı bir yetenek ve beceri eyleminden bir düşünce eylemine dönüştürmüştür. Estetik ise sanattaki baştacı özelliğini yitirerek geri plana itilmiş ve hatta yok edilmiştir.

1960'lı yıllarda neo-avangart sanatlar gibi Arte Povera (yoksul sanat) sanatçıları da gelip geçici, atık, doğal malzemelerin kullanımına yönelerek, izleyiciye bu tür malzemelerin geçirdiği fiziksel, kimyasal ya da biyolojik süreçleri izletme yönünde gayret sarf ettirmişlerdir. Yoksul sanatçılar bir simyacı gibi gündelik malzemeleri sanata dönüştürme yetisi gösteren, yapıtlarında sık sık organik ve organik olmayan malzemeleri bir araya getiren, doğal ve doğal olmayan süreçleri irdeleyen ve çeşitli doğa yasalarını görünür kılmaya çalışan bir yol izlemişlerdir.

Diğer yandan 20. yüzyılın ikinci yarısında artan endüstriyel gelişmenin ve teknolojik hızın tehlikeli boyutlarını düşünmeye ve sorgulatmaya çağıran Arazi Sanatı, doğayı görünür kılan, doğaya dair bilinç uyandırmayı amaçlayan, teknoloji karşısında doğayı kutsayan bir yaklaşım sergilemiştir.

Şinasi Tekman daha çok Picasso'nun atık/buluntu nesneleri sanata dönüştürme eylemi gibi, doğanın atık nesnelerini sanata dönüştürmüştür. Onları doğal ortamlarından koparark–keşfederek yeni bir bakış ve anlamla seyirciye sunmuştur. Nesneleri zihnindeki bir imgeye veya en saf/yalın, temel forma değil, malzemenin ona çağrıştırdığı biçime ve anlama yönelmiştir. Bu açıdan Tekman, kendini rasgeleliğe veya kendiliğinden oluş sürecine de bırakmıştır denilebilir. Kullandığı malzemenin yapısına ve yaşanmışlığına önem veren Tekman, çoğu zaman malzemelerin belleğini ve karakterini yok etmeden kullanmış, taşıdığı özellikleri öne çıkarmış, bu şekilde de doğanın varolan potansiyellerini görünür kılarak sanata dönüştürmüştür. Tekman bu tavrı ile, sanattaki bakma ile görme arasındaki farkı da açık seçik olarak algılatmıştır. Bu nedenle onun çalışmalarında sanata ve çevremize/doğaya yeniden farklı bir gözle bakma ve üzerlerinde yeniden düşünme zorunluluğu belirmiştir.

Sıralanmaya çalışılan bu nedenlerden dolayı Tekman'ın ortaya koyduğu sanatsal sadece soyut sanat anlayışları ile açıklanamayacağı, formel bakıştan veya iç gerçeklik arayışlarından farklı olarak, süreç ve malzeme yapısını önemseyen doğacı ve çevreci sanat anlayışları ile ilişkilendirilebileceği ve bu çerçevede değerlendirilebileceği ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak Şinasi Tekman'ın bizlere bırakmış olduğu yapıtları, heykel adına Kıbrıs Türk toplumunda ilk örnekler olurken, zaman içinde gelişim göstererek kalıcı olmayı da başarmış, kendine ait kimliği ve tavrı ile dikkat çekmiştir. Onu sanatsal açıdan değerli kılan şey, nahif başlangıcına rağmen doğacı tavrı ve doğa ile sanat arasında kurmaya çalıştığı yenilikçi ilişkidir. Bu ilişki günümüzde değer kazanmaya devam ederken, diğer yandan da sanatın içeriğini ve seyrini değiştiren yeni değerlerin ve anlayışların görülmesi açısından, ortaya koymuş olduğu başlangıç noktasının keşfedilmesi ile ilişkilidir.

Heykel Çalışmaları ile İlgili Basında Çıkan Yazı ve Röportajlardan Örnekler

1972 sonrası şiir ve öykü çalışmalarını çoktan bırakmış olan Tekman, savaş sonrasında heykel çalışmalarına aralıksız devam eder. Birçok sergi açar ve karma sergilerde yer alır. Devlet resim-heykel yarışmalarına katılarak dört ödülün sahibi olur. Yurt dışında da sergiler açar. 35. sanat yılında, doğa bilincini yaymak ve her malzemenin değerlendirilebileceğini göstermeyi amaçlayan "Dillirga'dan Karpaz'a" sergi dizisini gerçekleştirerek, adanın kuzeyinde birçok şehirde ve köyde gezici sergiler düzenler. Söyleşilere katılarak deneyimlerini paylaşır. Gazetelere verdiği sayısız söyleşilerle basında da yer alarak sanat anlayışını dile getirir. 24 Ocak 2000 tarihli Kıbrıs gazetesinde yayınlanan "Şinasi Tekman'la Heykel Üzerine" başlıklı söyleşi şöyledir:

"...Şinasi Tekman, ülkemizde HEYKEL dendiğinde ilk akla gelen isimlerden biri. Yaşamı çizgisi neredeyse heykelle bütünleşmiş. Genellikle kendi yöresinde (Lefke) sık rastlanan ağaç kütükleriyle klasik bir beğeniyi bütünleştiren Şinasi Tekman'la heykel ve sanatına dair konuştuk:

En Büyük Sanatçı Doğadır

...Şinasi bey, neredeyse heykelle özdeşleşmişsiniz... Size şöyle sorarsam: Sizce nedir heykel ?...

-Heykel'in sözlük anlamına bakacak olursak şöyle görürüz: "Taş, metal, ağaç ve toprak gibi maddelerle yapılan üç boyutlu artistik kreasyon." Bana göre, bu heykeli çok dar anlamda tanımlıyor. Ama bu dar anlam içinde bile bazı mesajlar var. Kullanılan materyal ne olursa olsun, yapılan iş artistik bir kreasyon olacak. Sanatsal bir değeri ve yaratıcılığı olacak. Üç boyutlu olması yeterli değil.

Bana göre, doğadaki her şey bir heykeldir. Bir sanat eseridir. Zaten benim her zaman inandığım ve savunduğum gibi; "En büyük sanatçı doğadır". Benim sanat felsefem bu. Bir Beşparmak Dağlarına bakınız, bundan güzel heykel mi olabilir? Bir "Beşparmak" tepeleri, Alevkayası'ndaki o heybetli, rengarenk kayalara bakınız. Doğanın yarattığı gerçek heykel değil mi onlar? Değerli sanatçı dostumuz, ressam Fikri Direkoğlu'nun Boğaz'daki evinin önündeki anıtsal kaya kütlesine bakınız: Ondan güzel heykel mi olabilir?O muazzam heykeli evine taşıyamayacağı için evini oraya taşımış Sayın Sevilay ve Fikri Direkoğlu. Yılların, asırların izlerini taşıyan zeytin ağaçlarına dikkatlice bakınız. Hangi usta el bu kadar güzel heykeller yaratabilir? Gökyüzünü delercesine, bir kılıç gibi, bir kalem gibi uzanan bir servi ağacından daha güzel heykel mi olabilir? Bazen deniz sahillerinde sert rüzgarların etkisiyle, adeta size uzanırcasına duran ağaçlara bir baktınız mı? Doğanın izlerini, darbelerini ve yaratılan formları görmez misiniz? Ya dalgaların oyarak, yontarak şekillendirdiği

kayalar? Derelerin sürüklediği, sürüklerken tornalayıp şekillendirdiği, denize taşıdığı, daha sonra dalgaların sahilde ileri geri taşıyarak işlemi tamamladığı çakılları dikkatlice incelediniz mi? Hangi el, hangi sanatçı bir taş parçasını bu kadar düzgün, bu kadar muntazam yontabilir? Elimde olsa ve de evimde yerim olsa, hepsini evime, atölyeme taşımak isterdim.

Bir zürafaya, bir aslana, bir kartala, bir yılan derisindeki güzelliğe bakınız. Tavus kuşunun kuyruğundaki renkleri, bu kadar düzgün hangi ressam yapabilir? Bir zebranın vücudundaki çizgilere bir dikkat ediniz. Bir arının güzelliğini, bir kelebeği hangi usta sanatçı yaratabilir?

Gerçek sanatçı, bana göre "Doğa", gerçek sanat eserleri, heykeller doğanın yaptıkları, yarattıkları. Bizim yaptıklarımız ise onların taklidi.

Değişim Yapma İhtiyacı

.... Genelde ağaçla çalışıyorsunuz.

- Doğru söylediniz. Genelde ağaçla çalışıyorum. Ağaç beni fena sardı. Gerçi heykelle uğraşmaya başladığımdan beri, 1958'den beri dereden, tepeden, denizden malzeme toplarken ağaç yanında, Allah ne verdiyse taş, çakıl taşı, hayvan kemikleri, paslanmış demir de topladım. Büyük bir birikimim, malzeme stokum var. Artık dam altlarına sığamıyorum. Bahçe de doldu, taştı. 40 yıl ağaçla uğraştım. Son birkaç yılda bir değişim yapma ihtiyacı hissettim. Geçen yıl Devlet Resim-Heykel Sergisi'ne metal-kemik karışımı çalışmalarımla katıldım. Olumlu reaksiyon aldım. Bu beni cesaretlendirdi. Değişik malzeme kullanmaya devam etmem gerektiğine inandım ve devam ettim, ediyorum.

Son Devlet Sergisi için Gemikonağı Bakır Madeni tesislerinden topladığım ağaç kütükleriyle, paslanmış; asitli sularda kalarak şekillenmiş demirler kullandım. Bunları ben bir günde değil, 40 yıl içinde toplayıp sakladığım parçalar içinden seçtim ve bakır madeni ve tesislerinin Lefke ve çevresinde yarattığı çevre kirlenmesini vurgulayacak şekilde düzenledim. Seçici kurul verilen mesajı çok iyi algılayabilmiş ki bir tanesini ödüle layık görmüş. Ülkemizde, maalesef, sanat eleştirmeni yok. Bu nedenle, yaptıklarınızın başarılı olup olmadığını; sanatsal değeri olup olmadığını; tam olarak bilemiyorsunuz. Ancak sanat kültürü yüksek arkadaşların görüşlerinden yararlanabiliyorsunuz. Tabii, çoğu zaman, yakın dostlarımız oldukları için, eleştirileri objektif olamıyor.

Esas sorunuza dönecek olursak, zaman zaman başka materyal kullansam da benim esas tutkum ağaç. Ağaç derken de baş tacım zeytin...

Egemen Kim? Ağaç mı , Sanatçı mi?

Başka sanatçıları bilmiyorum ama, benimle ilgili olarak söyleyebilirim ki egemen olan ağaçtır. Ben ağacı değil; ağaç beni yönlendiriyor. Bir ağaç kütüğünü, bir kökü, denizin attığı bir parçayı daha elime aldığım anda aramızda bir iletişim başlıyor. Bu iletişim ve diyalog, bazen çok kısa bir sürede sonuçlanıp karara varılıyor; bazen de oldukça zaman alıyor. Örneğin, deniz sahilinde bulunan bir ağaç kütüğü, o kadar belirgin bir ifadeye, forma sahip oluyor ki, heykel o anda bitmiş sayılır.

Tanınmış bir heykeltıraşın bir sözü vardır: "Heykel yapmak, mermerin içinde şekil görüp fazla kısımlarını atmaktır." Ben de, ağacı bulduğum anda heykeli görebiliyor ve fazlalıkları atıyorum. Evet, benim heykel çalışmalarımda, kesinlikle egemen olan ağaçtır. Ben, belki sahip olduğumu düşünüyorum ama, gerçekten sahip onlardır. Beni yönlendiren, nasıl şekillendireceğimi, nasıl ve nerede saklayacağımı, teşhir edeceğimi dikte eden de onlardır.

Sanata İlgi (Neden) Yok

...Sizce ülkemizde heykel gereken önemi görüyor mu? Niye sokaklarımızda veya varolan birkaç meydanımızda, insanımıza estetik boyutlar katacak heykellerimiz yok? (Oysa çağdaş kentler heykelleriyle övünüyorlar.)

Bu sorunuza ben de bir soru ile cevap vereyim önce. "Siz bunca yıldır sanatla uğraşıyorsunuz; tüm sanatsal etkinlikleri yakından izliyorsunuz; gazetelerdeki köşelerinizde sanata geniş yer veriyorsunuz. Bırakın heykeli, ülkemizde, genelde sanata gereken önem veriliyor mu? Kesinlikle hayır. Ülkemizde, her alanda bir sanatçı yoğunluğu var; ama o oranda sanatsever, maalesef yok.

Bu konuda biz sanatçılarda da kusur olabileceğini düşünüyorum. "Acaba biz mi zamanla sanatseverleri sanattan soğuttuk ?" diye kendi kendime soruyorum. Ama gerçek olan şudur: Nüfusumuza oranla, her alanda çok sayıda sanatçılarımız var. Özveriyle çalışıp üretiyorlar. Ama, maalesef aralarında, aramızda bir dayanışma yok. Aksine herkes birbirini olumsuz yönde eleştiriyor; açıkçası kötülüyor. Herkes birbirini kötüleyince de sanatseverin güveni kalmıyor. Kimin iyi, kimin kötü olduğuna karar veremiyor. Kendim için söyleyim: Zaman zaman kulağıma geliyor. 41 yıldır sanatla uğraşıyorum. Güney Kıbrıs, İngiliz Üs Bölgesi ve Girne (Cumhuriyet döneminde) dahil bugüne kadar 24 sergi açtım. 4 devlet ödülü aldım. Hâlâ daha bazı sanatçı dostlarım yapıtlarımın heykel olup olmadığını tartışıyor. İşte bu nedenle, açılan sergilere gelen izleyicilerin sayısı

artacağına giderek azalıyor. Hele yabancı elçilik mensupları, son zamanlarda açtığımız sergilere artık gelmiyor. Onlara da bizim iç çekişmelerimiz yansıdı herhalde. Halbuki benim geçmişteki sergilerime, her defasında 4-5 büyükelçinin geldiği oluyordu.

Niye sokaklarımıza ve meydanlarımıza heykel dikilmediğine gelince: Bir kere bizde heykel olayı çok yeni; toplumda heykel geleneği yok. Türkiye'de de heykel geleneği yok. Türkiye'de de heykel çalışmaları 1923'ten sonra, Cumhuriyet'le başladı. İlk heykeltıraşlardan birisi de, kısa bir süre önce vefat eden, değerli sanatçı Zühtü Müridoğlu idi. Kıbrıs'ta ise henüz yarım asırlık bile bir geçmişi yok. Heykelin gerek Türkiye ve gerekse Kıbrıs'ta (Türk toplumu içinde) geç yaygınlaşmasının başlıca nedeni taassuptur. Biliyorsunuz, heykel putla özdeşleştiriliyordu. Ancak Cumhuriyet'in ilanından ve laikliğin benimsenmesinden sonra sanatçılar rahatça heykel çalışabildi.

Ancak şunu da ilave etmek isterim ki 1960'lı yıllara kadar Kıbrıs Rum toplumu arasında da heykel çalışmaları pek azdır. Ben, Lefkoşa'da ilk sergimi 1962 yılında, Lidra Palas Oteli karşısında Kıbrıs Türk Memurlar Birliği Lokali'nde açmıştım. Serginin açılışını, Cumhurbaşkanı Muavini olarak merhum Dr. Fazıl Küçük yapmıştı. İkinci sergimi Sayın Cevdet Çağdaş'la birlikte Lidra Palas Otel'de açmıştım. Her iki sergi de, Rum sanatseverler arasında da sükse yapmıştı. Her iki sergiye Rum basını da yer vermişti. İngilizce Cyprus Mail gazetesinin başlığı ise şöyleydi: "Striking Turkish Art in Nicosia Exhibition." Bugün bile Güney Kıbrıs'ta çok sayıda tanınmış ressam varken (Georghiou, Diamandis, Kanthos, Ekonomu gibi) tanınmış heykeltraş hemen hemen yoktur. Amerikan elçiliğinin düzenlediği "Brushstrokes Across Cultures" sergilerinde de bunu görebiliyoruz.

Sokaklara veya meydanlara dikmek için büyük çapta ve bronz veya demir döküm, granit veya kireçtaşı (Limestone) heykeller gereklidir. Kıbrıs'ta bunları dökecek, dökümhane yok. Türkiye'de bile son zamanlarda yapılabiliyor. Daha önceleri dökümle İtalya veya Fransa'da yapılıyordu. Taş heykel yapan profesyonel sanatçımız da 1-2 kişi.

Sanat Kültürü

...Sizin heykelleriniz doğal olanın ve yaşamın izleri gibi. Siz ne diyeceksiniz?

Evet, doğru söze diyecek yok. Ben doğayı salona taşımaya çalışıyorum. Ölü ağaçlara hayat vermeye çalışıyorum. Birinci sorunuza verdiğim cevapta, sanat felsefemin, en büyük sanatçının doğa olduğunu söylemiştim. Kanımca bu konuda başka söylenecek fazla bir şey yok. Doğanın yarattığı, doğal güzelliği, fazla katkı yaparak bozmadan korumaya çalışıyorum.

... Okullarımızda bir sanat kültürü nasıl oluşturulabilir?

Okullarda bir "sanat kültürü" ancak kültüre değer veren, sadece kendi branşında/konusunda ders vermekle yetinmeyen, çok okuyan, konserlere, tiyatrolara giden kültürlü, sanatsever, aydın, öğretmenlerle oluşturulabilir. Bunlar, akademik kualifikasyonu ve mesleki formasyonu yanında, iyi bir öğretmenin sahip olması gereken özellikler. Öğretmen seçerken veya terfi verirken bunlar kriter olarak kabul edilir mi, bilemiyorum...

Şinasi Tekman hakkında yazılan yazılarda, çalışmaları kimi zaman olumsuz eleştirilir, kimi zaman da takdir edilerek övgüye değer bulunur. Cevdet Çağdaş, 15 Şubat 1983 tarihli Bozkurt gazetesinde Tekman'la ilgili şu satırlara yer verir:

"...Şinasi Tekman, öğrenimi gereği, ahşapla çok iyi ilişkiler kurabilmiştir. Eğitimcilik yeteneği ile bağdaştırdığı sanatçılık yönünü, sanırım "Lefke Gazi Lisesi'nde" çalışmaya başladığı yıllardan (1959) başlamak üzere daha da pekiştirmek olanağını bulmuş ve Lefke'nin ağaç potansiyelinden, Gemikonağı sahillerine sürüklenen parça odunlardan çok yararlanmıştır.

Yirmi yıldan beri aralıksız çalışan ve sergi açan Tekman, bu son sergisi ile izleyicilerine sanat yaşamının ilginç bir kesitini sunmaktadır.

Buluşlarıyla meydana getirdiği "yontu" ve "form"lar kuşkusuz bir sanatçının söylemek istediklerinin özgün ifadesidir. Küçük ve basit ağaç dallarının, kuru, yanık odun parçalarının onun elinde bir insan figürü, bir kuş, bir balık hatta bir sürüngen hayvan şekline dönmesi çok kolay olmaktadır. Taş yontuculuğunun, dökümle yapılan heykelin henüz ilerlemediği ülkemizde Şinasi Tekman tarafından yapılan ve yıldan yıla geliştirdiği heykelcilik çok köklü bir yere ulaşmıştır. Kullandığı ağaçların çeşitlilik göstermesi, konularının zenginliği, yontu işçiliğinin artırılması ve ahşabın bakımı için kullandığı malzeme bizlere onun yirmi yılda başardığı aşamayı göstermektedir...."

Şinasi Tekman'ın 13 Şubat 1990 yılında Fluxus Sanat Galerisi'nde açtığı sergi ise çoğu kişi tarafından gelişim sürecinin en yüksek dönemi olarak görülür. Sergi sonrasında yine Cevdet Çağdaş'ın 16 Şubat 1990 tarihli Kıbrıs gazetesinde "Ölü Doğa'nın Yaşadığı Yer" başlıklı yazısı ve eleştirileri ilginçtir:

> *"...Özetle, otuz yılı aşkın bir süredir, özgün teknik ve ağaç formlarına olan büyük sevgisiyle, günümüze kadar taşıdığı ve yakın aralıklarla sergilediği eserlerinde, dönem dönem ve yıldan yıla bir çağdaşlaşma ve soyutlaşmaya yakın özellikler farkedilir. Bu gelişmeyle de, günümüz sanat anlayışına ayak uydurmuş sayılabilir.*
>
> ...Tekman, malzemesini bağdan, bahçeden, genelde doğadan seçerek toplar. Onun için "benzetiş" önde gelen bir yaklaşım ve sonuca giden ilk etkileşimdir. Özellikle eski işlerinde bu, fazlasıyla belirgindir. ...
>
> *...1988'de, Ankara'da yer alan 2. Asya-Avrupa Sanat Biyenali'nde Kıbrıs'tan gönderilen eserler arasında, tanınmış eleştirmen Kaya Özsezgin'in yakın ilgisini çeken ve olumlu eleştiriler alan sanatçılarımızdan biri olan Şinasi Tekman, sanıyorum son çalışmalarıyla daha da ilgi çekecek duruma gelmiştir. Kanımca bu sergisindeki "Yanık Ağaçlar"la gerçekleştirdiği büyükçe ve yeni üretilmiş heykelleri onun en başarılı ve ulaşabileceği en üst düzeydeki eserleri sayılabilir...*
>
> *Ne var ki, son çalışmalarının çarpıcılığını, alışılmış ve bilinen bazı heykellerini yeni yapıtlarla birlikte sergilemekle bir dereceye kadar azaltmıştır... "*

Kaya Özsezgin'in 1 Haziran 1988 tarihli Milliyet Sanat'ta ele aldığı 2. Asya-Avrupa Bienal eleştirisi ise şöyledir:

> *".. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, doğaldır ki Bienal'e yoğun ve sıcak bir ilginin ifadesi sayabileceğimiz yapıtlarla katılmaktadır. Aynı ilgi, bir önceki Bienal'de de görülmüştü. Sanatçı ve yapıt sayısının geniş tutulması, Kuzey Kıbrıs bölümüne fazlaca bir katkı getirmiyor. Tek sanatçının, ya da iki sanatçının etkili çalışmalarından oluşacak bir tanıtım programıyla katılmak, serginin genel görünümü için daha da çekici olabilir. Bu kez Emin Çizenel'in, şasisiz tuvaller üzerinde leke-çizim ilişkisi düzeyinde ele aldığı büyük kompozisyonları ile Şinasi Tekman'ın tahta cilalı heykelleri dışında kalan öteki işler, Kuzey Kıbrıs'taki sanatçı faaliyetinin yoğun olduğunu yansıtmaktan öte bir işlev taşımıyor....."*

Fluxus sergisi sonrasında, 16 Şubat 1990 tarihli Ortam gazetesinde Neriman Cahit'in yaptığı söyleşide, yine açtığı sergide elde ettiği başarı sezinleniyor.

" 13 Şubat Salı günü Fluxus Sanat Galerisi'nde açılan Şinasi Tekman'ın Heykel Sergisini izleme olanağı bulduk.

Sanat üzerine kesin yargılı hiçbir yazı yazılamaz. Bu bir genel doğru mu, bilemem. Tartışılabilir kuşkusuz. Bir sanat eserinin büyüsünü bozar gibime gelir onu anlatan sözcükler.

Şinasi Tekman'ın heykel sergisini bu duygu ve düşünceler içinde gezdim. Ne güzel anlamlar vermiş Tekman bir odun kütlesine. Duruşlarıyla, yüzlerindeki ifadelerle canlı kılmış her eserini. Sanki sadece isimleri eksik kalmış kişiler vardı karşımızda. Hatta çoğunda adeta bir hüzün, bir yalnızlık seziliyordu.

Her heykel uzun uzun seyredilip adeta diyalog kurulacak bir kimliğe bürünmüş. Şinasi Tekman kendine özgü biçemi içinde heykellerine anlatımcı bir boyut eklemekte. İnsan, onun heykellerinde figürle figürsüzün sıcak noktasında görsel bir dinamik kazanıyor ve tüm heykellerini birleştiren temel motif anlamına kavuşuyor.

Kısır sanat ortamımıza Sn. Şinasi Tekman'ın sergisi güzel bir renk getirdi...."

Şinasi Tekmanla İlgili Basında Yer Alan Heykel ile İlgili Haberler ve Röportajlar

- 1962. "Oymacılık Sergisinin Tarihi Belli Oldu", Bozkurt Gazetesi, 19 Ocak.
- 1962. "Oymacılık Sergisi", Bozkurt Gazetesi, 6 Şubat.
- 1962. "Şinasi Tekman'ın Başarısı", Akın Gazetesi, 15 Şubat.
- 1962. "Exhibition of Sinasi Tekman", Cyprus Mail, 30 June.
- 1962. "Exhibition", Cyprus Mail, 9 February.
- 1962.İbrahim Zeki Burdurlu, "Bizim Şinasi Bu", Bozkurt Gazetesi, 22 Nisan
- 1962 . "DR. Küçük'ün Dün Lefkoşa'da Törenle Açtığı Şinasi Tekman'ın Sergisi Büyük İlgi Gördü", Bozkurt Gazetesi, 11 Şubat.
- 1962. İzzet – Rıza Yalın, "Oymacılık ve Dağlama Sergisi ve Türk Turizm Endüstrisi", Bozkurt Gazetesi, 15 Şubat.
- 1962. "Cumhurbaşkanı Muavini Dr. Küçük Oymacılık ve Dağlama Sergisini Açtı", Halkın Sesi Gazetesi, 11 Şubat.
- 1967. "Exhibition", Special News Bulletin, 7 February.
- 1968. "Resim-Heykel-Oyma Sergisi", Halkın Sesi Gazetesi, 6 Nisan.
- 1963. "Resim-Heykel Sergisi Açıldı", Bozkurt Gazetesi, 31 Mayıs.
- 1963. Mustafa İzzet Adiloğlu,"Ledra Palas'taki Resim Heykel Sergisi", Bozkurt Gazetesi, 1 Haziran.
- 1974. "Ağaç Heykel-Resim Sergisine Davet", Halkın Sesi Gazetesi, 28 Haziran.
- 1974. "..." Bozkurt Gazetesi, 29 Haziran.
- 1974. Mahide Ergün, "Resim ve Heykel Sergisi" Halkın Sesi Gazetesi, 3 Temmuz.
- 1974. "Exhibition", Special News Bulletin, 27 June.
- 1975, Lerzan Öke, "Bazen Mücahit, Bazen Öğretmen, Bazen de Sanatçı", Hergün Gazetesi, 24 Nisan.
- 1977. "Gençlik Spor ve Kültür İşleri Dairesi Tarafından Tertiplenen Devlet San'at Sergisinde Ödül Alanlar Saptandı", Bozkurt Gazetesi, 8 Şubat.
- 1980. "Sanatçılarımızın 5. Yıl Toplu Sergisi Bugün Açılıyor", Bozkurt Gazetesi, 15 Şubat.
- 1981. Emine Akil, "Bir Heykeltıraşımız", Kuzey Kıbrıs Gazetesi, 14 Mayıs.
- 1981. "Şinasi Tekman", Kıbrıs, 11 June.
- 1981 Sevgül Uludağ "Cultural Festival Bring Colour to Nicosia", The Northern Weekly Mail, 15 August.
- 1983. Cevdet Çağldaş. "Yirmi Yılın Getirdiği", Bozkurt Gazetesi, 15 Şubat.
- 1983 "Şinasi Tekman Sanatının 25. Yılında" Kıbrıs Postası, 18 Şubat.
- 1983. Fikret Demirağ, Sanat Köşesi, "Sanatçı, Olmayan Bir Şeyi Yaratmıyor Varolanı Bulup Çıkarıyor", Halkın Sesi Gazetesi, 19 Şubat.
- 1983. Fikret Demirağ, Sanat Köşesi, Halkın Sesi, 5 Şubat 1983.
- 1983. "Şinasi Tekman'ın Heykel Sergisi", Birlik Gazetesi, 11 Şubat.
- 1983. "The Carnival of Animals and Men: Three Cheers to Mr. Şinasi Tekman Who Has Made It", Kıbrıs, 2 March.
- 1983. "Şinasi Tekman'ın Sergisi", Halkın Sesi 12 Şubat.

- 1984. "Şinasi Tekman'ın Albümünden", Birlik Gazetesi, 20 Ocak.
- 1984. Kamil Özay, "Anılarıyla Bir Sanatçımız, Şinasi Tekman", Birlik Gazetesi, 29 Şubat.
- 1985. "Şinasi Tekman, Turkish Cypriot Sculptor Who Gives Life to Wood", Special News Bulletin, 22 August.
- 1985. Tansu Eyupoğlu, "Yontu Sanatçısı Şinasi Tekman", Bozkurt Gazetesi, 17 Şubat.
- 1986. "Successful Exhibition", North Cyprus Weekly, 15 December.
- 1988. "2. Uluslararası Asya-Avrupa Sanat Bienali'ndeki KKTC Bölümü Eleştirildi", Halkın Sesi, 22 Haziran.
- 1988. Kaya Özsezgin, "Bienal İzlenimleri", İstanbul; Milliyet Sanat Dergisi, Haziran 1988.
- 1988. Birlik Gazetesi, 11 Şubat.
- 1988. Halkın Sesi Gazetesi, 11 Şubat.
- 1988. "M. Şinasi Tekman'ın Sergisi", Halkın Sesi Gazetesi, 8 Şubat.
- 1988. "Şinasi Tekman'ın 30 Sanat Yılı ve AKM'deki Ağaç Heykel Sergisi", Halkın Sesi Gazetesi, 3 Şubat.
- 1990. "Şinasi Tekman'ın Ağaç Heykel Sergisi Sürüyor", Birlik Gazetesi, 19 Şubat.
- 1990. Kani Kanol, "Şinasi Tekman'ın Sergisi Büyük İlgi Gördü", Kıbrıs Gazetesi, 16 Şubat.
- 1990. Cevdet Çağdaş, "Ölü Doğanın Yaşadığı Yer" , Kıbrıs Gazetesi, 16 Şubat.
- 1990. "Şinasi Tekman", Bozkurt Gazetesi, 20 Eylül.
- 1990. Neriman Cahit, "Şinasi Tekman'ın Heykelleri", Ortam Sanat, 16 Şubat.
- 1990. "Sanat Eserleri Pul Serisi Salı Günü Satışa Çıkıyor", Kıbrıs Gazetesi, 29 Temmuz.
- 1990. " M. Şinasi Tekman Ağaç Heykel Sergisi", Kıbrıs Postası, 8 Şubat.
- 1990. "Şinasi Tekman'ın Sergisi", Kıbrıs Gazetesi, 12 Şubat.
- 1990. "Different Faces of Şinasi Tekman", Northern Cyprus Monthly, May.
- 1991. Hasan Kahvecioğlu, "Sarayönü Pygmalion", Ortam Gazetesi, 14 Aralık.
- 1992. Taylan Kav, "Çok Yönlü Bir Kişilik: Şinasi Tekman", Kıbrıs Gazetesi, 8 Nisan.
- 1992. Taylan Kav, "The Singular Talents of Şinasi Tekman", Cyprus Today, 14 March.
- 1992. Neriman Cahit, "Kültürlerarası Fırça Darbeleri Sergisi", Ortam Gazetesi, 29 Ekim.
- 1992. "KKTC IV. Uluslararası Asya – Avrupa Bienali'nde", Kıbrıs Gazetesi, 21 Ocak.
- 1993. "Gazimağusa Belediyesi Resim Heykel Galerisi Nisan Ayında Tam Kapasite", Birlik Gazetesi, 30 Mart.
- 1993. "Tekman'ın 35. Sanat Yılı Sergisini Denktaş Açtı", Ortam Gazetesi, 7 Nisan.
- 1993. "M. Şinasi Tekman'ın Heykel Sergisi Bugün Mağusa'da Açılıyor", Vatan Gazetesi, 13 Nisan.
- 1993. Alper Susuzlu, "Ağaca Takla Attırmak veya Bir Şinasi Tekman Sergisi", Kıbrıs Gazetesi, 17 Nisan.
- 1993. "Şinasi Tekman'ın 2. Sergisi Gazimağusa'da", Kıbrıs Gazetesi, 13 Nisan.
- 1993. "Şinasi Tekman 35. Sanat Yılını Sergilerle Kutlayacak", Yenidüzen Gazetesi, 31 Mart.
- 1993. "35. Sanat Yılını Kutlama Etkinlikleri Çerçevesinde Şinasi Tekman'ın Heykel Sergisi Bugün Açılıyor", Kıbrıs Gazetesi, 6 Nisan.
- 1993. "Tekman'ın 35"inci Sanat Yılı Sergisi Açıldı", Yenidüzen Gazetesi, 8 Nisan.
- 1993. "Şinasi Tekman, 35. Sanat Yılını Sergilerle Kutlayacak", Kıbrıs Gazetesi, 31 Mart.
- 1993. Taçgey Debeş, "Bir Doğa Sanatçısı : Şinasi Tekman", Kıbrıs Gazetesi, 20 Nisan.

- 1993. "35 Yıllık Sanat Serüveni ve Şinasi Tekman", Ortam Gazetesi, 29 Nisan.
- 1993. Hasan Kahvecioğlu, "Sanatımızda Müthiş Açılım", Ortam Gazetesi, 20 Mayıs 1993.
- 1994. "Sanatla 35 Yıl", Yeni Demokrat Gazetesi, 25 Mart.
- 1996. "HP'de Karma Sergi: Bir Ağaç Dik", Halkın Sesi, 24 Mart.
- 1996. "Bir Ağaç Dik Sergisi 21 Mart'ta", Kıbrıs Gazetesi, 18 Mart.
- 1996. Neriman Cahit, "Şinasi Tekman...Heykel ve Heykelcilik Üzerine...", Ortam Gazetesi Sanat Güncesi, 21 Kasım.
- 1998. "Karma Heykel Sergisi Açıldı", Vatan Gazetesi, 30 Eylül.
- 1998. "Karma Heykel Sergisi Açıldı", Avrupa Gazetesi, 30 Eylül.
- 2000. "Şinasi Tekman'la Heykel Üzerine", Kıbrıs Gazetesi, 24 Ocak.

Tekman Sanat Galerisinde Açılan Sergiler ve Düzenlenen Şiir Geceleri

Açılış: Kasım 1996.
Yer: Hacı Ali Apt. Ledra Palace Barikatı Civarı Lefkoşa

- 9 Kasım 1996 Cumartesi, Şinasi Tekman ve Dr. Oleg Petroviç Nikitenko (Açılış Sergisi) Heykel, Suluboya, Pastel, Çini ve Karakalem Sergisi
- 23 Aralık 1996 Pazartesi, Nazin Abdülaziz ve Ahmet Abdülaziz. "Kuzey Kıbrıs Manzaraları Sergisi" Yağlıboya Desen, Çini Mürekkebi-Suluboya
- 2 Mayıs 1997 Cuma, Ayşe Tural Şiir Gecesi.
- Kasım 1997: Hosseyn Gholomania (Artman)
- Aralık 1997: Sabahattin Rahimoğlu
- Mart 1997: Göksel Özdil
- 17 Mart 1998 Salı, Alper Susuzlu ve İlke Susuzlu Resim Sergisi
- 12 Mayıs 1998 Salı, Oleg. Petroviç Nikitenko Resim Sergisi

Son Söz

İtiraf etmek gerekir ki, bazen iyi niyetle ortaya atılan düşünceler veya başlanılan çalışmalar süreç içerisinde kişide birçok değişime neden olur. Örneğin konu içerisine girip yol aldıkça baştaki nahif düşüncenin aslında derinleştikçe karmaşıklaşan, zorlaşan ve hatta kişiyi aşan boyutlara vardığı ortaya çıkar. Bu noktada, ne kadar zor bir işe kalkışıldığı gerçekliği ile yüzleşmek zorunda kalınır. Sanırım bu kitap da yazarı adına böylesi bir tecrübeye neden oldu. Başta sadece Şinasi Tekman'ın ölümüyle dağılan ve zaman içerisinde yok olacağı düşünülen heykellerin kayıt altına alınması ve korunması kaygısı ile çıkılan yolda, ilerledikçe, birçok taşın kaldırılarak altına bakılması gerekti. Taşlar yerinden oynadıkça altından çıkan, sadece heykelle ilgili kaygılarla sınırlandırılamayacak kadar dolu, dürüst, çalışkan, özverili ve samimi bir kişiliğin, toplumsal gerçeklikler açısından da önemsenmeye ihtiyaç duyan, örnek bir yaşam hikayesi oldu. Bu hikayede eminim ki birçok eksik nokta kalmıştır. Yine de Tekman'ın hayatı, kişiliği, yapıtları ve yaşadığı dönem açısından ortaya konan perspektif pek çok şeyi görünür kılmıştır.

Geçmiş değerlere sahip çıkmak, onları överek veya tabulaştırarak dokunulmaz bir yerlere oturmaktan değil, yaşamları boyunca ortaya koymaya çalıştıklarını algılamaktan, üretimlerini irdeleyebilmekten ve yaşam karşısında seçtikleri duruş ve verdikleri mücadeleden ders çıkarmaktan geçer. Bu açıdan bakıldığında Tekman'ın hayatı bizlere inanmayı, geçmişin ruhunu kavramayı, ilke ve değerlere sahip çıkmayı , mücadeleci olmayı, özveri ve sabırla çalışmayı, işini iyi yapmayı ve üreten insan olmayı örnekleyerek öğretiyor. En önemlisi de çevreye ve doğaya karşı duyarlı olmak, gerçek anlamda sevmek, emek vermek, sahiplenmek konularına yeniden, farklı bir biçimde yaklaşmak, algı ve bilinç düzeyimizi bir daha yüksek boyuta taşımak için bizleri adeta ikna ediyor.

Heykelle/sanatla kurduğu bağa gelince, bu bağ çağdaş sanatta önemsenen bazı değerlerin açığa çıkması açısından örnek oluşturabilecek düzeydedir. Bunlardan bazılarını sıralamak gerekirse; sanatın bir son (sanat eseri) değil sürece yayılan ve sürecin sonuçtan daha önemli keşiflerin yapılacağı bir alana dönüşmesi düşüncesi; çevremizde bulunan her türlü malzemeyle heykel/sanat yapılabilmesi durumu; estetiğin arka plana itilerek düşünceye, yaratıcılığa veya buluşa önem verilmesi gerçekliği; sanat – yaşam arasındaki bağın sorgulanması ve sanatın yaşamın bir parçası haline gelme çabası; sanatın yaşayan bir varlık olarak çevresel olaylara - doğaya karşı olan duyarlılığın önemsenmesi ve bu duyarlılıkları artırmada göstermiş olduğu çaba olarak sıralanabilir. Benzeti ve estetik kaygıların hala daha oldukça fazla önemsendiği ve bu iki değer üstünden sanat eseri üretilebileceği düşüncesinin yaygın olduğu bir toplumda, Şinasi Tekman'ın halk ağzıyla, odun parçalarıyla yapmaya çalıştığı şeyin sanatsal düzeyini anlamak veya keşfetmek birçok kişi için zor veya imkansız olabilir. Fakat bu durum ortaya çıkan yenilikçi bakış açılarının değerini ve önemini azaltmadığı gibi, zaman içinde de gerekli sorugulamaların yapılarak toplumda ve Kıbrıs Türk Sanat Tarihi'nde de gerekli yerini almasını engellemeyecektir.

Kaynakça

Antmen, Ahu (2008) 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar, İstanbul: Sel Yayıncılık.

Ersoy, Yaşar (1998). Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi, Cilt I-II, Lefkoşa: Peyak Kültür Yayınları.

Gombrich, E. H. (1999). Sanatın Öyküsü, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Irkad, Ulus (1997). Kıbrıs Türk Eğitiminde Tarihsel Gelişmeler, Lefkoşa: KTÖS Yayınları.

Krausse, Anna – Carola (2005). Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü, Almanya: Literatür Yayıncılık.

Nesim, Ali (1987). Batmayan Eğitim Güneşlerimiz, Lefkoşa: K.K.T.C Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları.

Yaman, Y. Zeynep (2008). "Sanat Tarihine Düşülen Bir Kayıt : Biçim ve Renk Ustası 'Ali Atakan' ", 5. İz Bırakmış Kıbrıslı Türkler Sempozyumu, Ali Atakan Resim Sergisi Kataloğu, Gazimağusa: DAÜ-KAM Yayını.

. ... (1987). Tarihsel Gelişim İçinde Kıbrıs'ta Sosyo-Ekonomik Yapı, Lefkoşa: Özgürlük Yayınları.

Yıldız , Netice (2002). "Bir Portre: Mevhibe Şefik - İlk Kıbrıslı Türk Kadın Resim - Sanat Öğretmeni (1923-_)", KADIN/WOMAN 2000 - Kadın Araştırmaları Dergisi/Journal for Woman Studies, Cilt III Sayı: 1, s.1-42.

Yıldız, N. (2003) "The Role of Turkish Cypriot Women Teachers in the Evolution of Modern Art Education", KADIN/WOMAN 2000 - Kadın Araştırmaları Dergisi/Journal for Woman Studies, Vol. IV, No: 1, s. 1-30.

Yıldız, N. (2003a). "A Mark of Modernity: The Role of Turkish Cypriot Women Artists in the Evolution of Modern Art", KADIN/WOMAN 2000 - Kadın Araştırmaları Dergisi/Journal for Woman Studies, Cilt IV, Sayı: 2, s. 1-36.

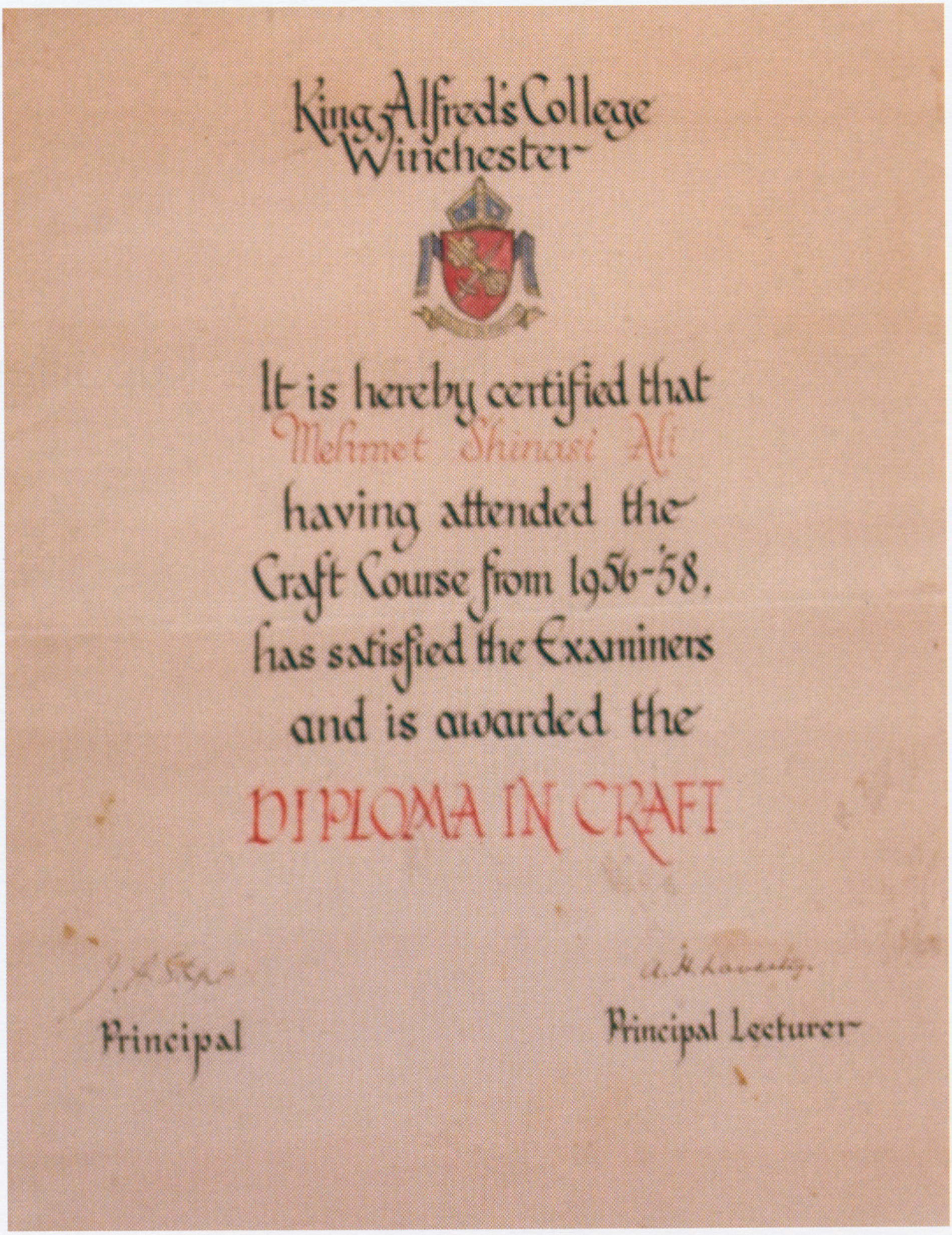
EKLER

Belgeler ve Küpürler

Anı Fotoğrafları / Şinasi Tekman'ın Yaşamından Kesitler

Heykel Fotoğrafları

Belgeler ve Küpürler

King Alfred's College
Winchester
It is hereby certified that
Mehmet Shimasi Ali
having attended the
Craft Course from 1956-58,
has satisfied the Examiners
and is awarded the
DIPLOMA IN CRAFT
Principal
Principal Lecturer

TÜRK MAARİF İDARESİ
Halk Eğitimi Bürosu
Güzel Sanatlar Kolu
(EDEBİYAT BÖLÜMÜ)
EB/1/60

28 Mart, 1960
LEFKOŞA

Sayın Bay/Bayan Şinasi Tekman .....

Edebiyat Bölümümüz adamızdaki Kıbrıslı ve Türkiyeli şair arkadaşların iştiraki ile bir "Şiir Gecesi" tertiplemek kararını almıştır. Bu gecede sizin de hazır bulunarak iki şiirinizi okumanızı ve bu hususdaki cevabınızı 6 Nisan, 1960 tarihine kadar Maarif Dairesine bildirmeniz rica olunur.

Yönetim Kurulu Başkanı

M. Suphi Riza

NOT: 1) Pek uzun olmıyan (4) şiirinizi;

2) Şiir gecesi çıkarılacak broşürde yayınlanmak için klişeye uygun parlak bir resminizi göndermeniz ayrıca rica olunur.

CEVDET ÇAĞDAŞ
ŞİNASİ TEKMAN

RESİM
HEYKEL
SERGİSİ

Ledra Palas Hoteli
Lefkoşa - Mayıs 1963

RESİM - HEYKEL
SERGİSİ

CEVDET ÇAĞDAŞ
ŞİNASİ TEKMAN
Dr. KEMAL KARADERİ

EXHIBITION

OF
RECENT WORKS

SARAY HOTEL
LEFKOŞA

5-13, Nisan - 1968 - April.
NICOSIA

M. Şinasi Tekman

8 Şubat, 1963 Cuma günü ö. s. saat 2 de Kıraliyet Hava Kuvvetleri Ağrotur Eğitim Merkezinde açılacak ağaç oymacılık, tornacılık, heykel ve dağlama sergisine teşriflerinizi saygı ile özler

Ziyaret Saatleri: 8 Şubat, 1963, Cuma ö.s. 2 - 8.
9 Şubat, 1963, Cumartesi ö.e. 9 - 12.
ö.s. 2 - 7.

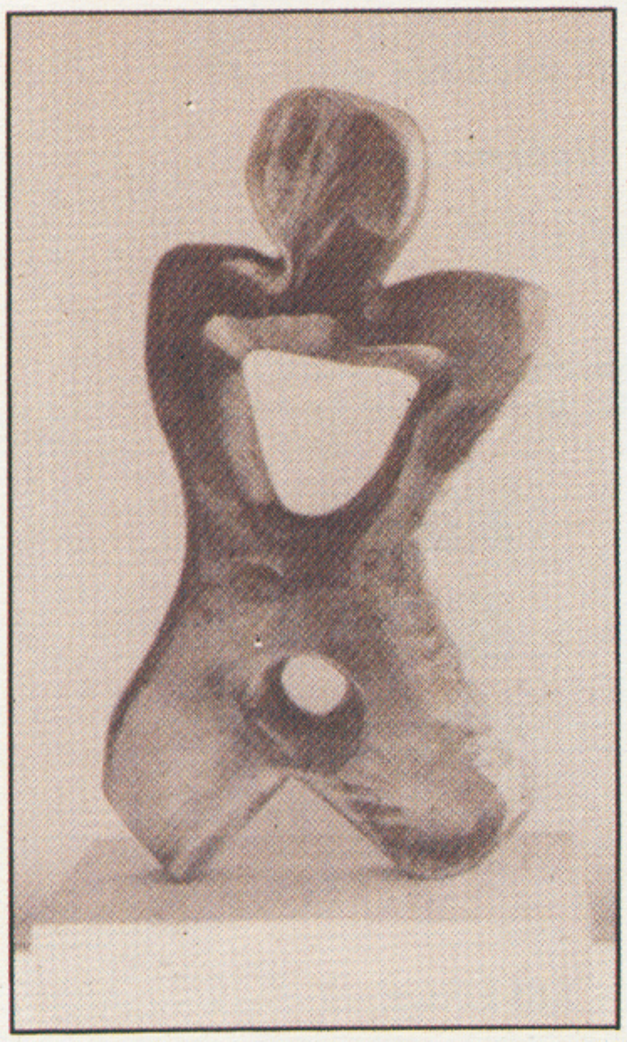
M. ŞİNASİ TEKMAN ve ÖZDEN SELENGE

Sayın .....

28 Haziran, 1974 Cuma günü ö.s. saat 5.30'da Şair Nedim Sokak, Çağlayan semtindeki Kıbrıs Türk İlkokul Öğretmenler Sendikası lokalinde Cumhurbaşkan Muavini ve Kıbrıs Türk Yönetimi Yürütme Kurulu Başkanı Sayın Rauf Raif Denktaş'ın yüksek himayelerinde tertiplenen Heykel - Yağlıboya Resim Sergilerinin açılışına teşriflerini saygı ile özlerler.

Sergi 3 Temmuz, 1974 tarihine kadar, her gün ö.e. saat 10.00 - 1.00 ve ö.s. 4.00 - 7.00'ye açık bulundurulacaktır.

FLUXUS ART GALLERY

M. ŞİNASİ TEKMAN
Ağaç Heykel Sergisi
Exhibition of Wood Sculpture

Sergi Meclis Başkanı Sn. Hakkı ATUN tarafından Saat 17.30'da açılacaktır.

The exhibition will be inaugurated by the Speaker of the Legislative Assembly Mr. Hakkı ATUN at 17.30 p.m.

13 Şubat - 26 Şubat 1990
13 February - 26 February 1990

81, Mehmet Akif Caddesi, Lefkoşa
Tel: 74670-75254 Tlx: 57410 OLGN TK.
(Olgun Mobilya Evi, Kat III - Olgun Furniture House, Floor III)

ÇARDAK YAYINLARI

Şinasi Tekman'ın Nasrettin Hoca hikâyelerinden mülhem olarak meydana getirdiği "Nasrettin Hoca Şiirler"i yeni bir deneme değildir. Buna rağmen Şinasi Tekman'ın Nasrettin Hoca'dan seçtiği ve manzumeleştirdiği hikâyeler zevkle okunacak bir güzelliktedir.

Çardak Yayınevi "Nasrettin Hoca Şiirleri"ni halk kitapları serisinin ilki olarak sunmakla bahtiyardır. Bu seriden çıkacak olan diğer kitaplarımızda yerli folklor'a bilhassa önem verileceğini işaret etmek isteriz.

KIBRIS'TA: 2 SİLİN
TÜRKİYE'DE: 1 LİRADIR.

"BOZKURT" Basımevi Lefkoşa.

Çığır

Aylık Türk Lisesi Dergisi

★

Erol. M. ÖZÇELİK
İ. Zeki BURDURLU
Azer NECDET
Özkan HIFZI
İbrahim EROL
Mustafa İ. ADILOĞLU
Ali F. ATUN
Özer MEMDUH
Mithat TEMEL
Akan SONUÇ
Ahmet HAŞİM
Hüseyin OSMAN
Cezmi ÖMER
Tekiyeddin A. MİTHAT
Ayer KÂŞİF
Hüseyin NASIF
M. Şinasi ALİ
Erdoğan CELÂL
Nüman E. ALİ
Taner F. BAYBARS
Günal OSMAN
Aysel GÖKOĞLU
Togay A. BAHÇECİOĞLU
Selçuk H. ANIK
Engin K. ÖREK

★

Yıl: II Aralık 1951 Sayı: 6

Fiyatı 6 Krş.

TÜRK DİLİ

AYLIK DERGİ

BU SAYIDA

YAZARLAR:

Agâh Sırrı Levend — Haydar Ediskun — A. Battal Taymas — Ömer Asım Aksoy — Lûtfi Ay — Erdoğan Tokmakçıoğlu — Kâmuran Şipal — Tahir Pamir — S. N. Özerdim

ŞAİRLER:

Suat Salih Asral — Ömer Nida — İsmet Ercan — Engin Ünsal — Gültekin Köktürk Suvarlı — Sadi Samra — Nihat Genç — A. Aytek Aydemir — Özbek İncebayraktar — Zeynep Yıldız Yetiker — Orhan Ulukan — Mustafa Kayabek — Coşkun Gökçay — M. Şinasi Tekman

Sayı: 71 Cilt: VI

1 AĞUSTOS 1957

Tekman'ın eserlerinden "Adam" ve "Balık" . . . (Foto Bozkurt - BİLBAY)

DR. KÜÇÜK'ÜN DÜN LEFKOŞA'DA TÖRENLE AÇTIĞI

Şinasi Tekman'ın Sergisi Büyük ilgi Gördü

Yabancılar, Başarılı Eserler Karşısında Hayran Kaldılar

(Özel Muhabirimiz İZZET-RIZA YALIN Yazıyor)

Kıbrıs Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Fâzıl Küçük, dün saat 15.00'te, Lefke Gâzi Orta Okulu Öğretmeni Şinasi Tekman'ın, Kıbrıs Hükûmeti Türk Memurlar Kurumu Lefkoşa Şûbesi salonlarında düzenlediği Oymacılık ve Dağlama Sergisi'ni halkın ziyaretine açmıştır.

AÇIŞ KONUŞMASI

Türk Cemaat Meclisi Sosyal İşler Dairesi adına sergi konusunda Talât Yurdakul'un yaptığı konuşmadan sonra kurdeleyi kesen Dr. Küçük, sergiyi gezmiş; eserlerin başarısı karşısında duyduğu hayranlığı belirtmiştir.

YABANCILAR DA HAYRAN

Serginin açılışında yabancı ülkelerin büyükelçileriyle Kıbrıs'ın birçok yerinden gelen yabancılar da hazır bulunmuştur. Oymacılık ve Dağlama Sergisi'ni gezen yabancılar, Türk san'atçısının ağaç oymacılık, tornacılık, dağlama, Türk desen ve kıyafetlerinde gösterdiği başarının büyüklüğü konusunda tam bir düşünce birliğine varmışlar; övgülerini belirtmekten kendilerini alamamışlardır.

ESERLER

Şinasi Tekman'ın eserleri arasında, özel atölyesinde çalışan Vural Niyazi, Hünalp Ali, Yüksel Salih, Hâlil İbrahim ve Güngör Mehmet adlı beş öğrencisinin reprodüksiyonları da bulunmaktadır. Genç öğrencilerin, öğretmenlerinin titiz ilgisi altında yaptıkları resimlerdeki çizgiler, gerçekten güçlü; göz alıcı bir özellik taşımaktadır.

Öğretmen Şinasi Tekman, Cumhurbaşkan Yardımcısı Dr. Küçük ile ziyaretçilere eserleriyle ilgili bilgi verirken . . .
(Foto Bozkurt - BİLBAY)

'Kâtibim' ve Tekman

Öte yandan Tekman'ın Kıbrıs'ın Türk yönünü tanıtan dağlamaları; 'Atatürk', 'İnönü', 'Gürsel' ve 'Kâtibim'i; ağaçtan yapılan 'Adam', 'Gebe Kadın' ve 'Leylek'i; 'Kayık Tabak', 'Midye Kutu', 'Balıklar'la öteki oymaları, ilgi ile seyredilen eserlerin başında gelmektedir.

Sinasi Tekman'ın çalışmalarında eşinin de emeğinin bulunduğu öğrenilmiştir. Örneğin 'Kâtibim' adlı dağlamanın çizgilerini, Bayan Tekman çizmiştir.

TANITMA YAZISI

Sergide dağıtılan bir tanıtma yazısında Şinasi Tekman'ın amaçları şöyle özetlenmektedir : "Unutulmağa yüz tutmuş bazı san'atları canlandırmak; el san'atlarını ada çapında yaymak; yerlilerle yabancılara Türk yapıtlarını tanıtmak; adadaki turizm endüstrisinin gelismesine yardım etmek . . . "

Sergi, 15 Şubat'a kadar sürecektir.

Lefkoşa'da Hırsızlık

Evvelki akşam, Lefkoşada Loizos Hristodulu Paşanın radyo satış dükkânına giren meçhul şahıslar, 200 liralıktan fazla radyo, batarya ve radyo aksamı çalmışlardır.. Polisin soruşturmalarına devam ettiği haber verilmektedir.

1-3

OYMACILIK SERGİSİ

Memnuniyetle haber aldığı mıza göre, Lefke Gazi Ticaret Lisesi İş Bilgisi öğretmeni Mehmet Şinasi Tekman her sene başarıyla açmakta olduğu ağaç oymacılık, dağlama, tornacılık ve heykelcilik sergisini bu sene önümüzdeki günlerde İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri Ağrotur Eğitim Merkezinde açacaktır.

8 Şubat Cuma günü karargâh komutanı tarafından açılıp iki gün sürecek olan Tekman'ın sergisinde Kıbrıs Türk El İşleri Kooperatifinin de bir köşesi bulundurulacağı ayrıca haber verilmektedir.

Her açtığı yeni sergide değişik ve ileri başarılar gösteren vatandaşımız Tekman'ın bu sergide de başarılar gösterip ecnebilerin takdirini toplayacağından emin bulunuyoruz.

Ağrotur 6 Şubat 1962

PAZAR, 22 NİSAN 1962

ÜÇLEME

BİZİM ŞİNASİ BU...

İbrahim Zeki Burdurlu

Kıbrıs Türk Lisesinin sınıflarından birinde tanıdığım öğrencilerimden biri de Şinasi'dir. Daha o zaman, öğrenciliğin havası içinde, dilinde bir sanat gücü vardı., konuşmasının kulaklarımda kalan bölümlerinde "mizah" çeşnisi bulunduğunu biliyorum.

Şölen dergisinin geçen sayısında bir yeni sanattan bahsettiğini gördüm, ilgi duymuştum. Bir Türk, ağaç üzerine güzel moifler işliyor. Bunları sergilemiş. İlgi de toplamış. Eserlerinden bazılarının fotoğrafları dergide yer almıştı.

Şinasi Tekman, bizim Şinasi idi. Gözlerim geçmişin uzak günlerine dalarak O'nun eserlerini seyrettim. Zevk duydum bu seyretmeden. Ne de olsa Şinasiyi tanıyordum, O'nun gözlerinde bazı ilk pırıltılardan bazılarını görenlerden biriydim. Şinasi yolun açık, işin verimli ve hizmetin büyük olsun. Bravo.

da eleştirileri cevaplandıran Tenmenin nereye kadar g'de ilnu olduğunu şehirlerek, Lgc

GENÇLİK, SPOR VE KÜLTÜR İŞLERİ DAİRESİ TARAFINDAN TERTİPLENEN

Devlet San'at Sergisinde ödül alanlar saptandı

BOZKURT — 8 ŞUBAT, 197

LEFKOŞA:

Gençlik, Spor ve Kültür İşleri Dairesi tarafından bu yıl ilk defa düzenlenen 1. Devlet Sanat Sergisine gönderilen eserler değerlendirilmiş ve ödül alan sanatçılarımız belli olmuştur.

AMAÇ

Devlet Sanat Sergisi her türlü sanat anlayışı ve çalışma farkı gözetmeden, sanatçılarımızın eserlerini bir araya toplamak, sanatçılarımıza ödül vermek ve bu suretle sanat verimini artırmak amacı ile düzenlenmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Devlet Sanat Sergisine resim ve Heykel bölümlerinden toplam 35 eser katılmıştır. Katılan eserler Fikri Direkoğlu (Turizm Tanıtma ve Pazarlama Dairesi Müdürü-Sanatçı), Ahmet Aziz (Sanatçı-eğitmen), Ahmet Şevket (Heykeltraş) ve Güner Pir (Sanatçı)'den oluşan Juri tarafından değerlendirilmiştir.

SATIN ALINACAK

Jüri üyeleri tarafından yapılan değerlendirme sonucu M. Şinasi Tekman'ın "Zafer Meşalesi", Emin Çizenel'in "Kıbrıs Usulü Korkuluk Çıkarma" ve Salih Bayraktar'ın "Mavili Kız" isimli eserlerine Devlet Sanat Servisi "Başarı Ödülü" verilmiştir. Başarı ödülü alan üç eserin her birine 3500 TL ödenek verilerek Gençlik Spor ve Kültür İşleri Dairesi tarafından satın alınacaktır.

ÖVGÜYE DEĞER

Değerledirme jürisi ayrıca İsmail Kâmil Çizer'in "Deprem II" ve Ahmet Savaş Örek'in "İdadi Sokak" isimli eserlerini de "Övgüye Değer" bulmuştur.

PLAKET

I. Devlet Sanat Sergisi'nde ayrıca "Başarı Ödülü" ve "Övgüye Değer" kazanan sanatçılara Gençlik, Spor ve Kültür İşleri Dairesi tarafından birer plâket verilecektir.

BİRİNCİ SERGİ

Değerlendirmeye katılmayan sanatçılarımızın da konuk sanatçı olarak katılacakları I. Devlet Sanat Sergisi Mart ayı sonunda Lefkoşa'da açılacaktır.

Sicp 2703

34

Gazi Ortaokulu,

Lefke.

4 Temmuz, 1961.

Türk Maarif Müdürlüğüne,

Lefkoşa.

Efendim,

Türk el san'atlarını yaymak ve tanıtmak gayesiyle Lefke'de, hiçbir ticarî gayesi olmayan, bir ağaç oymacılık ve tornacılık atölyesi kurmayı arzu ediyorum. Yalnız tatil zamanlarında çalıştıracağım bu atölyeden gayem Türk Motiflerini işleyerek Türk eserlerini yabancilara tanıtmaktır.

Adamızda bu san'atla meşgul olan bir Türk san'atkârının bulunmayışını gözönünde tutarak bu işe teşebbüse karar verdim. Arzu edenlere, elimden geldiği kadar öğretmeğe ve her yardımı yapmağa hazırım.

Gereğinin yapılarak bu iş için bana izin verilmesini saygılarımla arzederim.

Saygılarımla,

(M. Şinasi Tekman)

Öğretmen.

O.O

Böyle bir şeye müsaade edemeyiz. Gayesi Ticarî olmayıp Türk Sanâtını tanıtmak bakımına göre bunun bir faaliyeti olarak yapılabilir. Okulun adı değişmeli.

8/7/61

Sayı:Sec.P.2703

11 Temmuz, 1961.

M. Şinasi Tekman,
Gazi Ortaokulu,
Lefke.

4 Temmuz, 1961 tarihli yazınız karşılığıdır.

Okul dışında ağaç oymacılık ve tornacılık atelyesi kurmanıza müsaade edilemiyeceği,

2. Gayesi ticarî olmayıp Türk sanatını tanıtmak olduğuna göre bu faaliyetin bir okul faaliyeti olarak ele alınabileceği ve okulun atelyesinden istifade edilebileceği bildirilir.

Bilgi edinmeniz rica olunur.

Maarif Müdürü

TAR/SA

TÜRK CEMAATİ MECLİSİ
21 Temmuz 1961
LEFKOŞA

Lefke.

I9 Temmuz, I96I.

Türk Cemaat Meclisi Başkanlığına,

Türk Maarif Müdürlüğü eliyle,

Lefkoşa.

Efendim,

Lefke'de, yalnız tatillerde çalışmak üzere bir ağaç oymacılık ve tornacılık atölyesi kurmayı tasavvur ediyorum. Bu atölyeyi kurmaktan gayem şunlardır:

I. Türk Cemaatı arasında yayılmamış olan bu san'atları yaymaya çalışmak.

2. Halen işsiz olan Lefke'li bir gence bu san'atları öğreterek Lefke'ye ve dolayısıyle adaya bir san'atkar kazandırmak.

3. Turistlerin aradıkları hatıra eşyalarından yapmak suretiyle yabancılara Türk El San'atlarını tanıtmak.

4. Adadaki san'at çalışmalarına hız vermek için yardım etmek.

Hiçbir ticarî gayesi olmayan bu atölyenin faaliyete geçebilmesi için bütün gerekli makine ve alet temin edilmiş bulunmaktadır.

Halen okulumuzda bu işler için gerekli techizat ve atölye olmadığından müfredat proğramına konması imkânsızdır.

Bu atölyeyi kurmam için gerekli müsaadenin verilmesini saygılarımla arzederim.

Saygılarımla,

(M. Şinasi Tekman)
Lefke Gazi Ortaokulu İş Bilgisi Öğretmeni.

T.C.M. İcra Hey'etinin 25.7.1961 tarihli oturumunda:

"Lefke Gazi Orta okulu öğretmeni Sinasi Tekman'a; Lefke'de bir ağaç oymacılık ve tornacılık atölyesi kurmak hususunda, yeni san'atkârların yetismesini sağlıyacak bir gayenin gerceklesmesine matûf bir hareket olması sebebiyle, hiç bir ticarî gaye tasımamak, sadece tatil saatlerine inhisar etmek ve masaisini kat'iyyen aksatmamak şartıyle izin verilmesine"

karar verilmiştir.

SecP. 2703

3 Ağustos, 1961

Bay Sinasi Tekman,
Lefke Gazi Ortaokulu, Lefke.

19 Temmuz, 1961 tarihli ve Lefke'de bir ağaç oymacılık ve tornacılık atölyesi kurmanız hususundaki dilekçeniz, Türk Cemaat Meclisi İcra Hey'etinin 25.7.1961 tarihli oturumunda incelenmiş ve yeni san'atkârların yetişmesini sağlıyacak bir gayenin gerçekleşmesine matuf bir hareket olması sebebiyle, hiç bir ticarî gaye taşımamak, sadece tatil saatlerine inhisar etmek ve mesainizi aksatmamak şartıyle izin verilmesine karar verilmiştir.

Durum saygı ile bildirilir.

Maarif Müdürü)

Ö.2.2708 41

TÜRK MAARİF MÜDÜRLÜĞÜ
20 Ekim
LEFKOŞA

Lefke,

18 Ekim, 1961.

Özel Eğitim Şube Amirliğine,

Türk Maarif Müdürlüğü,

Lefkoşa

Efendim,

28, 29, 30 Ekim tarihlerinde Lefkoşa'da "Ağaç oymacılık, dağlama, torna işleri, Türk Desen ve Kıyafetleri" sergisi açmamı arzu ediyorum.

Bu sergimin başarılı olabilmesi için salon tanzimi, organize ve davet hususlarında gerekli yardımı yapmanızı saygılarımla arzederim.

Saygılarımla,

(M. Şinasi Tekman)
Öğretmen.

Ö.E
Özel bir teşebbüs ama kendisinin teşebbüs etmesi lüzum da müşkülümüz halinde yardımcı olmamız lüzum ! acaba teşebbüsümüz yok !
20. 10. 1961

Celadet Bey
Müzeyyen Hanımla
Antalyaya gitmeden
yardım yapabilirsin
23/10/61

25

Kasaba - Baf
26 Ocak 1956

Müdürü Canib Atasoy:

Efendim,

İlk okul öğrencileri için "Yapilada" isimli ağaç ve orman şiirlerini muhtevi bir kitap neşretmiş bulunuyorum. Muvafik bulduğunuz takdirde ilk okullara ve öğretmenlere tavsiye etmenizi rica ederim.

Saygılarımla,
M. Şinasi (Tekman)
Öğretmen
Kasaba - Baf

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI

GENEL ORTAÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : Sec.p 2703

Lefkoşa

22 Ocak,1992

Sayın Şinasi Tekman,
5,Şerif Arzık Sok.
Köşklüçiftlik- Lefkoşa.

Sorumluluğumuzda bulunan Londra Üniversitesi'nin "GCE Examination Overseas" Sınavlarının bugüne kadar başarı ile gerçekleşmesindeki katkılarınız takdirle karşılanmıştır.

1992 Döneminden itibaren bu görevi Türk Maarif Koleji Müdürünün yapması Bakanlığımızca uygun görülmüştür.

Sınavların gerçekleşmesindeki yapıcı yardımlarınıza teşekkür eder. saygılarımı sunarım.

Ali Rıza Özkök
Müdür

SA/SB

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI

GENEL ORTAÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : Sec.p 2703

Lefkoşa

7 Mayıs 1992

İLGİLİ MAKAMA

Adı Soyadı : Mehmet Şinasi Tekman

Doğum Tarihi : 10.12.1933

Doğum Yeri : Arçoz

Yukarıda Kimliği belirtilen Mehmet Şinasi Tekman 1.9.1954-20.11.1960 öğretmen 21.11.1960 - 3.10.1982 Müdür Muavini 4.10.1982 - 5.6.1986 Müdür Vekili 6.6.1986-21.1.1990 Lise Müdürü olarak görev yapmış ve 22.1.1990 tarihinden itibaren Emekli olmuştur.

Bu belge adı geçenin dileği üzerine düzenlenmiştir.

Ali Rıza Özköke
Müdür

/SB

12 Aralık, 1956

Mehmet Shinasi Ali
KING ALFRED'S COLLEGE,
WINCHESTER.
England.

Nevtuş:

6 Aralık tarihli mektubunu aldım. Çok memnun kaldım. Arçoza gideceğine de sevindim. Biraz değişiklik olur. Anne ve babama 22 günden beri mektup göndermediğimi yazıyordum. Halbuki ben her hafta yazarım. Halen cevapsız iki mektubum var. Aldıklarını ümit ederim.

Teyzem adresini istedi. Sana mektup yazacakmış. Bugün kendisine adresini yazdım. Lefke'ye gönderecek. Teyzem bana yazdığı mektupta, Ziya Bey dayıma nikâh fotoğrafı göndermediğimizi yazıyor. Ziya Bey dayım, kendisini niçin ayırmıyoruz veya unutmuşuz diye şikâyet ediyormuş. Size adresini vereyim de bir fotoğraf da ona gönderin: Dr. Ziya Tekman
Göz Mütehassısı
Haydarpaşa Askerî Hastanesi
İstanbul - Türkiye.

Yarın kollej tatil oluyor. Tatilimiz 25 gün. Bir haftasını burada geçireceğim. İkinci hafta İngiltere'nin en kuzey ve en soğuk yerlerinden biri olan Glasgow'a gideceğim. Bir

12 Aralık, 1956

Mehmet Shinasi Ali
KING ALFRED'S COLLEGE,
WINCHESTER.
England.

Nevbuy:

6 Aralık tarihli mektubunu aldım. Çok memnun kaldım. Arçoza gideceğine de sevindim. Biraz değişiklik olur. Anne ve babama 22 günden beri mektup göndermediğimi yazıyorsun. Halbuki ben her hafta yazarım. Halen cevapsız iki mektubum var. Aldıklarını ümit ederim.

Teyzem adresini istedi. Sana mektup yazacakmış. Bugün kendisine adresini yazdım. Lefke'ye gönderecek. Teyzem bana yazdığı mektupta, Ziya Bey dayıma nikâh fotoğrafı göndermediğimizi yazıyor. Ziya Bey dayım, kendisini niçin ayırmıyoz veya unutmuşuz diye şikâyet ediyormuş. Size adresini vereyim de bir fotoğraf da ona gönderin: Dr. Ziya Tekman
Göz Mütehassısı
Haydarpaşa Askerî Hastanesi
İstanbul - Türkiye.

Yarın kollej tatil oluyor. Tatilimiz 25 gün. Bir haftasını burada geçireceğim. İkinci hafta İngiltere'nin en kuzey ve en soğuk yerlerinden biri olan Glasgow'a gideceğim. Bir

hafta kalıp geri döneceğim. Mektupları yine kollej adresine gönderin. Muntazamen bize verecekler.

Geçen hafta içinde kolleğin dansı, tiyatrosu, acayip giyinmiş koşusu, yılbaşı partisi oldu.

Akşam sinemada idim. İki filmin arasında jurnal gösterirler. Akşam Kıbrıs'tan da bir parça vardı. Yüzlerce otomobil Lefkoşa'da benzin yerinde toplanmış. benzin almak için sıra bekliyorlar. Tanıdık birkaç kişi gördüm. Babam benzinle nasıl gidiyor?

Nevruz, annemin ölçüsünü al ve bana gönder. Kendisine bir elbise göndereceğim. Anneme, bana mektup yazmasını söyle. Eski Türkçe. Çünkü burada Vedat isminde Sudanlı bir Arap arkadaşım var. O bana okur.

Başka yazılacak birşey yok. Anne ve babama ayrıca yazamıyacağım. Kendilerine selâmlarımı söyle. Ellerinden öperim. Ayrıca bütün akrabalara bol bol selâmlar. Gözlerinden öper; mektubumu beklerim.

Sevgilerimle,

Sinasi.

Not: Sana bir haftalık yemek listemizi gönderiyorum. Bazı yemeklerin tarifi arkada yazılıdır. Bizim yemek diyeceğimiz tek bir yemek var mı?

Hasan'ın Böreği

Değişti dostum devir, devran,
Bomboş kaldı şöyle meydan;
Sürün atınız Beyler, durmayın,
At binenindir, kılıç kuşananın,
Yağma böreği Hasan'ın.

Sizindir hep uzak, yakın,
Düşünmeyin altta kalanı sakın;
Ezin Beyler, korkmayın,
At binenindir, kılıç kuşananın,
Yağma böreği Hasan'ın.

Kimine laf gerek, kimine mangır,
Allah'tan cümleye sabır;
Buyurun Beyler, utanmayın,
At binenindir, kılıç kuşananın,
Yağma böreği Hasan'ın.

M. Sinasi Tekman

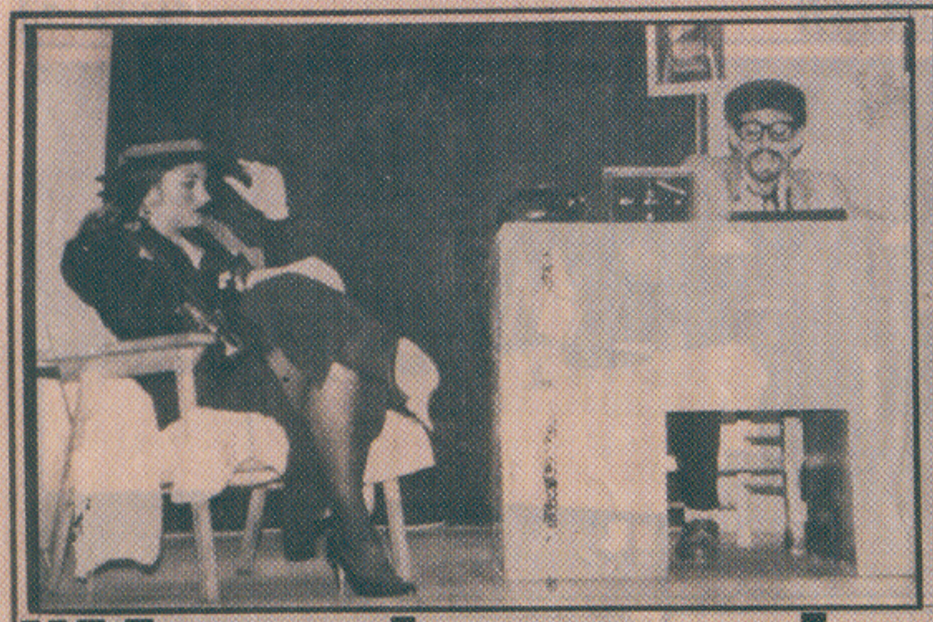
Hasan'ın Böreği

Değişti dostum devir, devran,
Bomboş kaldı şöyle meydan;
Sürün atınız Beyler, durmayın,
At binenindir, kılıç kuşananın,
Yağma böreği Hasan'ın.

Sizindir hep uzak, yakın,
Düşünmeyin altta kalanı sakın;
Ezin Beyler, korkmayın,
At binenindir, kılıç kuşananın,
Yağma böreği Hasan'ın.

Kimine lâf gerek, kimine mangır,
Allah'tan cümleye sabır;
Buyurun Beyler, utanmayın,
At binenindir, kılıç kuşananın,
Yağma böreği Hasan'ın.

M. Sinasi Tekman

"Haydan gelen huya gider!"

ALİ BATURAY

Gençlik, Spor ve Çevre Bakanlığı Gençlik Dairesi Gazimağusa Gençlik Tiyatroları önceki akşam perdelerini açtı. Kıbrıslı yazar Şinasi Tekman'ın yazdığı ve Alper Susuzlu ile Zalihe Susuzlu'nun yönettiği "Haydan Gelen Huya Gider" isimli tek perdelik komedi, izleyenlerin beğenisini kazandı. Tiyatronun açılışını Gençlik, Spor ve Çevre Bakanı Serdar Denktaş yaptı. Elektrik kesintisi nedeniyle oyun jenaratör sayesinde izlenebildi.

HEDEF OLAYI DİĞER BÖLGELERE DE TAŞIMAK

Açılışta konuşan Serdar Denktaş, elektriksiz bir gecede açılış yapmak zorunda kalmaktan dolayı duyduğu üzüntüyü dile getirdi. Sanat etkinliklerinin önemine değinen Denktaş; "bünyesinde tüm sanat dallarını toplayan hem göze hem de kulağa hitap eden bir sanat dalı olan Tiyatro sanatının toplum yaşamındaki önemini vurgulamak ve tiyatronun gençler arasında benimsenip yaygınlaştırılmasını sağlamak amacı ile Gençlik Dairsi bünyeside "Gazimağusa Gençlik Tiyatroları"nı oluşturmuş bulunuyoruz. Hedefimiz Gençlik Tiyatrolarının diğer bölgelerimizde bulunan Gençlik Merkezlerine taşınabilmesidir..." dedi.

TURNEYE DE ÇIKILACAK

Bakan Denktaş, oyunun yönetmenleri Alper ve Zalihe Susuzlu kardeşlere ve oyunculara teşekkür edip onları kutladı. Bu arada oyundan önce gerek maddi, gerekse malzeme olarak katkıda bulunan kişi ve kuruluşlara oyundan önce plaket verildi.

Gençlik Tiyatroları iki gruptan oluşuyor. "Haydan Gelen Huya Gider" oyununu orta eğitim öğrencileri oynadı. Üniversite öğrencilerinin oynadığı oyun ise 1995'in Ocak ayı içerinde sahnelenek. Alper- Zalihe Susuzlu kardeşlerin verdiği bilgiye göre her iki oyun da turneye çıkacak.

"Haydan Gelen Huya Gider Oyunu"nda, Eda Özatasoy, Batu Baykurt, Hüseyin Duvarcı, Esra Dede, Halil Özçoban, Hikmet Altıntaş ve İlke Susuzlu isimli öğrenciler rol aldı.

ORTAM – 23 KASIM, 1995 Sayfa 9

K.T. KOMEDİ TİYATROSU VE "HERŞEY AYNI HAMAM AYNI TAS"

Tiyatrolarımız perdelerini açmaya başladı. İşte bunlardan biri **"Aynı Hamam Aynı Tas" oyunuyla mevsimini açan "Kıbrıs Türk Komedi Tiyatrosu"**uydu. Tiyatro'nun Müdürü **Zalihe Susuzlu**'nun "onuncu kez dünya prömiyeri" gecesinde vurguladığına göre topluluk "7 yıllık tiyatro uğraşlarında 35 oyun sergilemişler. Kendilerini, " **konuşma diline doğru sadeleşmiş bir Geleneksel Çağdaş Komedi Tiyatrosu"** olarak niteleyen Kıbrıs Türk Komedi Tiyatrosu bu konuda ise hayli iddialı...

Bunun kanıtı olarak da gerçekleştirdikleri Kıbrıs, Londra ve Türkiye turnelerine olan büyük ilgiyi gösteriyorlar.

TARTIŞALIM... TARTIŞABİLELİM...

Ben, burada bir parantez açarak pek çok gerçeğimiz gibi Tiyatro/tiyatromuz konusunda da açık/ve kapalı bir sürü söylem/ve söylentinin- durmadan- üretildiği ülkemizde keşke bir araya gelsek ve tüm olguları tartışsak/tartışabilsek diyorum. Aslında bu iş devletimiz televizyonu B.R.T'ye düşer ama ne yazık ki BRT bir devlet radyo ve T.V'si olmanın getirdiği sorumluluğun çok ötesinde- bir kaç program dışında- kendine Türkiye özel kanallarını örnek alarak ama onların da çok düşük düzeyinde vıcık vıcık, sulu talk-shawların ötesinde bir yere varamıyor. Varamayacak da çünkü binbir süçgeçten geçirilerek alınması gereken elemanları alırken hala daha tek geçerli. Ölçü iktidardaki parti ve bir partiliye yakın olma ölçüsüdür.

Ötesi, çek kuyruğunu gitsin.
Bir curcuna ki, canlara sağlık.

...

Evet, gelelim tartışmamız gereken konulara. Gerektiğinde daha çok açmak gayesiyle birkaç soru ile sınırlayayım:

Bir tiyatro oyununu sahnelerken hedefimiz nedir /ne olmalıdır? Kitleye sadece anlayacağı bir tiyatro sunmak mı, yoksa kitleyi daha yukarılara çekme mi olmalı? Tiyatro yapmak, sadece bugünün şartlarıyla oyalanmak mıdır? Ya dün'ün sosyal/tarihsel boyutları? Daha da önemlisi YARIN, yani, geleceğin insanının yaratılmasında katkı payı?

Tiyatro bir yaratı alanı. Ve her yaratı alanı gibi bir özgünlük/ve estetik/ve felsefi boyut gerektir miyor mu?

Bir başka soru da, özelde oynanan oyun, genelde tiyatro topluluğu-bir bütün olarak-seyirciye gerçek bir tiyatro kültürü verebilmiş midir/verebiliyor mu?

Sahne düzeninde ulusal deyiş, yani bir estetik görüş, "bizim" diyebileceğimiz bir görüş açısı var mıdır? Ya konunun evrensel boyutu?

Devam edelim: "Bir Halk tiyatrosu geleneğimiz , bir köylü tiyatrosu geleneğimiz var mıdır? Aslında bu kavramlar nedir, açılımı yapılmış mıdır? Ya Orta oyunu geleneğimiz ve diğer kültür

KİMLİK VE TİYATROMUZ HAKKINDA:

Her neyse, yaptığınız sanatsa birkaç sözle de olsa takviye etme ihtiyacı duyarsınız. İlle de beni yazmaya iten şeyler neydi, bir bakalım. Sevgili tiyatroseverler, konuşma diline doğru sadeleşmiş bir Geleneksel Çağdaş Komedi tiyatrosunu gündeme getirip ilk olma özelliğine sahip olduğumuz için şimşekleri üzerimize çektik. Ancak Eleştiriden çok övgü aldık. Yılların kültür mirasına dirsek çevirmeyip bilinçle sahiplendiğimiz için mutluyum. Türk olarak bu güzel adada Akdeniz etkisiyle ulusunu muhafaza ettirmek herkese nasip olmaz. Hem **Türk olduk hem de Akdenizli!** Ama hiçbir zaman ırkçı olmadık! O kadar karmaşık birşeymiş gibi dallanıp budaklanan kimlik meselesi siyasi arenaya alet edildiği için çok üzgünüm. Bu sanat tarihçilerinin sanatçıların, tarih araştırmacıların işi olmalıdır! **Kimisi Kıbrıslı Türküm diyor, kimisi Kıbrıslı, kimisi de Türküm diyor. Yedi bin yıldır bu topraklarda yaşam devam ediyor. Ama Kıbrıslı, yahut Kıbrıslı Türk veya Türk olarak.**

BEZGİN.... YENİK... RUHSUZ...

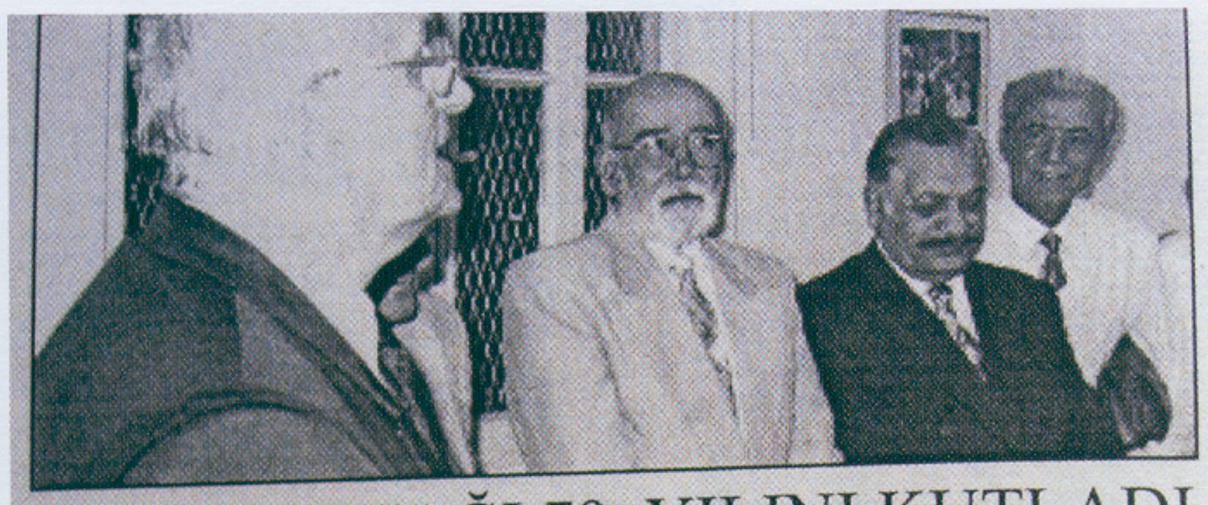
1974 Sonrası kentleşmeye geçişte birdenbire çevremize yabancılaştık. 1974 öncesi yaşadığımız yerlerde, o gün

DEVRİM ERBİL ÜSTBAŞLIĞIYLA SUNULAN SERGİLER...

İstiyorum ki, sanat yaşama haz katsın... Tıpkı, yemek, içmek gibi bir de sanata psikolojik gereksinmemiz var... Bunu çoktandır unuttuk... Ama ben istiyorum ki, bu hazzı yeniden anımsayalım ve yaşayalım... Gittikçe daha da zorlaşan hayat, yitirdiğimiz yaşama sevincini

Şinasi Tekman'ın yazdığı "Haydan Gelen Huya Gider" oyununun sahnelenmesi ve Kıbrıs Türk Kömedi Tiyatrosu tarafından verilen "Hizmet Ödülü"

KARDEŞ OCAĞI 79. YILINI KUTLADI

Lefkoşa, Kıbrıs'ın yaşayan en eski sivil toplum örgütü olan Kardeş Ocağı dün akşam kuruluş yıldönümünü kutladı.

Kardeş Ocağı'nda düzenlenen kuruluş kokteyline Başbakan Derviş Eroğlu, TC Lefkoşa Büyükelçisi Hayati Güven, 14. Zırhlı Tugay Komutanı Tuğgeneral Yusuf Kuttay Sükan ve eşi, Yüksek Mahkeme Başkanı Taner Erginel, Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Salih Coşar, CTP Genel Başkanı Mehmet Ali Talat, bazı milletvekilleri ve Kardeş Ocağı'nın üyeleri katıldı.

Kokteylde ilk olarak Kardeş Ocağı Başkanı Hilmi Refik bir konuşma yaparak misafirlere tarihi bilgi verdi.

Kardeş Ocağı'nın kurucu üyelerinin resimlerini de tanıtan Refik, daha sonra misafirlere oturma odasında ikramda bulundu.

REFİK

Kardeş Ocağı'nın Başkanı Hilmi Refik kokteylde yaptığı konuşmada, Kardeş Ocağı'nın tarihi hakkında bilgi verdi.

Kardeş Ocağı'nın 1923 tarihinde kurulduğuna inanıldığını ancak yapılan araştırmalarda Ocağın 1909-1910 kadar gerilere gittiğinin ortaya çıktığını kaydeden Refik, 1 Kasım 1923'de ocağın Birlik Ocağı adını aldığını ve tarihteki "Birlik " gezetesinin ocağın yayın organı olduğunu kaydetti. Ocağın 1932'de Kardeş Ocağı adını aldığını ifade eden Hilmi Refik, bugünkü Kardeş Ocağı'nın 235-240 üyesi bulunduğunu belirtti.

Refik, Kardeş Ocağı'nın eski geleneklere bağlı, tüm partilere açık, tüm Kıbrıslı Türklerin sesi olmaya devam eden ve sorunlarını paylaşan bir yer olduğunu da vurguladı.

VII. DEVLET RESİM-HEYKEL SERGİSİ

M. ŞİNASİ TEKMAN

Kısa bir süre önce bu sütunlarda sanatla ilgili bir yazı yazmış ve ülkemizde her yıl düzenlenen Devlet Resim-Heykel Sergisine de değinmiştim. O yazımda devlet sergilerinin sanata karşı hem sanatçıların ve hem de sanat severlerin, ilgisini artırdığını yazmıştım. Ödül alan ve devletce satınalınmaya deger bulunan eserlere ödenen paranın, fazla ahım-şahım olmamakla beraber ülke şartları dikkate alındığında tatminkar olduğunu belirtmiştim. Satın alınan eserlere ödenen para miktarının sergiye katılımın da yüksek olmasını teşvik ettiğini ifade etmiştim.

Bu görüşlerimin gerçek olduğunun, bu yıl düzenlenen "VII. Devlet Resim-Heykel Sergisi" ne katılımın rekor düzeyde olmasıyla kanıtlandığını görmekten memnun oldum. Sergiye toplam 45 sanatçının 194 eserle katıldığı ve 28 sanatçının 87 eserinin sergilenmeye uygun bulunduğu açıklanmıştır. Özellikle Resim dalında, 39 sanatçının 168 eserle katılması ülkemizde bu sanat dalına karşı ilginin nekadar yüksek olduğunu kanıtlamaktadır. Gerçi Seçici Kurul 22 sanatçının 64 eserini sergilemeye değer bulmuşsa da, ülkemizde sanatın yaygınlaştığını ve topluma maledildiğini göstermesi bakımından sevindiricidir. Kaldı ki eserleri Atatürk Kültür Merkezi salonunda sergilenmeyen 9 sanatçının salon dışında bir protesto olarak sergiledikleri eserler arasında ilginç çalışmalar bulunduğu da bir gerçektir. Bu anlamlı protesto ayni zamanda görkemli Atatürk Kültür Merkezi sergi salonlarımızın sanatçılarımıza dar geldiğinin de ifadesidir. Eserleri sergilenmeyen sanatçılarımızın duyduğu burukluğu anlamakla beraber Seçici Kurulun kararına da saygılı olmak gerekir. Sergiye katılanlar peşin olarak şartlarıda kabul etmiş olurlar.

Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Kültür Dairesi Müdürlüğü'nün, Devlet Resim-Heykel Sergilerinde seçici kurula üye bulmak için her yıl zorlandığını biliyorum. Ülkemizde sanat eleştirmeni, sanat tarihçisi yok. Güzel Sanatlar Akademileri olmadığı için deneyimli, bu sahalarda uzman bilim adamları da yok. Sanmatçılarımızın hemen hemen tümü de sergiye katılmak istediğinden Seçici Kurula katılmayı kabul etmiyorlar. O halde kabul edenlere de özveride bulundukları ve cesaret gösterdikleri için teşekkür etmek gerekir.

Aslında geçmiş yıllarda Seçici Kurulun oluşumundan ben de yakınmıştım. Hatta görüşlerim yazılı olarak da Kültür Dairesi Müdürlüğüne bildirmiştim. Benim önerim Seçici Kurula Türkiye'den akademi hocaları sanat eleştirmenleri veya tanınmış sanatçılardan 1-2 üye çağrılması idi. Ayrıca KKTC'nde yasayan değerli İngiliz sanatçılar da vardır. Her yıl onlardan birinin de Seçici Kurula alınmasında yarar vardir. Seçici Kurulda bu yıl veya geçmişte görev alan üyelerin dürustlük, tarafsızlık, objektiflik ve iyi niyetlerinden kesinlikle şüphe etmiyorum. Ama, küçük bir ülke olmamız nedeniyle herkesin birbirini tanıması iyi birşey olduğu kadar, bir seçim veya tercih söz konusu olunca sakıncalıdır. Devlet sergilerinde Seçici Kurulda görev alacakların aktif olarak sanata devam eden, eser üreten ve zaman zaman sergilere katılanlar arasından seçilmemesine de dikkat edilmelidir. Diyelim ki bu yılki sergide ödül alan veya bir eseri devletçe satın alınmaya deger bulunan bir sanatçı, gelecek yıl, Seçici Kurulda görev alırsa ve Seçici Kurulda üye olanlardan biri veya birkaçı sanatçı olarak katılır ve ödül alırsa herkes ne der? "Bu işte bir bit yeniği var" denmez mi? İngiliz'in deyimiyle "you scratch my back and I scratch yours" (Sen benim sırtımı kaşı; ben de seninkini) şüphesi gelmez mi insanın aklına?

Zaman zaman yapılan kişisel bazı şikayetlere karşın, kanımca tüm sanatçılarımızın üzerinde fikir birliğine vardığı bir gerçek vardır. O da, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın her yıl düzenlediği Devlet Resim-Heykel Sergisi; herkesin takdir ettiği, başarılı bir etkinlik. Üstelik de amaca hizmet etmektedir. Bazı aksaklık veya hataların olmasının bu etkinliğe gölge düşürmemesi gerekir. Yeter ki biz yapıcı olarak eleştirelim ve Kültür Dairesi de bu eleştirileri değerlendirsin. Nitekim, geçmişte çok eleştirilen, "sergiye gönderilecek eserlerin uzun kenarının 120 cm'den fazla olmaması" şartı bu yıl kaldırılmıştır.

Seçici Kurulun oluşumu ile ilgili olarak, her yıl yapılan eleştiriler de dikkate alınırsa, devlet sergisinin "devlet" adına yaraşır bir güvenilirlik kazanacağı muhakkaktır.

25 Aralık 1992/SS 11 Vatan

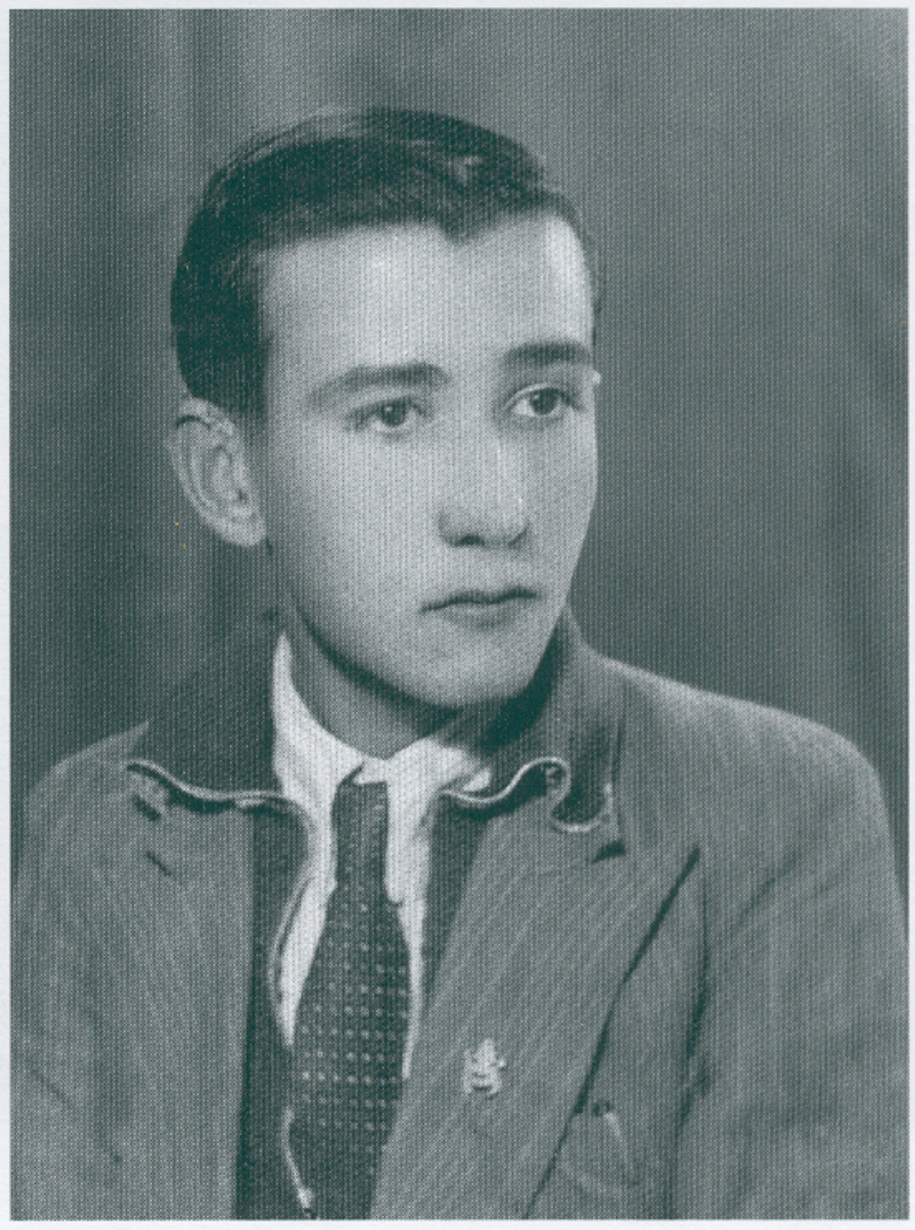
Anı Fotoğrafları

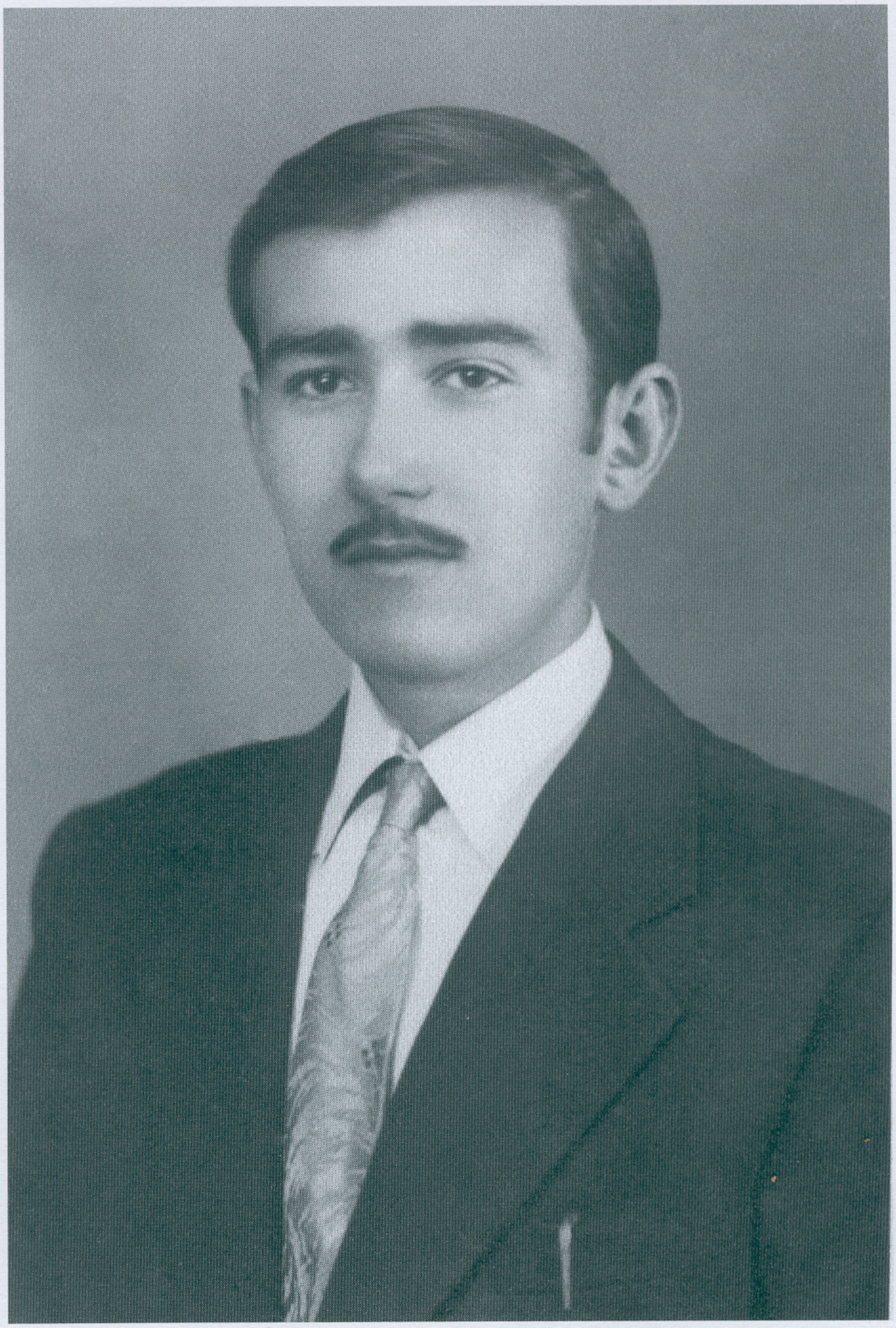

Öğretmen Koleji yılları. 1952

Lise Dönemi

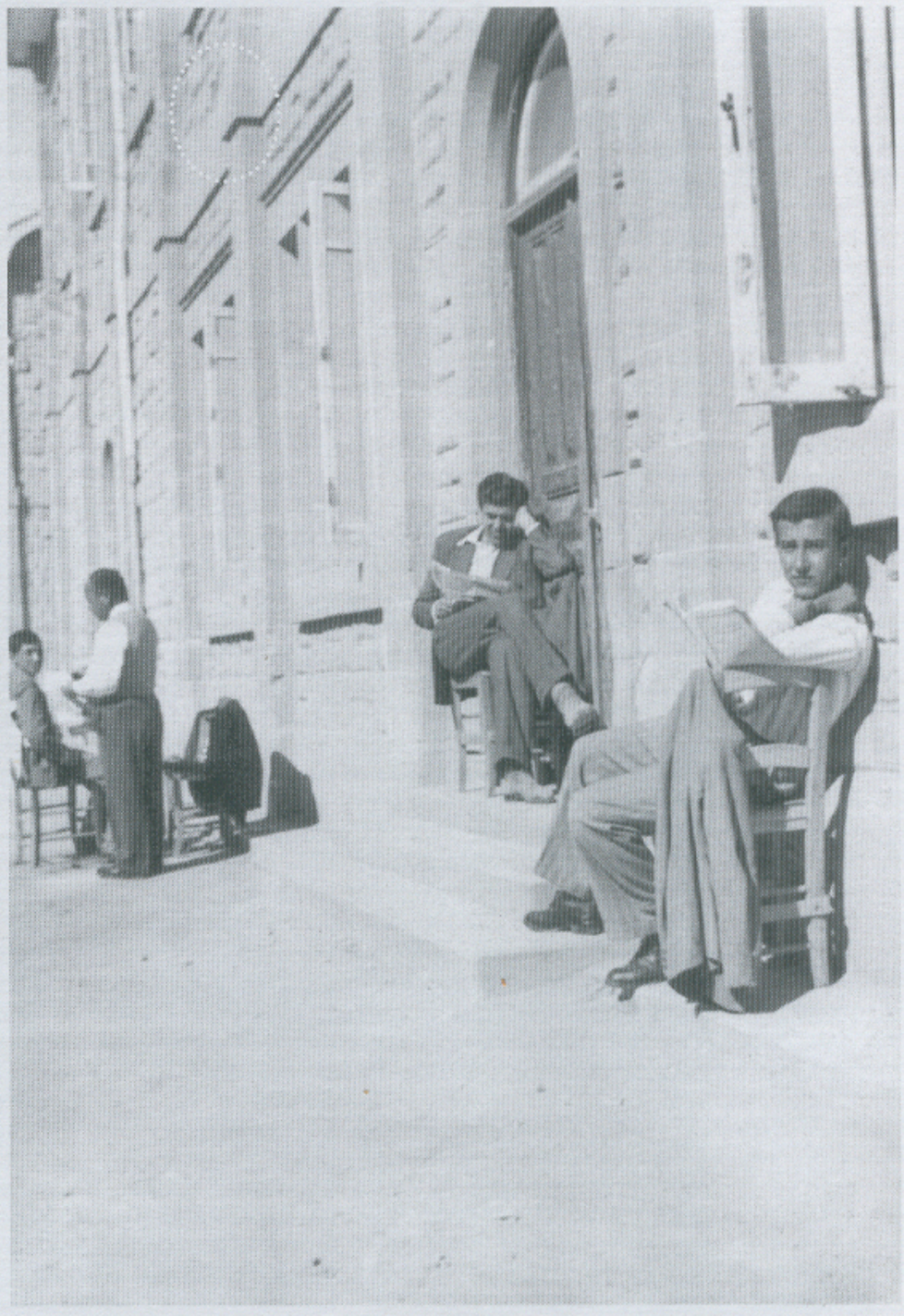

Öğretmenliğinin ilk yılları.

LEFKOSA

Lise yılları

Ailesi ile birlikte

Oğlu Ali Tekman'la birlikte, köyde. (Arçoz-Yiğitler)

1957

Öğretmenliğin ilk yılları, Dilirga Köyunde aile ziyareti.

Öğretmenler Koleji, Basketbol takımında.

Öğretmen Koleji yılları. (1952-1954). Ayakta soldan 5.

Öğretmenliğinin ilk yılları (1954-1956)

Lefke Karadağ Sahası. Bir tören anı.

Feribotla yapıla İngiltere yolculuğu sırasında uğradıkları bir şehirden görüntü.

Eşi Nevruz hanımla birlikte İngilterede park gezintisinde.

İngiltere yılları
(1957-1958) .

Maden ocağını ziyaret.

İngiltere Yılları (1957-58)

King Alfret Kollej, seramik atölyesi.

Türk Memeurlar Kurumu Lefkoşa Şubesi salonundan görüntüler. (Oymacılık ve Dağlama Sergisi, 1962)

Açılışı Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Muavini Dr Fazık Küçük tarafında yapılan Oymacılık ve Dağlama Sergisi. (1962)

Sergi açılışlarından görüntüler.

Sergi açılışlarından görüntüler.

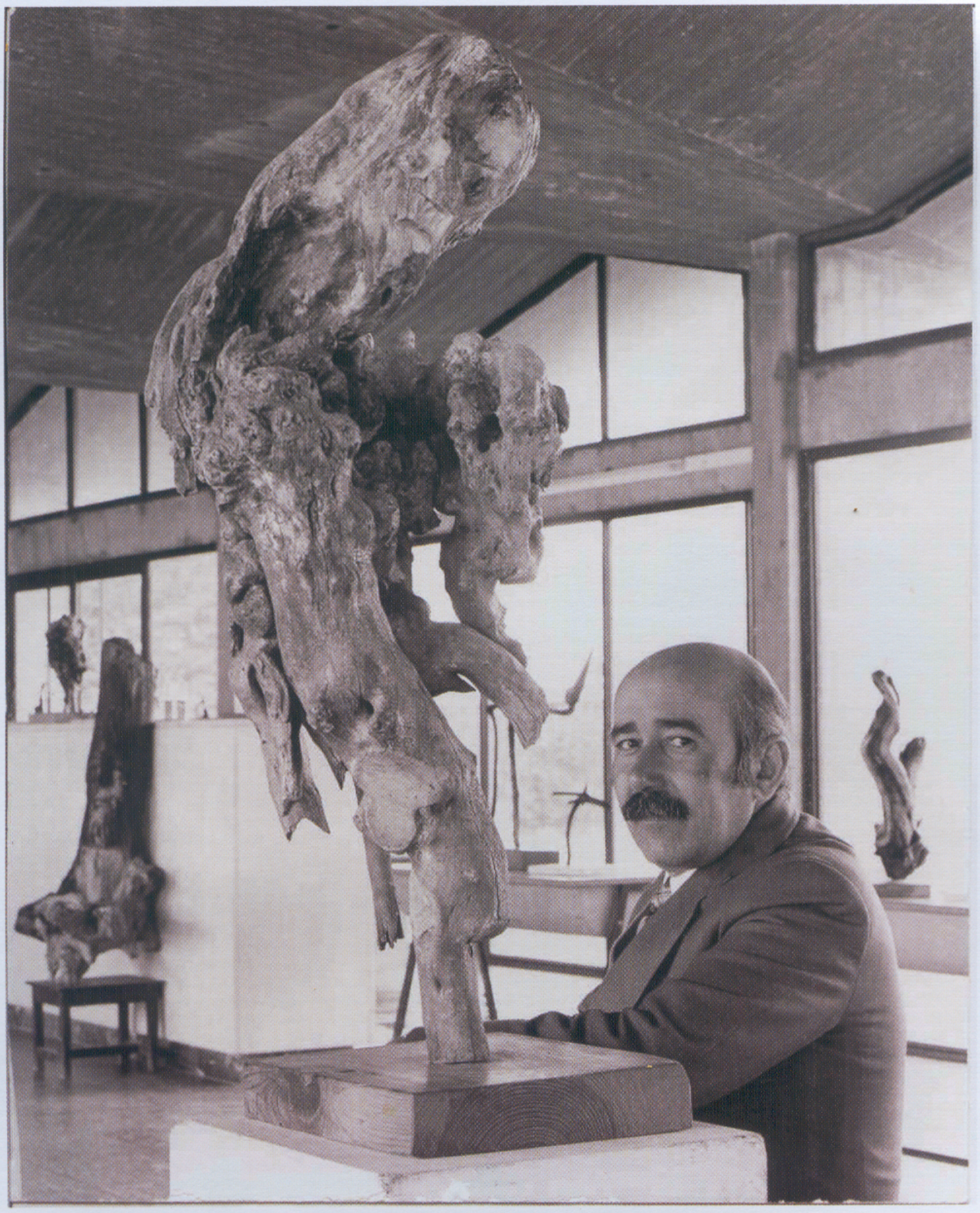

KKTC Cumhurbaşkanı Sn. Rauf Raif Denktaş'ın açtığı bir sergi.

KKTC Meçlis Başkanı Hakkı Atun ve Dişişleri Bakanı Kenan Atakol sergi açılışında

20 Temmuz Lisesi salonunda gerçekleştirdiği sergiden.
(1983)

Şinasi Tekman Sanat Merkezi'nin açılışı. Açılış KKTC Meçlis Başkanı Hakkı Atun tarafından yapılmıştır. (1996)

Atölyesinden görüntüler

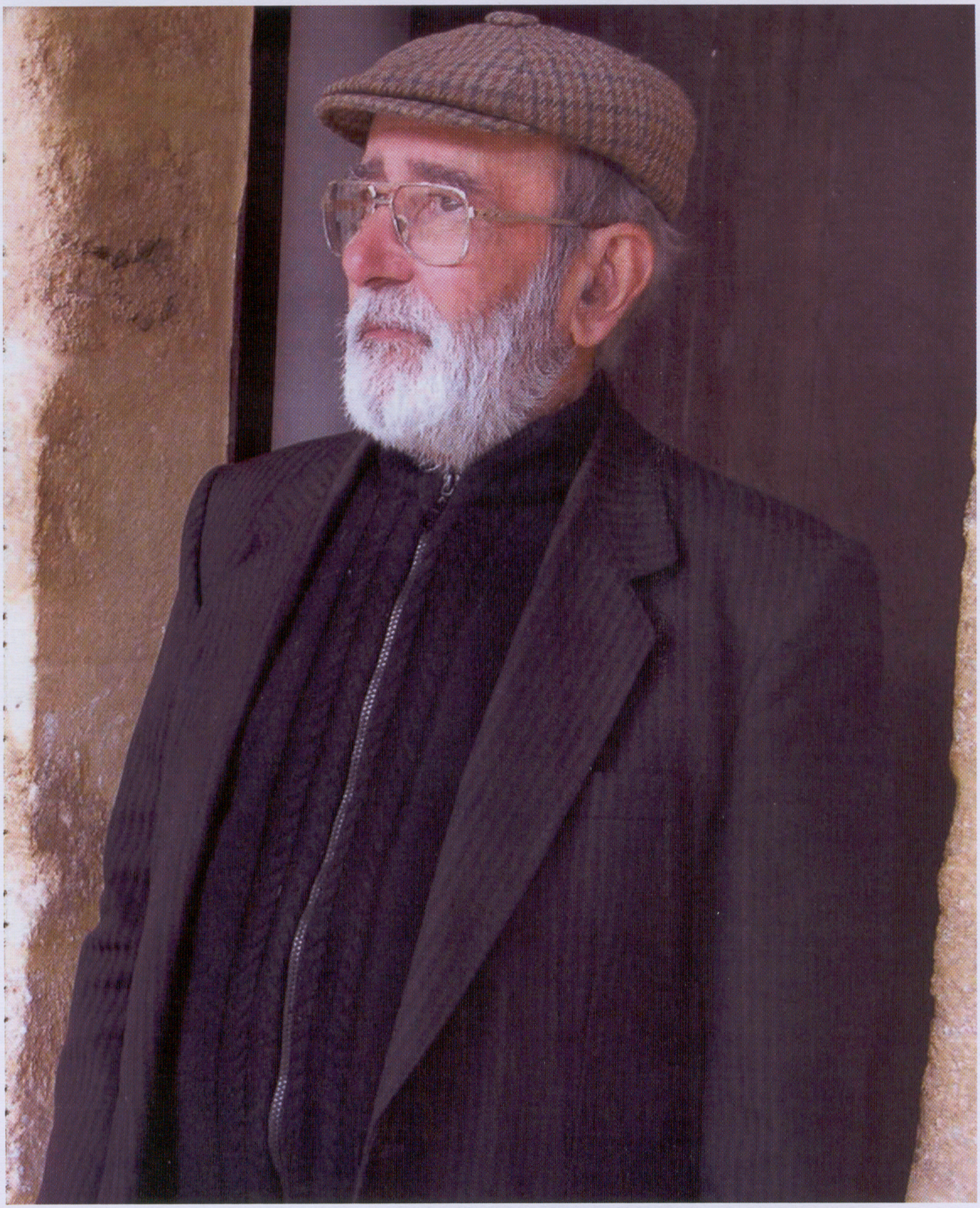
Büyük Han'da kirasında bulunan odalardan biri. Tekman bu odada ailesinden kalan eşyaları sergilemekteydi.

Büyük Han'da kirasında bulunan odalardan biri. Tekman bu odada yaptığı eserleri satışa sunmaktaydı.

Tekman'ın ölümünden sonra çekilmiş bir fotoğraf. Ledra Palas yolu üstünde kullandığı ikinci atölyesinden görüntü.

Heykel Fotoğrafları

Not: Şinasi Tekman'ın ölümünden sonra atölyelerinde yapılan arşivleme çalışmalarında bulunan eserlerinin ebatları kayıt altına alınmış ve fotoğrafları çekilmiştir. Çalışmalar sırasında birçok eser üzerinde yapım yılı ve eser isimlerinin yazmayışı tarihsel belirsizliklere neden olmuştur. Atölyelerinde bulunmayan ve önceden fotoğrafları çekilerek belgelenen eserlerin ise künye bilgileri bulunamamıştır.

Fotoğraf: Kadir Kaba

Fotoğraf: Kadir Kaba

Fotoğraf: Kadir Kaba

34x62x22cm

38x106x33cm

Fotoğraf: Kadir Kaba

34x80x22cm

1993. 24x66x23cm

62x74x28cm

59x42x15cm

70x54x18cm

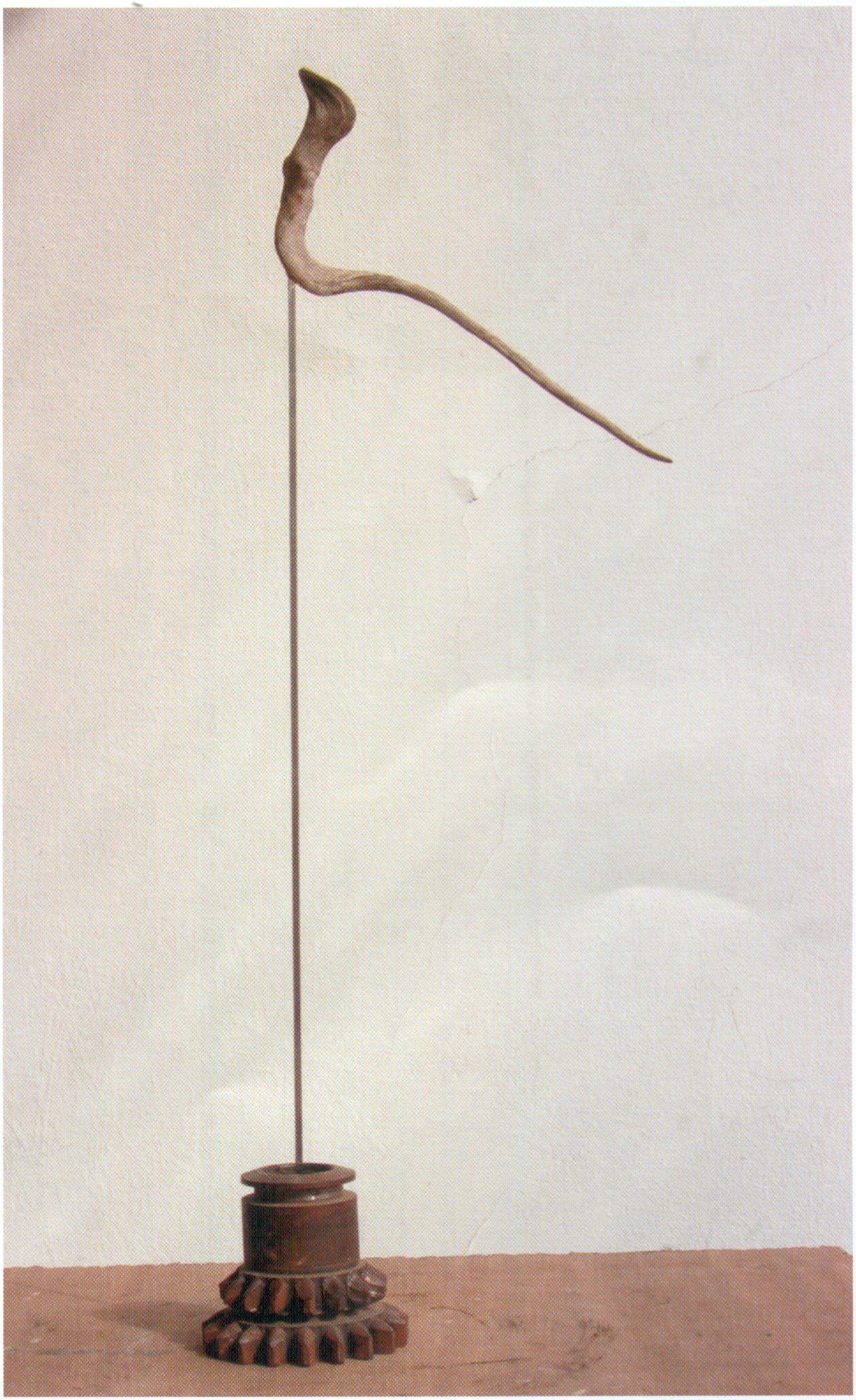
18×48×10cm

Fotoğraf: Kadir Kaba

Fotoğraf: Kadir Kaba

15x51x7cm

20x48x39cm

17x39x17cm

56x88x17cm

13x30x12cm

32x44x23cm

11x28x27cm

29x36x15cm

34x37x18cm

1993. 33x39x13cm

27x16x17cm

10×7×20cm

15x17x10cm

35x39x15cm

17x18x13cm

24x34x14cm

12x15x10cm

23x22x16cm

14x40x13cm

24x25x11cm

1992. 28x47x54cm

48x103x29cm

45×126×23cm

41x150x35cm

1991. 27x89x20cm

Detay

1993. 25x39x31cm

31×120×31cm

39x61x32cm

56x96x24cm

20×36×10cm

28x92x38cm

27×81×27cm

44x35x24cm

48x76x20cm
(ödül almıştır)

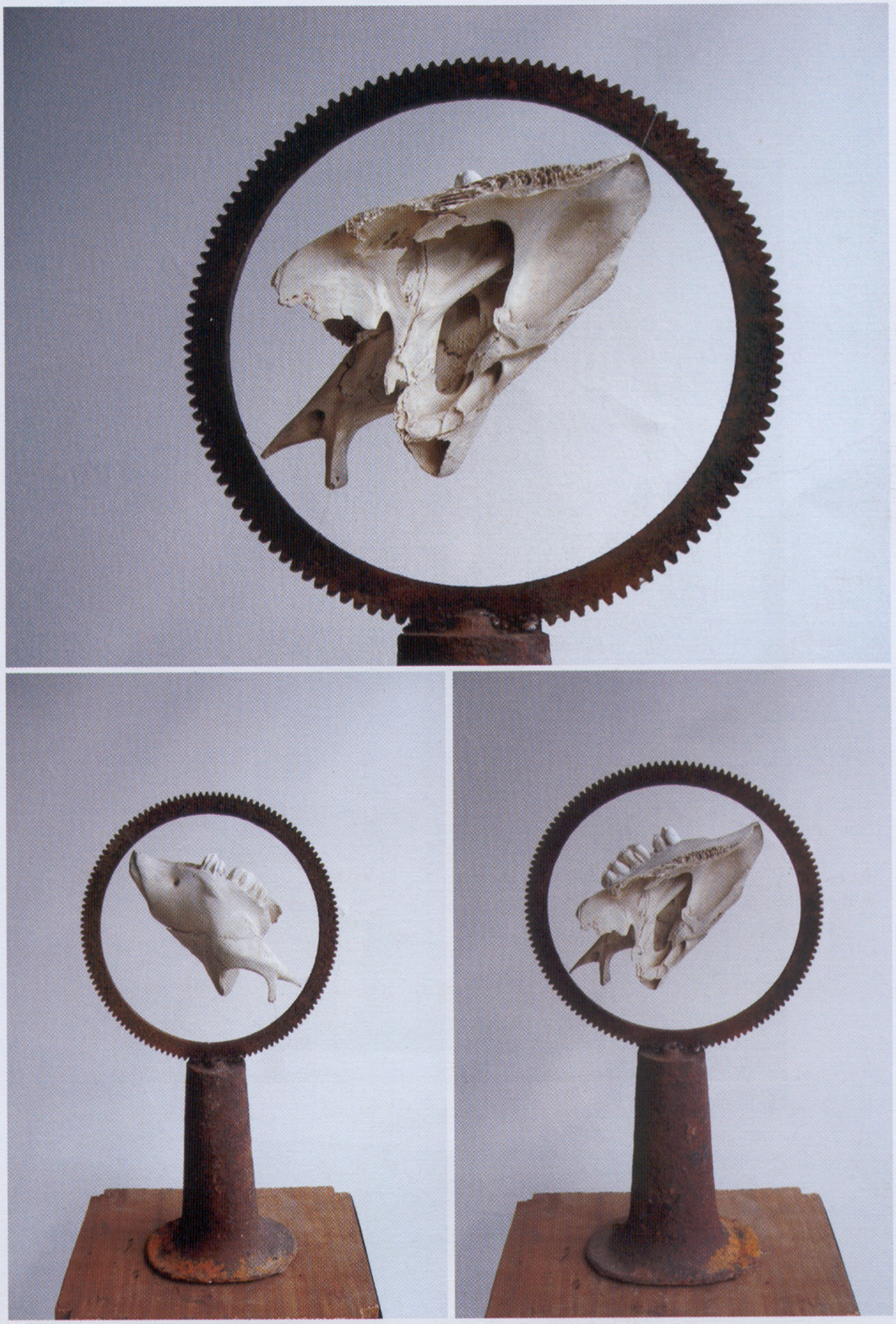

54x77x13cm

42x55x15cm

27x49x15cm

36×62×15cm

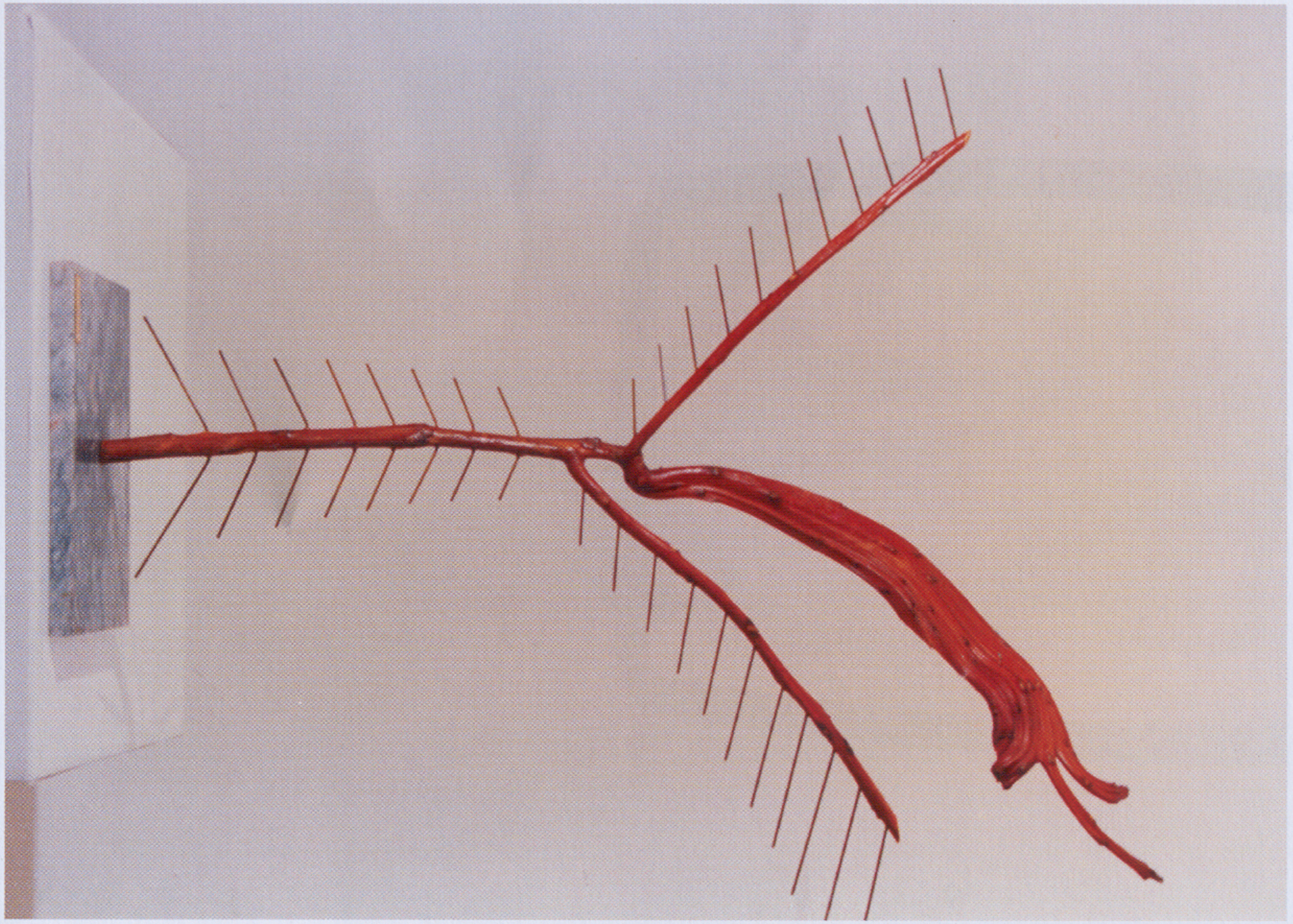

29x56x15cm

63x81x22cm

Fotoğraf: Kadir Kaba

240x190x40cm

31x40x22cm

45x100x29cm

1993. 15x20x15cm

1990

Fotoğraf: Kadir Kaba

1994.42x85x37cm

Küpeli, 1996. 76x65x37cm

Fotoğraf: Kadir Kaba

Fotoğraf: Kadir Kaba

22x60x26cm

1994. 46x63x23cm

1993. 27x29x13cm

1992

89x49x25cm

Fotoğraf: Kadir Kaba

Fotoğraf: Kadir Kaba

Fotoğraf: Kadir Kaba

1992. 31x70x23cm

Fotoğraf: Kadir Kaba

1990

1993. 48x87x26cm.

1991. 30x87x23cm

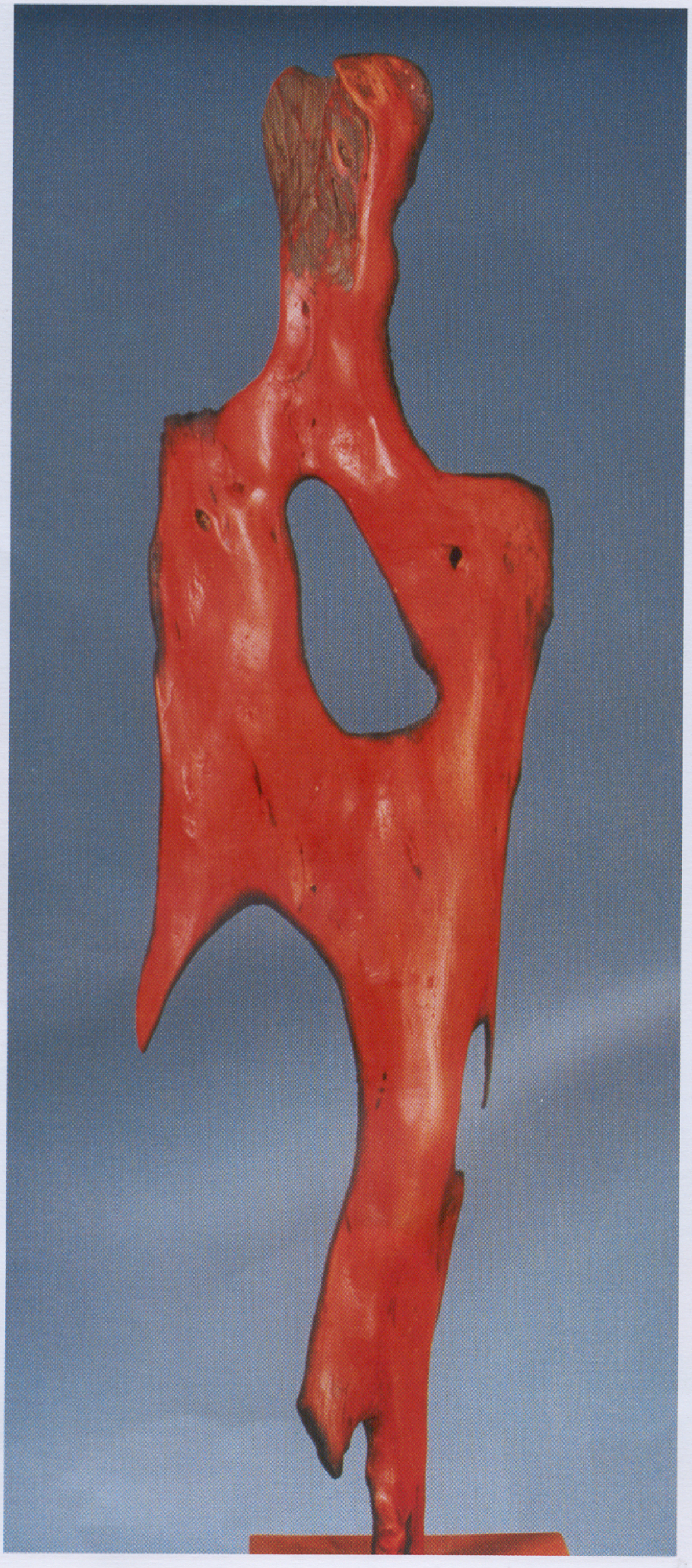
1994. 54x80x30cm.

1995. 27x138x30cm.

Fotoğraf: Kadir Kaba

Fotoğraf: Kadir Kaba

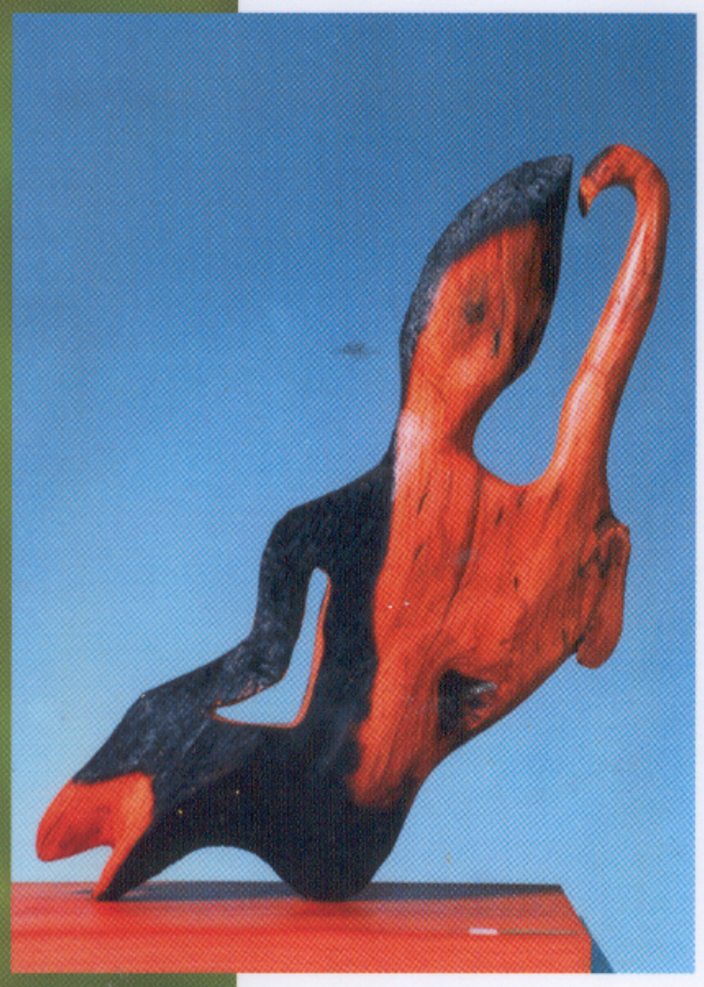
DİZİN

Ahmet Burhaneddin Bey 5
Ahmet Ustay 9
Ali Atakan 9, 10, 24
Ali Mehmet Carcuni 15
Ayer Kaşif 18, 28
Ayhan Menteş 9, 10
Aylin Örek 9, 10, 11
Bülent Fevzioğlu 37
Biray Eminoğlu 21
Cannon Newham 3
Cevdet Çağdaş ..... 5 , 6, 7, 8, 12, 63, 70
Diamandis 19
Dr. Fazıl Küçük 9, 51
Emel Samioğlu 9
Emin Çizenle 9, 12, 14
Ergün Olgun 12
Erol Özçelik 18
Feridun Işıman 9
Fikri Direkoğlu 6, 7, 8
Filiz Ankaç 14
Gönen Atakol 9, 21, 24
Gültekin Bilge 9
Günay Güzelgün 9
Güner Pir 9
Güstave Singier 7
Hakkı Atun 18
Hasan Amir 9
Hüseyin Nasıfoğlu 18
İbrahi Zeki Burdurlu 3, 17, 29, 44
İbrahim Çallı 5
İnci Kansu 9
İsmail Bozkurt 12
İsmet. V. Güney 35
Kaşaloş 44
Kaya Özsezgin 70
Kemal Ankaç 14
Kemal Karaderi 5
Kutlu Adalı 37
Lerzan Öke 51
Makarios 22
Marcel Duchamp 63
Mehmet Necati 3, 5
Mehmet Özeş 5
Mehmet Uluhan 9
Mevhibe Hanım 5
Mevhibe Hocaoğlu 24
Mr. Laverty 53, 54
Mustafa Akıncı 12
Mustafa İzzet Adiloğlu 18
Neriman Çahit 29
Netice Yıldız 1
Nevruz Tekman 27
Olga Rauf 5
Oğuz Yorgancıoğlu 37
Özden Selenge 9
Picasso 63
Ronald Storrs 3
Salih Bayraktar 9
Salih Oral 9
Şifa Carcuni 15
Suna Atun 17
Taylan Kav 29
Tomrul Tomgüsehan 29
Türksal İnce 9
Ümit İnatçı 14
Yaşar Ersoy 12
Yılmaz Hakkı Hakeri 9, 11
Zeynep Yasa Yaman 9

İlk Kıbrıslı Türk Heykeltraş

Şinasi Tekman

(1933–2005)

Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Araştırmaları Merkezi (DAÜ-KAM), kurulduğu 1995 yılından bu yana genelde Kıbrıs, özelde Kıbrıslı Türklerle ilgili her konuda araştırma yapılmasını teşvik etmek ve yapılan araştırmalara akademik ortamda tartışma olanağı yaratmak için ulusal ve uluslararası olmak üzere sempozyum, kongre, yuvarlak masa toplantısı, panel gibi bir çok etkinlikler düzenlemektedir. Bu etkinliklerde sunulan bildirilerin kitaplaştırılması ve Kıbrıs Araştırmaları Dergisi'nin yayınlanması ile de araştırmacılar için değerli ve güvenilir kaynaklar yaratılmaktadır.

2003 yılında başlatılan Görsel Sanatlar Arşiv Projesi, Kıbrıs'ın bu alanda yetiştirdiği değerler ve eserleri ile ilgili olarak bilgi ve belgeleri içeren arşiv oluşturulması ve daha sonra araştırmacıların hizmetine sunulmasını amaçlamaktadır. Özellikle bu proje, maddi manevi imkanları son derece sınırlı olan Kıbrıs Araştırmaları Merkezi'nin kaynak yaratmak konusundaki duyarlılık ve kararlılığının önemli bir göstergesidir.

Geçmiş değerlerin araştırılıp görünür kılınması, bugünle ilişkilendirilip yaşatılması ve somutlaştırılmasının önemi, dahası bu farkındalığı çoğaltmak çabası, DAÜ-KAM'ın kuruluş amaçları arasında bulunmaktadır. Görsel Sanatlar Arşiv Projesi koordinatörü Zehra Şonya'nın büyük emekleri sonucu ortaya çıkmış olan bu kitap, bu amaçlar doğrultusunda önemli bir adımdır.

Bu çalışmada sadece sanatçının yaşamı ve eserleri yer almıyor. Kitap, Kıbrıs Türk halkının yaşadığı süreçlere, geçmiş değerlere ve üretim biçimlerine de ışık tutuyor. Okuyucu, sanatçının yaşamında bir dönemin izlerini sürme fırsatı bulurken, aynı zamanda sanata dair tarihsel verilerle de buluşturulmuş oluyor. Bütün bunlara ek olarak ve en önemlisi ise bu kitap sayesinde, Görsel Sanatlar alanında, sanatsal zemine not düşülerek bir başlangıç noktası oluşturuluyor.

Prof. Dr. Naciye Doratlı
DAÜ-KAM Başkanı

doğu akdeniz üniversitesi
kıbrıs araştırmaları merkezi

EASTERN MEDITERRANEAN UNIVERSITY
DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
1979

9 789758 401925